MAGAZYN

Karol Nawrocki dla istotnej części wyborców ciągle jest enigmą
– Str. 20-21

Czasy siłaczek nie minęły, czyli zrobiony jak współczesna kobieta
– Str. 22-23

Telemagazyn
z programem TV i zapowiedziami najciekawszych programów w tygodniu

Nr ISSN 0137-9178
Nr indeksu 348-570
9 770137 917052 40

Nr 229 (5987) | Nakład: 9.196 | Cena 6,50 zł (w tym 8% VAT)

GŁOS DZIENNIK POMORZA SZCZECIŃSKI

79 lat

Piątek, 2.10.2026

ROZMOWA
Dr Rafał Bartczuk: – Kiedyś, żeby zagrać, trzeba było pójść do kasyna czy kolektury, dzisiaj kasyno mieści się w smartfonie i jest dostępne przez całą dobę

MAGAZYN REGIONÓW
Zamek, którego już nie ma. Gdzie w Szczecinie stał Oderburg? Należał do najważniejszych siedzib Gryfitów

Szczecin

FOT. ANDRZEJ SZKOCKI

Szczecińscy studenci wspólnie rozpoczęli rok akademicki

Studenci i wykładowcy dziewięciu szczecińskich uczelni publicznych i niepublicznych wybrali się na jubileuszowy V Spacerek na Uniwerek – **Str. 3**

Relaks

Krzyżówki do kawy. Nowości w programie TV

Szczecin

Bruk na ulicach od lat nie daje spać mieszkańcom. Domagają się asfaltowych dróg
– Str. 3

FOT. A SZKOCKI

Świnoujście

Polska wygrała z Niemcami w sprawie budowy Przylądka Pomerania. To jeszcze nie koniec
– Str. 4

Szczecin

Woda zniknęła, zostało spękane dno. Co się stało ze Stawem Wędkarskim przy Głębokiem?
– Str. 4

FOT. M. PAWLICKI

REKLAMA 1311526512

Lokum NIERUCHOMOŚCI
TYLKO U NAS:
Szukasz lokum - dzwoń do Lokum
91 812 30 88 www.lokumszczecin.pl

eprasa.pl 17e3e3b3be

POLECAMY

JUTRO Wycieczki po relaks i zdrowie PONIEDZIAŁEK Wydarzenia sportowe weekendu

2.10.2026
Piątek

Dziś imieniny: Ambrożego, Bohdana i Małgorzaty
Telefon alarmowy: 112

GP24.pl GK24.pl GS24.pl

Redaktor naczelny
Jarosław Jaz
Z-cy redaktora naczelnego
Marcin Stefanowski, Wojciech Frelichowski, Ynona Husaim-Sobecka
Wydawca
Ynona Husaim-Sobecka, Jarosław Jaz, Wojciech Frelichowski, Marcin Stefanowski, Piotr Polechoński
www.gp24.pl
www.gk24.pl
www.gs24.pl

Polska Press Makroregion Pomorze
Redakcja Słupsk, ul. Henryka Pobożnego 19, tel. 59 848 81 00, redakcja.gp24@polskapress.pl; Koszalin, ul. Partyzantów 17, tel. 94 347 35 52, redakcja.gk24@polskapress.pl; Szczecin, Al. Niepodległości 26/U1, tel. 91 481 33 00,redakcja.gs24@polskapress.pl,
Prezes Makroregionu Piotr Grabowski
Dyrektor reklamy Ewa Żelazko
Druk Polska Press Oddział Poligrafia, 85-438 Bydgoszcz, ul. Grunwaldzka 229

POLSKA PRESS GRUPA

Wydawca Polska Press Sp. z o.o.
ul. Domaniewska 45, 02-672 Warszawa, tel. 22 201 44 00, fax: 22 201 44 10
p.o. Prezes Zarządu Polska Press Grupy
Elżbieta Żuraw
Redaktor naczelny Polska Press Grupy
Marek Twaróg
Projekt graficzny, dyrektor artystyczny PPG
Tomasz Bocheński
Dyrektor kolportażu PPG Tomasz Osoliński
Biuro Konsumenta PPG
biurokonsumenta@polskapress.pl, tel. 12 688 85 10

©℗ - umieszczenie takich dwóch znaków przy Artykule, w szczególności przy Aktualnym Artykule, oznacza możliwość jego dalszego rozpowszechniania tylko i wyłącznie po uiszczeniu opłaty zgodnie z cennikiem zamieszczonym na stronie www.gp24.pl/tresci i w zgodzie z postanowieniami niniejszego regulaminu.

Komentarz dnia

Cyprian Dmowski:
Szlabany do lepszego życia

Publicysta

Miasto jest dla wszystkich. Wspólne, nasze. A jednak wciąż znajdują się ludzie chcący zawłaszczyć je dla siebie. Wydawałoby się, że na ten temat powiedziano już wszystko. A ja właśnie przekonuję się, że szlabanoza na osiedlach z wielkiej płyty wciąż wywołuje olbrzymie emocje. Tu, gdzie mieszkam, jest blokowisko jak każde inne, choć urbanistycznie przemyślane, jak mało które. Dwie podstawówki, kilka przychodni lekarskich, ryneczek pełen sklepików - jest piekarnia, mięsny, warzywniaki, produkty regionalne. Uwaga! Są tu nawet parkingi! Między innymi takie na gruncie gminy. Miejskie, dla wszystkich.

I tu dochodzimy do sedna, czyli szlabanów. Jak zawsze i wszędzie, znalazły się osoby, które postawiły sobie za punkt honoru naśladowanie bohaterów serialu „Świat według Kiepskich", krzyczących „rozdupcam!" i „rozdupcają", jak np. pewna spółdzielnia mieszkaniowa, sprawiająca, że zapory wyrastają nawet tam, gdzie nie wszystko jest pod jej kuratelą. W efekcie, działający przez lata z mniejszymi czy większymi potknięciami system pada na mordę. Bo tu było zawsze na zakładkę: mieszkańcy jechali do pracy, przyjeżdżali i parkowali ci, którzy pracują na osiedlu, a po fajrancie znów wszyscy wymieniali się miejscami parkingowymi. Teraz, za szlabanami, miejsc nie przybyło. Za to przyjezdni muszą parkować, gdzie popadnie, po trawnikach, zaułkach, często blokują ruch.

Najgorzej, że z powodu szlabanozy problemy mają też pacjenci okolicznych przychodni. Ale, kogo to obchodzi... Szlaban i spadać na drzewo... Jak smutne trzeba mieć życie, żeby polepszać sobie humor robieniem osiedla zamkniętego ze zwykłych bloków z wielkiej płyty? ©℗

AUTOPROMOCJA

Prenumeruj
„Głos Pomorza"
„Głos Koszaliński"
„Głos Szczeciński"

tel. 94 340 11 14
bok.prenumerata@polskapress.pl
prenumerata.gp24.pl

POGODA

dziś
20°C/10°C

jutro
20°C/10°C

ROZMOWA

Dzisiaj kasyno mieści się w smartfonie i jest dostępne przez całą dobę

Mira Suchodolska (PAP)

Rozmowa z dr. Rafałem Bartczukiem, psychologiem związanym z KUL i Instytutem „Pomnik – Centrum Zdrowia Dziecka", kierownikiem zespołu prowadzącego badania nad nielegalnym hazardem online.

FOT. KUL

Rafał Bartczuk: - Można długo ukrywać zarówno samo granie, jak i długi oraz inne konsekwencje

Z waszych badań wynika, że nawet 15 proc. dorosłych internautów mogło przynajmniej raz korzystać z nielegalnego hazardu online. To dużo?

To bardzo dużo. Mówimy mniej więcej o co siódmym dorosłym użytkowniku internetu w Polsce, czyli o ponad 3,5 mln ludzi, którzy mieli kontakt z nielegalnym hazardem internetowym. Ten wynik pokazuje przede wszystkim, że nie jest to zjawisko marginalne.

Czy istnieje w ogóle typowy klient takiego nielegalnego kasyna? Młody facet z długami?

Widać pewne prawidłowości. Osoby korzystające z nielegalnych stron są przeciętnie młodsze, częściej są to mężczyźni i częściej są zadłużone. Długi miało około 52 proc. tej grupy wobec około 39 proc. graczy korzystających wyłącznie z legalnej oferty.

Niektórzy jednak świadomie wybierają nielegalny hazard – dlaczego? Raczej nie budzą się rano z myślą: „a dzisiaj złamię prawo".

Oczywiście, że nie. Część graczy postrzega nielegalną ofertę jako po prostu atrakcyjniejszą. Jest bogatsza, daje dostęp do gier, których im brakuje w legalnej ofercie, oferuje bonusy, wygrane są postrzegane jako wyższe, można zachować większą anonimowość, uniknąć weryfikacji wieku czy tożsamości. Dochodzi też kwestia opodatkowania wygranych w legalnym hazardzie.

Ale przeprowadziliśmy również pogłębione wywiady z 20 graczami korzystającymi z takich stron i tam bardzo wyraźnie było widać mechanizm społeczny. Ktoś podsyła link, ktoś na forum poleca stronę, ktoś pokazuje wygraną. Do tego dochodzi agresywna reklama w internecie, także za pośrednictwem influencerów. I jest grupa ludzi, których w ogóle nie obchodzi, czy strona jest legalna. Trafiają na coś, co im się podoba i grają.

Wydawałoby się, że ludzie uprawiają hazard, żeby zarobić, ale niekoniecznie chodzi im o pieniądze, bardziej o emocje.

Jedno nie wyklucza drugiego. Kiedy pytamy graczy, często odpowiadają, że grają dla pieniędzy. Niektórzy wręcz traktują hazard jak sposób zarabiania.

Jednak, patrząc na hazard od strony psychologicznej, bardzo ważne jest w nim pobudzenie związane z samą grą: obstawianie, oczekiwanie, niepewność wyniku, dreszcz emocji czy „haj". Hazard może też służyć regulowaniu emocji: poprawianiu sobie nastroju, odrywaniu się od problemów, ucieczce od rzeczywistości czy radzeniu sobie z napięciem.

I tu dochodzimy do chyba najbardziej ponurych liczb: 44 proc. grających nielegalnie miało podwyższone ryzyko depresji, prawie 29 proc. – podwyższone ryzyko samobójcze.

Wśród osób grających wyłącznie legalnie podwyższone ryzyko samobójcze dotyczyło 12,6 proc., a wśród korzystających również z nielegalnych stron – 28,8 proc. W przypadku podwyższonego ryzyka depresji było to odpowiednio 21,5 i 44,1 proc.

Tu muszę zrobić wyraźne zastrzeżenie: nie możemy powiedzieć, że nielegalny hazard spowodował depresję czy ryzyko samobójcze. Zależność może działać w obie strony. Człowiek w złej kondycji psychicznej może uciekać w hazard, a skutki grania – zwłaszcza długi – mogą jeszcze bardziej pogarszać jego stan. Osoby korzystające z nielegalnego hazardu online okazały się grupą wyraźnie bardziej obciążoną psychicznie.

Bliscy mogą mieć problem z zauważeniem, że ktoś bliski ma problem. Hazardzista może siedzieć wieczorem obok rodziny z telefonem w ręku. Nie zatacza się, nie cuchnie wódką.

I to jest jeden z problemów hazardu online – przez długi czas może pozostać niewidoczny. Można długo ukrywać zarówno samo granie, jak i długi oraz inne konsekwencje. Szkody bowiem nie kończą się na pieniądzach. To również problemy psychiczne i zdrowotne, konflikty rodzinne, zaniedbywanie bliskich, kłopoty w pracy czy nauce.

Do tego dochodzi mechanizm charakterystyczny dla uzależnień: człowiekowi wydaje się, że nadal kontroluje swoje zachowanie. Może dostrzegać zagrożenie u innych, ale jednocześnie mówić o sobie: „Ja mam to pod kontrolą, mogę przestać", co opóźnia moment szukania pomocy.

eprasa.pl 17e3e3b3be

Szczecin / Zachodniopomorskie

• **Dyżur reportera**
Grzegorz Racinowski tel. 500 325 110 (w godz. 10-14)

SZCZECIN

Szczecińscy studenci wspólnie rozpoczęli rok akademicki

Ewelina Szymańska

Już po raz drugi dziewięć szczecińskich uczelni publicznych i niepublicznych wspólnie zainaugurowało nowy rok akademicki.

Tegoroczny „Spacerek na Uniwerek" był już piątą edycją wydarzenia, które po raz pierwszy zorganizowano w 2022 roku. Uczestnicy spotkali się na placu Adamowicza, skąd wspólnie ruszyli w stronę Teatru Letniego.

– Bardzo fajnie. Myślę, że to będzie dobra integracja z działami – mówi Wiktoria, która w tym roku rozpoczyna studia.

W wydarzeniu wzięli udział reprezentanci dziewięciu uczelni, zarówno publicznych, jak i niepublicznych. Obecni byli studenci i doktoranci, a także członkowie organizacji studenckich, kół naukowych oraz pracownicy uczelni. Na miejscu pojawili się również mieszkańcy Szczecina.

– Fajnie. Tak, to nasz pierwszy rok – mówi Marysia.

Uczestnicy przeszli ulicami miasta aż do Teatru Letniego. Tam rozpoczęła się wspólna inauguracja roku akademickiego 2026/2027. Jedną z najważniejszych części uroczystości było ślubowanie i immatrykulacja studentów pierwszego roku, podczas której nowo przyjęci zostali włączeni do społeczności akademickiej.

– To wydarzenie jest super. Jestem już kolejny raz. Przeszliśmy tu z Parlamentu Studentów PUM jako samorząd – mówi Natalia.

Tegoroczna inauguracja miała również muzyczny akcent. Podczas uroczystości po raz pierwszy wykonano Hymn Szczecińskich Studentów „Ku gwiazdom", skomponowany specjalnie na tę okazję przez Piotra Gryskę, wykładowcę Akademii Sztuki w Szczecinie.

Wspólne rozpoczęcie roku akademickiego było okazją do spotkania studentów i przedstawicieli różnych szczecińskich uczelni. Impreza buduje wizerunek Szczecina jako nowoczesnego i dynamicznego ośrodka akademickiego otwartego na młodych ludzi.

FOT. ANDRZEJ SZKOCKI

Nowy rok akademicki zainaugurowano w Teatrze Letnim

SZCZECIN

Bruk na tych ulicach od lat nie daje mieszkańcom spać

Mariusz Parkitny

Dla jednych stara kostka jest częścią charakteru Szczecina. Dla innych - źródłem niekończącego się łomotu. Mieszkańcy ulic Ku Słońcu i Żołnierskiej od lat skarżą się na hałas. Miasto przyznaje, że bruk można zastąpić asfaltem, ale na razie to zbyt droga inwestycja.

FOT. ANDRZEJ SZKOCKI

Ulica Ku Słońcu ma jeden z najdłuższych w Szczecinie odcinków wybrukowanej ulicy

Na brukowanych odcinkach obu ulic każdy samochód daje o sobie znać znacznie wyraźniej niż na równej nawierzchni asfaltowej. Przy dużym natężeniu ruchu pojedynczy stukot zmienia się w stały huk. Na problem zwrócił uwagę radny Andrzej Radziwinowicz.

- Od lat mieszkańcy zwracają uwagę na stan dwóch ulic w Szczecinie, których nawierzchnia z kostki brukowej jest powodem uciążliwości akustycznych. Ulice Ku Słońcu i Żołnierska są intensywnie wykorzystywane przez kierowców, co przy stanie aktualnym nawierzchni powoduje wzmożony hałas. Czy poprawa stanu technicznego tych ulic wymaga gruntownej przebudowy czy jest możliwa poprzez likwidację kostki brukowej i zastąpienie jej nawierzchnią asfaltową - pyta.

Odpowiedź zastępcy prezydenta Szczecina Łukasza Kadłubowskiego przynosi dobrą i złą wiadomość. Dobra jest taka, że wymiana samej nawierzchni jest możliwa - bez zmiany układu i geometrii ulic. Zła: nawet taki ograniczony remont kosztowałby miliony.

- Szacunkowy koszt wymiany nawierzchni na ul. Ku Słońcu wynosi około 3,5 mln zł, natomiast na ul. Żołnierskiej około 5 mln zł - poinformował Łukasz Kadłubowski.

Podane kwoty dotyczą tylko zastąpienia nawierzchni w ramach rozszerzenia miejskiej umowy na bieżące utrzymanie dróg. Gdyby inwestycja miała objąć także chodniki, odwodnienie, instalacje podziemne albo zmianę układu jezdni, potrzebna byłaby pełna dokumentacja techniczna, a rachunek zapewne znacznie by wzrósł.

Sprawa nie jest nowa. Mieszkańcy Żołnierskiej skarżyli się na hałas już kilka lat temu. Co więcej, wymianę nawierzchni tej ulicy jako sposób ograniczenia hałasu przewidywano w miejskich dokumentach już na 2016 rok. Do kompleksowej zmiany jednak nie doszło.

Bruk na Ku Słońcu ma natomiast wartość historyczną. Wykonano ją ponad sto lat temu. W wielu miejscach stara nawierzchnia przetrwała zaskakująco dobrze. Gorzej wyglądają fragmenty później rozbierane podczas robót i ponownie układane - nierówne, zapadnięte i pełne szczelin. Na razie mieszkańcy nie powinni jednak spodziewać się szybkiego końca problemu. Pieniędzy na wymianę nawierzchni obu ulic nie zapisano w Wieloletnim Programie Rozwoju Szczecina na lata 2026–2030.

REKLAMA 0011591202

Burmistrz Maszewa
ogłasza

Na podstawie art. 8h ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2026 r. poz. 538 ze zm.) oraz art. 6c ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 317) podaje się do publicznej wiadomości, że w siedzibie Urzędu Miejskiego w Maszewie, Plac Wolności 2, **30 września 2026 roku** Burmistrz Maszewa ogłosił o rozpoczęciu konsultacji społecznych projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obrębów: Białuń, Kicko, Krzywnica, Łęczyca, Nowa Dąbrowa, Rokicie i Stara Dąbrowa, gmina Stara Dąbrowa, na podstawie którego mają być lokalizowane elektrownie wiatrowe.
Terminy i miejsca prowadzonych konsultacji dostępne są na stronie internetowej urzędu:
https://bip.maszewo.pl/dokumenty/4905

REKLAMA 0011591203

Burmistrz Maszewa
ogłasza

Na podstawie art. 8h ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2026 r. poz. 538 ze zm.) oraz art. 6c ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 317) podaje się do publicznej wiadomości, że w siedzibie Urzędu Miejskiego w Maszewie, Plac Wolności 2, **30 września 2026 roku** Burmistrz Maszewa ogłosił o rozpoczęciu konsultacji społecznych projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obrębów: Chlebowo i Chlebówko w gminie Stara Dąbrowa, na podstawie którego ma być lokalizowana elektrownia wiatrowa.
Terminy i miejsca prowadzonych konsultacji dostępne są na stronie internetowej urzędu:
https://bip.maszewo.pl/dokumenty/4906

REKLAMA 0011584666

eprasa.pl 17e3e3b3be

INWESTYCJE

Polska wygrała z Niemcami. Terminal w Świnoujściu z decyzją środowiskową

WIZUALIZACJA ZMPSiŚ

Przylądek Pomerania - inwestycja o wartości 10 miliardów złotych ma zmienić oblicze polskiej gospodarki morskiej

Grzegorz Racinowski

Naczelny Sąd Administracyjny w całości oddalił skargę kasacyjną niemieckiego stowarzyszenia Lebensraum Vorpommern E.V., która dotyczyła decyzji środowiskowej dla budowy Głębokowodnego Terminala Kontenerowego w Świnoujściu.

- Rozprawa przed Naczelnym Sądem Administracyjnym miała niezwykle merytoryczny charakter. Sąd, po wnikliwej analizie akt, nie pozostawił złudzeń co do argumentacji strony skarżącej. W ustnym uzasadnieniu wyroku Sąd dobitnie podkreślił, że zarzuty wysuwane przez niemieckie stowarzyszenie były całkowicie bezpodstawne. Sąd zwrócił również uwagę, że zaskarżona decyzja Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (GDOŚ) wręcz zwiększyła rygory i ochronę środowiskową dla obszaru inwestycji. Ostatecznie utrzymana w mocy decyzja środowiskowa gwarantuje, że inwestycja zostanie zrealizowana przy zachowaniu najwyższych standardów ekologicznych, w tym z zastosowaniem m.in. działań mitygujących i kompensacyjnych na obszarach Natura 2000 – komentuje Weronika Gocłowska, rzeczniczka prasowa Zespołu Morskich Portów Szczecin i Świnoujście.

W uzasadnieniu znalazła się ponadto adnotacja o nie tylko regionalnym i państwowym znaczeniu świnoujskiej inwestycji.

Przylądek Pomerania ma powstać na Warszowie, przemysłowej dzielnicy Świnoujścia, znajdującej się na wschód od centrum miasta. Obok działają m.in. Morska Stocznia Remontowa Gryfia (teraz port instalacyjny dla farm wiatrowych), terminal LNG, terminal promowy i wiele firm związanych z gospodarką morską.

Decyzja NSA – jak podają władze spółki - ostatecznie zamyka drogę do zwykłego zaskarżenia tej konkretnej decyzji w postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Nie oznacza jednak, że wszystkie procedury dotyczące całej inwestycji są zakończone.

Marchewka: Przed nami jeszcze szereg i decyzji

- Przylądek Pomerania, czyli głębokowodny port, to strategiczna inwestycja o kluczowym znaczeniu dla interesu gospodarczego Polski. Dlatego konsekwentnie ją realizujemy i będziemy realizować – bez względu na to, czy będzie się to komuś podobać, czy nie. Decyzja sądu po raz kolejny potwierdza, że wszystkie prowadzone przez nas prace są realizowane z poszanowaniem prawa i środowiska oraz zgodnie z międzynarodowymi standardami - mówi Arkadiusz Marchewka, wiceminister infrastruktury.

Przyznaje, że budowa nowego portu to gigantyczne wyzwanie finansowe, organizacyjne i technologiczne. Zapewnia jednak, że rząd jest gotowy, aby konsekwentnie realizować ten projekt.

- Już teraz trwa budowa infrastruktury, która będzie wykorzystywana przy powstawaniu nowego portu. Na morzu prowadzone są również prace związane z oczyszczeniem dna morskiego w miejscu, w którym powstanie port. Jeszcze w tym roku planujemy ogłoszenie postępowania na wybór wykonawcy, który zbuduje Przylądek, czyli 186 hektarów nowego lądu - dodaje.

©℗

SUSZA

Woda ze Stawu Wędkarskiego wyparowała. Nie ma ratunku

Mariusz Parkitny

Jeszcze niedawno był miejscem spacerów, wędkowania i obserwacji przyrody. Dziś zamiast tafli wody widać głównie muł, miękki grunt i popękane dno. Staw Wędkarski przy Głębokiem niemal całkowicie wysechł. Miasto zapewnia, że urządzenia doprowadzające wodę są sprawne. Problem jest znacznie poważniejszy.

FOT. MARCIN PAWLICKI

Ze stawu została tylko kałuża i muliste, miejscami popękane dno

Zmiana nastąpiła szybko. Mieszkańcy zauważyli, że w ciągu kilku tygodni poziom wody gwałtownie się obniżył. Kanał, z którego jeszcze rok temu wypływał wyraźny strumień, najpierw sączył tylko niewielkie ilości wody, a następnie przestał dostarczać ją całkowicie. W miejscu popularnego akwenu pozostała rozległa, brunatna niecka.

- Staw jest praktycznie w całości wysuszony, poziom wody obniżył się niemal do zera, a większość powierzchni to już jedynie miękki grunt i muł - alarmuje radny Marcin Pawlicki.

Pierwsze podejrzenie może być oczywiste: skoro z rury nie płynie woda, instalacja musiała się zatkać albo ulec awarii. Odpowiedź miasta wskazuje jednak na inny, znacznie trudniejszy do usunięcia problem.

Staw Wędkarski jest zasilany wodami opadowymi oraz strumieniem Osówka. Przed przepustem pod ulicą Miodową znajduje się specjalna studnia umożliwiająca rozdzielanie przepływu. Od jesieni do wiosny Osówka zasila Goplanę, natomiast w pozostałej części roku woda kierowana jest do Stawu Wędkarskiego rurą o średnicy 60 centymetrów. Ten sam strumień, powyżej ulicy Miodowej, zasila także zbiorniki w Dolinie Siedmiu Młynów.

Według miasta studnia, przepust i rurociąg są drożne oraz znajdują się pod stałym nadzorem. Tyle że nawet w pełni sprawny system nie napełni stawu, jeśli w Osówce brakuje wody.

- Za obecną sytuację odpowiada trwająca od wielu lat susza hydrologiczna, związana z brakiem opadów deszczu i śniegu oraz obniżeniem poziomu wód gruntowych - wyjaśnia zastępca prezydenta Szczecina Łukasz Kadłubowski.

Niedobór wody nie ogranicza się do jednego zbiornika. Jest widoczny w Parku Leśnym Arkońskim i Lesie Arkońskim, gdzie wysychają cieki oraz inne leśne akweny. Staw Wędkarski znalazł się na końcu wodnego łańcucha: jeżeli Osówka prowadzi coraz mniej wody, do zbiornika nie ma już czego skierować.

To miejsce od początku było uzależnione od sztucznego dopływu. Staw powstał w latach 70. XX wieku, gdy część wód Osówki poprowadzono podziemnym kanałem w kierunku jeziora Głębokiego. Później został zarybiony, a przy jego brzegu działała nawet wypożyczalnia sprzętu wędkarskiego. Z czasem akwen stał się popularnym miejscem odpoczynku. Do dziś prowadzi wokół niego trasa spacerowa, a w pobliżu przebiegają szlaki turystyczne.

Obecna sytuacja może oznaczać zniszczenie wykształconego przez lata ekosystemu. Wraz z wodą znikają warunki potrzebne do życia ryb, płazów, bezkręgowców i roślin wodnych. Nawet jeśli po intensywnych opadach staw częściowo się napełni, powrót przyrody do wcześniejszego stanu może potrwać znacznie dłużej.

Pomysł ratowania akwenu pojawił się w Szczecińskim Budżecie Obywatelskim. Projekt modernizacji stawu i jego otoczenia, wyceniony na ponad 2 mln zł, zakładał m.in. oczyszczenie i pogłębienie dna. Zdobył 685 głosów, ale nie został wybrany do realizacji.

©℗

KOMUNIKACJA MIEJSKA

Kierowca autobusu przed sądem za koszmarny w skutkach błąd

Mariusz Parkitny

Kierowca zamknął drzwi i ruszył, a niepełnosprawny pasażer znalazł się pod kołami autobusu. Prokuratura zakończyła śledztwo w sprawie poważnego wypadku w Szczecinie.

19 maja 2025 r. oskarżony Zbigniew M. kierując autobusem komunikacji miejskiej, na przystanku autobusowym Ułanów Podolskich nie zachował należytej ostrożności podczas wymiany pasażerów na przystanku.

- Oskarżony zamknął drzwi autobusu i ruszył, kiedy starszy mężczyzna poruszający się przy pomocy kuli ortopedycznej, był w trakcie wysiadania z pojazdu i stojąc już na zewnątrz, trzymał się jeszcze ręką poręczy znajdującej się na drzwiach autobusu. Doszło do przytrzaśnięcia ręki pokrzywdzonego przez drzwi pojazdu, pociągnięcia pokrzywdzonego po jezdni, a następnie najechania tylną prawą osią autobusu na jego lewą nogę - wyjaśnia prokurator Julia Szozda z Prokuratury Okręgowej w Szczecinie.

W następstwie wypadku pasażer miał zmiażdżone lewego udo, złamaną kość strzałkową i łonową. Doznane urazy spowodowały u niego ciężką długotrwałą chorobę oraz trwałe istotne zeszpecenie i zniekształcenia ciała.

49-letni Zbigniew M. w chwili wypadku był trzeźwy. Nie był dotąd karany sądownie. Przyznał się do winy, złożył wyjaśnienia oraz wyraził żal z powodu zaistniałego zdarzenia.

Za spowodowanie wypadku grozi mu kara pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

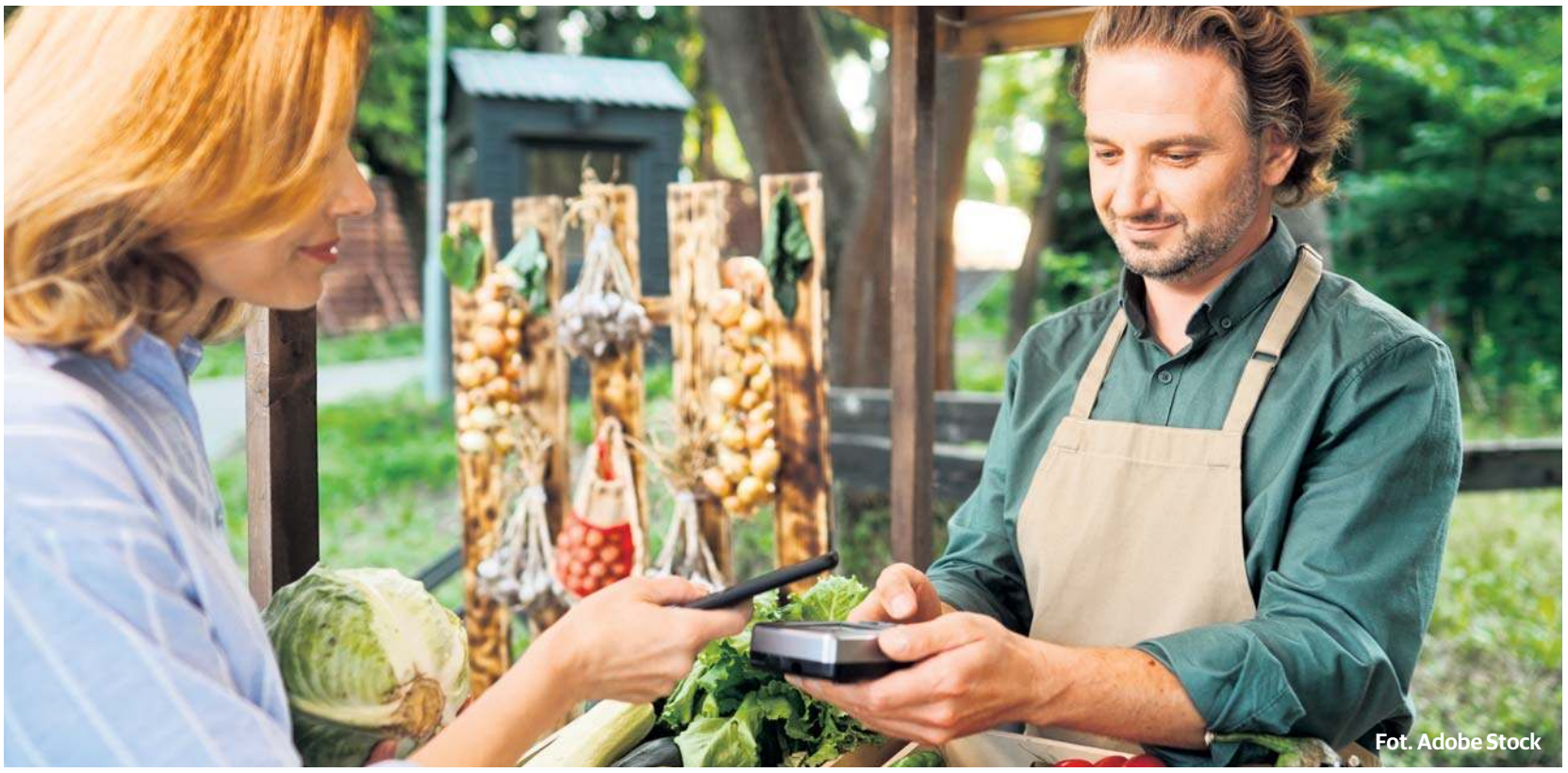
eprasa.pl 17e3e3b3be

MATERIAŁ INFORMACYJNY ARiMR

0011568199

Od gospodarstwa do własnego produktu.
86 mln zł na inwestycje w nowym naborze ARiMR

Rozwój przetwórstwa, zakup nowoczesnego wyposażenia, skuteczniejsza sprzedaż i zwiększenie wartości produktów wytwarzanych w gospodarstwie. To cele, na które rolnicy, ich małżonkowie i domownicy oraz mikroprzedsiębiorcy mogą otrzymać wsparcie z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.
Od 1 października do 2 listopada 2026 r. potrwa nabór wniosków na Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (w gospodarstwie). Interwencja ta jest finansowana z Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. Do dyspozycji beneficjentów przeznaczono nieco ponad 86 mln zł.

Fot. Adobe Stock

Nie tylko produkcja, lecz także własny produkt i większa wartość

Naprzeciw tym potrzebom wychodzi ARiMR. W ramach nowego naboru wspierane są inwestycje materialne i niematerialne związane z przetwarzaniem oraz sprzedażą produktów rolnych. Z pomocy wyłączone są produkty rybołówstwa i akwakultury.
Wsparcie obejmuje m.in. podejmowanie lub kontynuowanie działalności w zakresie rolniczego handlu detalicznego (RHD), podejmowanie działalności gospodarczej lub marginalnej, lokalnej i ograniczonej (MOL), a także kontynuowanie takiej działalności przez mikroprzedsiębiorców.

Od maszyn po energię, informatykę i sprzedaż

Katalog inwestycji kwalifikujących się do wsparcia jest szeroki. Obejmuje m.in. przedsięwzięcia dotyczące budynków i budowli wykorzystywanych do przetwarzania, magazynowania oraz przygotowywania produktów do sprzedaży, a także obiektów służących do laboratoryjnej kontroli jakości produktów rolnych.
Wsparcie może objąć również modernizację infrastruktury związanej ze składowaniem i zagospodarowaniem odpadów oraz rozwiązania poprawiające efektywność energetyczną, m.in. biogazownie, fotowoltaikę, magazyny energii, instalacje odzysku ciepła, pompy ciepła oraz kotły i piece na biomasę. I co ważne, dofinansowanie można otrzymać również na inwestycje związane z realizacją celów strategii „od pola do stołu."

W warunkach rosnącego znaczenia jakości, lokalności i sprzedaży bezpośredniej możliwość przetwarzania własnych surowców oraz sprzedaży gotowych produktów staje się istotnym narzędziem rozwoju.

Duże znaczenie ma możliwość zakupu nowych maszyn, urządzeń i wyposażenia do magazynowania i przygotowania produktów do przetwarzania, samego przetwarzania, magazynowania produktów lub półproduktów oraz przygotowania ich do sprzedaży. Można również inwestować w aparaturę pomiarową i kontrolną oraz urządzenia do sterowania procesem produkcji lub magazynowania.
Program uwzględnia także cyfrową stronę działalności. Pomoc może być wykorzystana na zakup: oprogramowania o zarządzania, systemów teleinformatycznych, patentów, licencji, praw autorskich i znaków towarowych. Wspierane są również systemy zarządzania jakością, terminale płatnicze, sprzęt komputerowy i oprogramowanie oraz rozwiązania informatyczne związane ze sprzedażą na odległość.

Kto może sięgnąć po pieniądze?

Pierwszą z grup potencjalnych beneficjentów stanowią rolnicy i ich małżonkowie, rozpoczynający lub rozwijający działalność w zakresie rolniczego handlu detalicznego (RHD) związanego z przetwarzaniem produktów rolnych, a także rolnicy, ich małżonkowie i domownicy, którzy rozpoczynają wykonywanie działalności gospodarczej w zakresie przetwarzania produktów rolnych, w tym działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej (MOL).
Do drugiej grupy mogących się ubiegać o to wsparcie należą mikroprzedsiębiorcy, którzy zobowiązują się do kontynuowania wykonywania działalności gospodarczej związanej z przetwarzaniem produktów rolnych, w tym MOL. O pomoc mogą ubiegać się osoby fizyczne, które w dniu składania wniosku mają ukończone 18 lat, posiadają status mikroprzedsiębiorcy, mają numer identyfikacyjny nadany w ramach krajowego systemu ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności, a także spełniają pozostałe wymagania określone w regulaminie. Niezbędne jest również przygotowanie biznesplanu spełniającego wymagane warunki.
W przypadku mikroprzedsiębiorcy kontynuującego działalność gospodarczą istotny jest dodatkowy warunek związany z gospodarstwem. Wnioskodawca powinien posiadać gospodarstwo rolne samoistnie lub zależnie, np. na podstawie dzierżawy, oraz wykorzystywać w procesie przetwarzania produkty rolne z tego gospodarstwa. Ich udział powinien wynosić co najmniej
50 proc. wszystkich przetwarzanych produktów rolnych w ujęciu ilościowym.

Nawet 120 tys. zł, a dla mikroprzedsiębiorcy aż 500 tys. zł

Wysokość wsparcia zależy od charakteru działalności i inwestycji. Rolnicy i ich małżonkowie, którzy podejmują lub kontynuują działalność w ramach RHD, mogą otrzymać ryczałt w wysokości 30 tys., 60 tys. albo 120 tys. zł, przy czym pomoc może pokryć do 65 proc. kosztów kwalifikowalnych operacji.
Na takich samych zasadach oprócz rolników i ich małżonków wspierani mogą być domownicy podejmujący działalność gospodarczą lub MOL. Także w tym przypadku do dyspozycji są kwoty
30 tys., 60 tys.
lub 120 tys. zł, do 65 proc. kosztów kwalifikowalnych.
Trzecia ścieżka jest skierowana do mikroprzedsiębiorców kontynuujących działalność gospodarczą, w tym MOL. Pomoc ma formę refundacji i może sięgnąć
500 tys. zł, przy poziomie
do 50 proc. kosztów kwalifikowalnych. Minimalna kwota pomocy wynosi 10 tys. zł, a wartość inwestycji musi mieścić się w przedziale od 10 tys. zł do 500 tys. zł.
W przypadku ryczałtu pieniądze są wypłacane w dwóch ratach: pierwsza stanowi
80 proc. przyznanej pomocy, druga - 20 proc. Pierwsza rata może zostać wypłacona na podstawie wniosku o płatność złożonego maksymalnie w ciągu sześciu miesięcy od przyznania pomocy i m.in. po rozpoczęciu realizacji biznesplanu. Druga rata trafia do beneficjenta po zrealizowaniu inwestycji.
Biznesplan należy zrealizować w ciągu 24 miesięcy, nie później niż do 30 czerwca 2029 r.

Kiedy trzeba złożyć wniosek?

Nabór trwa od 1 października do 2 listopada 2026 r. Wnioski można składać wyłącznie elektronicznie, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego ARiMR – Platformy Usług Elektronicznych ARiMR (PUE). Wniosek złożony w innej formie pozostanie bez rozpatrzenia. Za datę złożenia uznaje się dzień wystawienia przez Agencję potwierdzenia złożenia wniosku.
Rozwój przetwórstwa i sprzedaży w gospodarstwach pozostaje ważnym elementem polityki rolnej państwa. W warunkach rosnącego znaczenia jakości, lokalności i sprzedaży bezpośredniej możliwość przetwarzania własnych surowców oraz sprzedaży gotowych produktów staje się istotnym narzędziem rozwoju. Nowy nabór ARiMR daje zatem nie tylko możliwość pozyskania dotacji, ale także tworzy szansę na budowę silniejszego i bardziej konkurencyjnego gospodarstwa.

Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027

ARiMR Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

Dofinansowane przez Unię Europejską

Materiał opracowany przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Instytucja Zarządzająca Planem Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Materiał dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

eprasa.pl 17e3e3b3be

PLEBISCYT

Sołtys to więcej niż funkcja. To człowiek od wielu spraw

(ka)

Mistrzowie Agro to nie tylko plebiscyt i rywalizacja o głosy. To przede wszystkim ludzie, którzy swoją pracą, pasją i zaangażowaniem zmieniają polską wieś. Poznaj pierwszych uczestników wielkiej akcji rolniczej.

To akcja, która doskonale pokazuje coś, co daleko wychodzi poza formalne ramy plebiscytu, czekające na zwycięzców wspaniałe nagrody czy niezapomniane emocje. - Bo Mistrzowie Agro są także po to, by pokazywać ludzi, którzy tworzą współczesną polską wieś, doceniać ich pracę i sprawić, by ich historie poznali także inni - wyjaśnia Katarzyna Adamczyk, która opiekuje się tą akcją od strony redakcyjnej.

Jak dodaje: - Dziś przedstawiamy historie dwóch sołtysów, którzy opowiadają o swojej pracy, życiu i o tym, co daje im największą satysfakcję. Chcemy, żebyście poznali ich bliżej, bo sołtys to ktoś znacznie więcej niż osoba, do której mieszkańcy przychodzą z lokalnymi sprawami. To najczęściej człowiek, który zna swoją wieś od podszewki, potrafi łączyć ludzi, słuchać ich i działać wtedy, gdy trzeba coś zmienić. W plebiscycie Mistrzowie Agro poznajemy i nagradzamy właśnie takie osoby.

Radość dzieci i dorosłych oraz ich uśmiechy są dla niej najlepszym dowodem na to, że warto działać

Nie boi się wyzwań i ma energię, by łączyć pracę zawodową z działalnością na rzecz Żukowa. Wierzy, że dzięki wspólnemu zaangażowaniu i małym krokom uda się zachęcić coraz więcej mieszkańców do integracji i aktywnego udziału w życiu wsi.

- Zdecydowałam się zostać sołtysem, ponieważ lubię wyzwania. W ciągu tego roku nauczyłam się, że praca sołtysa nie jest łatwa, ale podjęłam rękawicę i nadal będę się starać. Mam chęci i energię, aby łączyć pracę zawodową z pełnieniem funkcji sołtysa - mówi Justyna Uździrzychowska (Sołectwo Żukowo, gmina Sławno). Największą dumę i satysfakcję czuje podczas organizowanych imprez i warsztatów. Uśmiechy oraz radość dzieci i dorosłych są dla niej najlepszym dowodem na to, że podejmowany wysiłek ma sens i że warto działać dla mieszkańców.

W mieszkańcach Żukowa szczególnie ceni ich gotowość do pomocy. Wie, że kiedy zwraca się do konkretnych osób z prośbą o wsparcie, może na nie liczyć. - Pokazuje mi to, że nie jestem sama. Wierzę, że małymi krokami uda nam się zachęcać coraz więcej osób do wyjścia z domów, integracji i wspólnego działania - zaznacza Justyna Uździrzychowska, nominoana do tytułu Sołtysa Roku.

„Rosnowo ma moc”! Jej nominacja do tej akcji też przyniosła dodatkową motywację do działania

Aldona Mazurkiewicz od czerwca 2024 roku pełni funkcję sołtysa wsi Rosnowo w gminie Trzcińsko-Zdrój. Stawia przede wszystkim na integrację mieszkańców oraz rozwijanie życia kulturalnego i sportowego.

- Dziękuję za nominację i za to, że moja działalność została zauważona. To dla mnie bardzo miłe wyróżnienie i dodatkowa motywacja do dalszego działania na rzecz mieszkańców i naszej lokalnej społeczności. Jeśli chcecie mnie wesprzeć, będę wdzięczna za każdy oddany głos. Dziękuję! - podkreśla Aldona Mazurkiewicz.

Ważnym elementem jej działalności jest bliski kontakt z mieszkańcami i zachęcanie ich do wspólnego działania. Towarzyszy temu hasło „Rosnowo ma moc”, które dobrze oddaje lokalne zaangażowanie i energię społeczności. Wśród podejmowanych inicjatyw znalazły się m.in. Dni Rosnowa, plenerowe seanse filmowe, a także kreatywne warsztaty i animacje dla najmłodszych.

Mistrzowie AGRO

LIDERZY POSZCZEGÓLNYCH KATEGORII PLEBISCYTU

Więcej na: gk24.pl/agro i gs24.pl/agro

SOŁTYS ROKU

1. **Krzysztof Grabowiecki,** Sołectwo Lubieszewo, gmina Gryfice
2. **Krystyna Pietrzyk,** Sołectwo Piaseczno, gmina Banie
3. **Andrzej Łaszewski,** Sołectwo Grzymiradz, gmina Dębno
4. **Monika Piotrowska,** Sołectwo Konikowo, gmina Świeszyno
5. **Mateusz Wiącek,** Sołectwo Gorzyca, gmina Malechowo

ROLNIK ROKU

1. **Marek Lipiński,** Rogozina
2. **Natalia Barszcz,** Brudzewice
3. **Marcin Kwiatkowski,** Wołkowo
4. **Jakub Wygonny,** Godzisław
5. **Alicja Kotlarczyk,** Leszczyn

LIDERKA/LIDER ROKU

1. **Ewelina Marciniak,** Mechowo
2. **Aneta Laskowska,** Nieborowo, przewodnicząca KGW Nieborowo
3. **Miłosz Mencel,** Biały Bór, Urząd Miejski
4. **Jarosław Adam Małąg,** Biała Góra
5. **Adam Kalinowski,** Dolice, radny

LEŚNICZY ROKU

1. **Bartłomiej Charęza,** Nadleśnictwo Chojna
2. **Aleksandra Dolak,** Nadleśnictwo Szczecinek
3. **Wojciech Małysko,** Nadleśnictwo Drawno, Leśnictwo Międzybór

WYPOCZYNEK BLISKO NATURY ROKU

1. **Alpakowy Raj Sylwii,** Strzaliny
2. **W Dolinie Alpak,** Trzebiatów
3. **Agroturystyka Zielony Zakątek,** Wiewiecko
4. **Wesoła Zagroda,** Dobre Małe
5. **Alpakowy Gaj Matylda Modrzejewska,** Bobolin

KOŁO GOSPODYŃ WIEJSKICH ROKU

1. **KGW Mętno,** gmina Chojna
2. **KGW w Sulechowie,** gmina Malechowo
3. **KGW w Dobrem,** gmina Będzino
4. **KGW Siła Pokoleń w Krześnicy,** gmina Dębno
5. **KGW Sławenki,** gmina Choszczno

SOŁECTWO ROKU

1. **Sołectwo Smardzewo,** gmina Sławno
2. **Sołectwo Dargosław,** gmina Brojce
3. **Sołectwo Pęzino,** gmina Stargard
4. **Sołectwo Brwice,** gmina Chojna
5. **Sołectwo Nieborowo,** gmina Pyrzyce

Patroni honorowi:

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi Stefan Krajewski

ARiMR Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa

Partnerzy plebiscytu:

Targi Kielce exhibition & congress centre

agrotech

Patronat regionalny:

Zachodniopomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Barzkowicach

eprasa.pl 17e3e3b3be

FOKUS

• **Kontrole na granicach z Litwą i Niemcami** zostały przedłużone do 30 marca 2027 roku – zdecydowało MSWiA

POLITYKA

Jest list żelazny dla Romanowskiego. Prokuratura zapowiada zażalenie

Być może Marcin Romanowski będzie mógł wrócić do kraju. Może mu to zagwarantować wydany list żelazny. Pod warunkiem że decyzja Sądu Okręgowego w Warszawie utrzyma się w mocy

Dorota Kowalska

Sąd Okręgowy w Warszawie wydał Marcinowi Romanowskiemu list żelazny. Były wiceminister sprawiedliwości ma status podejrzanego w śledztwie dotyczącym Funduszu Sprawiedliwości; od dawna ukrywa się poza Polską.

– Miło mi poinformować, że dzisiaj Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem wydał list żelazny Marcinowi Romanowskiemu. Uchylił tymczasowe aresztowanie stosowane wobec niego od momentu, kiedy to orzeczenie sądu stanie się prawomocne – stwierdził mecenas Bartosz Lewandowski, reprezentujący Romanowskiego.

Według rzeczniczki warszawskiego Sądu Okręgowego Anny Ptaszek, sąd uznał, że lepszą decyzją będzie wydanie listu i wyjaśnienie sprawy niż opieranie się na dotychczas nieskutecznych metodach.

„Instytucja listu żelaznego nie może być postrzegana wyłącznie przez pryzmat interesu podejrzanego w odpowiadaniu z wolnej stopy" – pisze w uzasadnieniu swojej decyzji sąd. I dalej tłumaczy, że „stanowi ona również instrument służący realizacji celów postępowania karnego, w szczególności rzeczywistego udziału podejrzanego w postępowaniu, a także stworzeniu warunków do zakończenia postępowania w rozsądnym termi-nie".

Według sądu „dla oceny zasadności wydania listu żelaznego" znaczenie ma fakt, że „pomimo stosowania od grudnia 2024 r. najdalej idących instrumentów krajowych i międzynarodowych nie doprowadziły one do zatrzymania podejrzanego i przeprowadzenia z jego udziałem dalszych czynności procesowych".

FOT. ADAM JANKOWSKI

Warszawski sąd okręgowy wydał list żelazny byłemu wiceministrowi sprawiedliwości z czasów PiS Marcinowi Romanowskiemu

Orzeczenie Sądu Okręgowego w Warszawie nie jest prawomocne, a prokuratura zapowiedziała wniesienie zażalenia, bo nie zgadza się z nim prok. Piotr Woźniak kierujący śledztwem dotyczącym Funduszu Sprawiedliwości. W jego ocenie jest kilka ważnych aspektów, które przemawiają przeciwko wydaniu listu żelaznego.

– Jedną z tych kwestii było to, że pan Romanowski posługuje się fałszywą tożsamością, co przyznał we wniosku składanym do sądu. A także prokurator wskazywał na dotychczasową postawę pana podejrzanego, który, po pierwsze, wykorzystując chorobę uciekł z Polski, obawiając się, że zostanie wobec niego stosowane tymczasowe aresztowanie, a także już potem konsekwentnie ukrywał się najpierw na Węgrzech, a potem, jak twierdzi, na terenie Naddniestrza – tłumaczyła rzeczniczka SO w Warszawie.

Jak dodała, sąd stanął na stanowisku, że zastosowanie przepisu, który uzależnia wydanie listu żelaznego od stanowiska prokuratora, jest sprzeczne z konstytucją i ze wszystkimi przepisami prawa międzynarodowego.

Prok. Piotr Woźniak poinformował, że na złożenie zażalenia na decyzję sądu ma 7 dni. – Na pewno się w tym czasie zmieszczę – podkreślił.

Na decyzję sądu zareagował minister sprawiedliwości Waldemar Żurek. „Nie ma i nie będzie bezkarności dla ludzi Zbigniewa Ziobry. Prokuratura złoży zażalenie na decyzję o wydaniu listu żelaznego dla Marcina Romanowskiego" – napisał na X.

Decyzja Sądu Okręgowego jest szeroko komentowana także dlatego, że wydał ją sędzia, którego status wcześniej zakwestionował warszawski Sąd Apelacyjny. Uznał, że skład z Konradem Mielcarkiem był „nienależycie obsadzony" z powodu jego powołania przez upolitycznioną Krajową Radę Sądownictwa.

PROKURATURA

Zespół śledczy w sprawie Zondacrypto

oprac. Karolina Wrońska

Wczoraj pracę zaczął powołany w Prokuraturze Krajowej zespół śledczy w sprawie Zondacrypto – przypomniał minister sprawiedliwości, prokurator generalny Waldemar Żurek.

FOT. ARCHIWUM PPG

Pracami zespołu pokieruje prok. Marek Wełna. Postępowanie, które przejmie powołany zespół, dotyczy okoliczności związanych z funkcjonowaniem giełdy kryptowalutowej BitBay, a następnie Zondacrypto, w tym działalności podmiotów uczestniczących w jej funkcjonowaniu oraz przepływu środków finansowych i kryptowalut.

Szef MS nie wykluczył, że „i liczebnie, i jeśli chodzi o pozycję polityczną" może być więcej osób, które usłyszą w tej sprawie zarzuty. – Może być więcej, dlatego że każdy nowy świadek, który chce współpracować z prokuraturą, wykłada na stół naprawdę nowe dowody – mówił Żurek w TVN24.

PAP

KRÓTKO

Kraków

Bezpieczniejsze lądowanie w Balicach

Nowy system wspomagający lądowanie samolotów przy ograniczonej widzialności (ILS/DME „KRW") rozpoczął w czwartek pracę operacyjną na lotnisku Kraków Airport. Na razie działa w kategorii I, ale w pierwszym kwartale przyszłego roku planowane jest przejście na wyższą kategorię CAT II.

Ekologia

5 mld opakowań w systemie kaucyjnym

Od 1 października 2025 roku zwrócono 5 mld puszek i butelek oznaczonych kaucją. W Polsce działa 65,5 tys. punktów zwrotu, w tym 23,5 tys. punktów z automatami. Skuteczność systemu miała wynieść blisko 60 procent.

PAP

MATERIAŁ INFORMACYJNY T-MOBILE 0011582834

Nie każde wspomnienie powinno trafić do internetu

Co drugi rodzic w Polsce w ciągu ostatniego roku opublikował w internecie zdjęcie, film lub inną treść dotyczącą swojego dziecka. Tymczasem 92 proc. dzieci uważa, że powinno mieć wpływ na decyzje dotyczące publikowania ich wizerunku. T-Mobile Polska, wspólnie z Komendą Główną Policji i UNICEF Polska, rozpoczyna kampanię „Status: Udostępnione", zwracając uwagę na konsekwencje sharentingu.

Niewinna pamiątka czy dyskomfort dziecka?

Sharenting, czyli dzielenie się przez rodziców w internecie informacjami i zdjęciami dzieci, stał się powszechnym elementem korzystania z mediów społecznościowych. Problem pojawia się wtedy, gdy perspektywa rodzica rozmija się z perspektywą dziecka.

Z raportu T-Mobile Polska „Status: Udostępnione – skala i charakterystyka sharentingu w Polsce" wynika, że 92 proc. dzieci uważa, iż powinno mieć wpływ na decyzję o publikacji swojego wizerunku. Wśród nastolatków, których rodzice publikują ich zdjęcia, 32 proc. przyznaje, że odczuwało z tego powodu zawstydzenie lub spotkało się z negatywnymi reakcjami rówieśników.

– 92 proc. dzieci chce być pytanych o zgodę, a 79 proc. rodziców uważa, że powinno się je o nią pytać. Jednocześnie tylko 34 proc. rodziców deklaruje, że robi to regularnie. To pokazuje, jak duża jest luka między przekonaniami a codziennymi praktykami – podkreśliła Małgorzata Rybak-Dowżyk, dyrektorka Departamentu Komunikacji Korporacyjnej i ESG T-Mobile Polska.

Zdjęcie zostaje w sieci

Publikując zdjęcie lub film, rodzic traci pełną kontrolę nad materiałem, który może zostać zapisany, skopiowany, rozpowszechniony lub przerobiony. Raz opublikowana treść może funkcjonować w sieci przez wiele lat i być wykorzystywana w sposób niezamierzony przez autora publikacji. Szczególnie dotyczy to materiałów zawierających informacje pozwalające zidentyfikować dziecko lub miejsca, w których przebywa.

„Zanim wciśniesz udostępnij"

Kampania „Status: Udostępnione" ma zwiększać świadomość konsekwencji publikowania treści dotyczących dzieci, bez nawoływania do całkowitej rezygnacji z dzielenia się rodzinnymi chwilami. Eksperci zalecają, by zapytać dziecko o zdanie przed publikacją jego wizerunku, ograniczać grono odbiorców, wyłączać geolokalizację i sprawdzać informacje widoczne w tle zdjęcia.

Nie chodzi o całkowitą rezygnację z dzielenia się rodzinnymi chwilami. Chodzi o to, by przed kliknięciem „udostępnij" na moment zatrzymać się i zastanowić nad konsekwencjami publikacji.

eprasa.pl 17e3e3b3be

USA

Nieudana egzekucja. Serce wciąż biło po podaniu dwóch śmiertelnych zastrzyków

Grzegorz Kuczyński

Christa Pike, kobieta skazana w amerykańskim stanie Tennessee na karę śmierci, została przewieziona do szpitala po tym, jak jej serce nadal biło po podaniu dwóch zastrzyków mających spowodować śmierć – poinformował jej adwokat.

Zespół prawników skazanej złożył w trakcie egzekucji pilny wniosek o jej wstrzymanie, stwierdzając: „Pani Pike straciła przytomność, ale jej serce nadal bije, a słychać, jak chrapie". Jeden z adwokatów powiedział stacji BBC, że 50-letniej Pike „udzielano pomocy ratującej życie" w szpitalu po podaniu dwóch strzykawek pentobarbitalu.

Próba egzekucji miała miejsce w zakładzie karnym o zaostrzonym rygorze Riverbend w Nashville ok. godz. 20 czasu lokalnego w środę wieczorem. Pike miała być pierwszą kobietą straconą w USA od 2023 r. i pierwszą w stanie Tennessee od 200 lat.

Wyrok za zabójstwo

Pike została skazana na śmierć w 1996 r. za zabójstwo Colleen Slemmer. Pike miała 18 lat, kiedy wraz ze swoim ówczesnym chłopakiem Tadarylem Shippem pobili, torturowali i zabili 19-letnią Slemmer, którą poznali na obozie szkoleniowym dla nastolatków z problemami.

We wniosku o ułaskawienie Pike przyznała, że zamierzała pobić Slemmer, ale nie zabić, jednak nie była w stanie „zatrzymać się w porę". Adwokaci kobiety argumentowali, że ława przysięgłych nie miała okazji rozważyć okoliczności łagodzących związanych z udokumentowaną historią wykorzystywania seksualnego Pike w dzieciństwie, zanim skazała ją na karę śmierci.

Po nieudanej egzekucji władze amerykańskiego stanu Tennessee ogłosiły w nocy ze środy na czwartek, że wykonywanie wszystkich egzekucji w tym stanie zostało zawieszone do końca roku.

FOT. ASSOCIATED PRESS/EAST NEWS

Christa Pike, skazana na karę śmierci za zabójstwo, przeżyła próbę egzekucji

USA

Ile wojska USA wycofają z Europy? Ambasador uspokaja

Grzegorz Kuczyński

Stany Zjednoczone nie planują drastycznej redukcji liczby żołnierzy w Europie – oświadczył przedstawiciel Waszyngtonu przy NATO, zaprzeczając ostatnim doniesieniom. Telewizja NBC informowała, że Waszyngton rozważa redukcję liczby swoich sił w Europie o co najmniej 25 000 żołnierzy.

– Te doniesienia są nieprawdziwe – powiedział ambasador USA przy NATO Matthew Whitaker w środę 30 września podczas konferencji poświęconej obronności zorganizowanej przez stację telewizyjną Euronews. – Plan ten nie został nawet sfinalizowany przez pracowników biura ds. polityki w Departamencie Obrony – dodał.

Latem tego roku administracja amerykańska rozpoczęła formalny przegląd swojej obecności wojskowej w Europie, co wzbudziło wśród sojuszników obawy, że Stany Zjednoczone mogą ograniczyć liczbę swoich sił zbrojnych w krajach europejskich. Waszyngton podjął już kroki w celu zmiany swojej obecności w Europie, gdzie stacjonuje około 80 000 żołnierzy (w tym 68 000 na stałe, pozostali rotacyjnie). W maju Stany Zjednoczone ogłosiły, że wycofają 5 000 żołnierzy z Niemiec.

Whitaker zapewnił, że Stany Zjednoczone „będą nadal zaangażowane w Europie". W ramach przeglądu analizuje się również sposób, w jaki siły amerykańskie wykorzystują bazy wojskowe. Waszyngton krytykował wcześniej kraje europejskie za to, że nie zezwoliły USA na korzystanie z baz NATO na swoim terytorium podczas wojny z Iranem.

FOT. AA/ABACA/ABACA/EAST NEWS

Amerykański czołg przeprawia się przez Wisłę podczas ćwiczeń obronnych Dragon 2024, które odbywały się w Konarzewie

– Przeprowadzamy po prostu bardzo matematyczną, mechaniczną analizę naszego rozmieszczenia na świecie, ponieważ musimy stawić czoła globalnym wyzwaniom – powiedział Whitaker. Według NBC News, Pentagon rozważa kilka możliwych opcji ograniczenia liczby żołnierzy i zasobów wojskowych w Europie w ramach przeglądu NATO ogłoszonego w czerwcu.

Jakie opcje rozważa Pentagon?

Jedną z opcji mogłoby być wycofanie jednej trzeciej z około 68 000 amerykańskich żołnierzy stacjonujących w Europie na stałe. Jak podała stacja NBC, opcja ta dotknęłaby głównie żołnierzy stacjonujących w Niemczech, we Włoszech i w Hiszpanii.

Drugi, bardziej drastyczny scenariusz mógłby zakładać wycofanie 40 000 żołnierzy wraz z samolotami wojskowymi, okrętami i uzbrojeniem. Stany Zjednoczone mogą również rozważyć przeniesienie żołnierzy z baz w Europie Środkowej lub Zachodniej na wschodnią flankę NATO, bliżej Rosji.

Jak podaje NBC, Hegseth ma podjąć ostateczną decyzję do 6 listopada.

USA wycofują już wojska z Europy

Około połowa z 2000 amerykańskich żołnierzy stacjonujących w Rumunii opuściła ten kraj w zeszłym roku. Około 5 000 amerykańskich żołnierzy jest w trakcie wycofywania się z Niemiec, gdzie stacjonuje ponad połowa europejskiego kontyngentu USA.

Ogłoszenie ich wycofania w maju nastąpiło po tym, jak niemiecki kanclerz Friedrich Merz skrytykował wojnę USA z Iranem. Trump zagroził, że pójdzie „znacznie dalej", ale według amerykańskich mediów sekretarz stanu USA Marco Rubio zablokował wówczas plan Białego Domu dotyczący wycofania aż 25 000 żołnierzy.

WĘGRY

„Operacja Czyściec" na Węgrzech. Magyar mówi o „mafii Fideszu"

oprac. Anna Nagel

Operacja Czyściec" w ciągu kilku miesięcy dotarła do „najwęższych kręgów mafii Fideszu" – przekazał w środę premier Węgier Peter Magyar.

Magyar zaznaczył, że celem operacji było uwolnienie Węgier od polityczno-gospodarczej mafii, która „oplatała wszystko", a także odzyskanie skradzionych środków publicznych i pociągnięcie do odpowiedzialności przestępców, którzy przez dekady czuli się bezkarni.

„Środa była ważnym kamieniem milowym. Kraj poczynił ogromny krok naprzód na drodze do odnowy" – oświadczył premier, odnosząc się do aresztowania byłego ministra w rządzie Orbana, Miklosa Sesztaka.

Magyar dodał, że wkrótce okaże się, jak długo „gangsterzy z Fideszu będą przestrzegać omerty", czyli mafijnej zasady milczenia. Wkrótce też wyjdzie na jaw, kto – chcąc ratować własną skórę – zdecyduje się zeznawać przeciwko głównym organizatorom procederu, w tym „szefom mafii" – zaznaczył węgierski premier.

Zapewnił, że jego rząd będzie chronił śledczych, prokuratorów, sędziów oraz pracowników Narodowego Biura Odzyskiwania i Ochrony Mienia (NVVH).

W środę, związku z podejrzeniem sprzeniewierzenia środków publicznych na kwotę ponad 17 mld forintów (46,3 mln euro), prokuratura wystąpiła też o aresztowanie innego byłego ministra Orbana i obecnego posła jego partii Fidesz, Balazsa Hanko. **PAP**

USA

Koszulka Jordana sprzedana za ponad 12 mln dolarów

oprac. Anna Nagel

Koszulka słynnego koszykarza Michaela Jordana z trzeciego meczu finałów NBA w 1998 roku, ostatnich w jego karierze, została sprzedana na aukcji za 12,26 mln dolarów.

W tym stroju Jordan zagrał jedno ze spotkań finału play off z Utah Jazz w sezonie 1997/98, w którym wywalczył szóste w karierze i zarazem ostatnie mistrzostwo NBA. Został on wystawiony na aukcję przez przedsiębiorcę Ryana Gougha i sprzedany za pośrednictwem internetowego domu aukcyjnego należącego do Pharrella Williamsa.

Kwota transakcji pobiła dotychczasową rekordową cenę za pamiątkę związaną z Jordanem - 10,091 mln dolarów kosztowała koszulka, w której wystąpił w pierwszym spotkaniu finałów w 1998 roku.

„Niewiele przedmiotów w historii sportu uosabia wielkość tak doskonale, jak koszulka Michaela Jordana z trzeciego meczu finałów NBA w 1998 roku" – napisano w ofercie domu aukcyjnego Joopiter.

Choć w przypadku Jordana osiągnięto rekordową cenę, to wciąż stanowi ona zaledwie połowę sumy zapłaconej za najdroższy w historii aukcji przedmiot sportowy, w którym sportowiec występował podczas meczu. Rekord ten należy do koszulki legendarnego baseballisty Babe'a Ruth z World Series w 1932 roku sprzedanej w 2024 roku za 24,12 mln dolarów. **PAP**

eprasa.pl 17e3e3b3be

KOSZALIN/SŁUPSK/SZCZECIN

tygodnik Regionów

Piątek, 2.10.2026

Historia

ZBOŻE. Od zbiorów do Eucharystii, czyli muzealna opowieść o dożynkach

– Str. 12-13

Wspomnienie

Bawił nas przez dekady. Już go nie ma. Pożegnanie Stanisława Szelca

– Str. 14-15

WIZUALIZACJA ANNA KOC

Zamek, którego już nie ma. Gdzie w Szczecinie stał Oderburg?

Oderburg, czyli Zamek Odrzański, górował nad szczecińskim Grabowem i przez pewien czas należał do najważniejszych siedzib Gryfitów. Dziś nie zobaczymy tam ani wież, ani murów, ani książęcych komnat.

– Str. 10 - 11

eprasa.pl 17e3e3b3be

HISTORIA

Zamek, którego już nie ma. Gdzie w Szczecinie stał Oderburg?

Dziś trudno uwierzyć, że w miejscu zabudowanym kamienicami i obiektami przemysłowymi, przez wieki znajdowała się jedna z książęcych rezydencji Pomorza. Oderburg, czyli Zamek Odrzański, górował nad szczecińskim Grabowem i przez pewien czas należał do najważniejszych siedzib Gryfitów. Dziś nie zobaczymy tam ani wież, ani murów, ani książęcych komnat. Pozostały pojedyncze zabytki, dokumenty, dawne mapy, a przede wszystkim wiele pytań.

Marek Jaszczyński

FWIZUALIZACJA ANNA KOC

Zamek Oderburg w Grabowie w rekonstrukcji 3D. Dziś po zamku pozostały nieliczne relikty, dokumenty i wspomnienia, na podstawie których badacze próbują odtworzyć jego wygląd. W listopadzie tego roku odbędzie się premiera cyfrowej rekonstrukcji zamku

O dziejach tego niezwykłego miejsca rozmawiano podczas spotkania w Centrum Solidarności Stocznia w Szczecinie. Jednym z najważniejszych tematów była próba odpowiedzi na pytanie, gdzie dokładnie znajdował się Oderburg i jak mógł wyglądać.

Zamek w miejscu kamienicy

Paweł Ziątek, pasjonat lokalnej historii, wskazuje miejsce, w którym znajdowała się rezydencja.

- W tym miejscu, gdzie znajduje się kamienica Łyskowskiego 16, stała dawniej szkoła. Wiemy z opisów między innymi Berghausa, że przy jej budowie znajdował się mur oporowy przypisywany Oderburgowi. Przez cały XIX wiek pojawiały się pisma dotyczące jego zabezpieczenia albo rozbiórki - opowiada Paweł Ziątek.

To właśnie dokumenty pozwalają dzisiaj próbować wyznaczyć granice dawnego założenia. Zamek zajmował znacznie większy teren niż pojedyncza działka. Jego pozostałości stopniowo znikały pod kolejnymi budynkami. Jeszcze pod koniec XIX wieku można było znaleźć fragmenty murów i sklepienie piwniczne.

Najpierw był klasztor

Historia tego miejsca zaczyna się w XIV wieku. 21 stycznia 1360 roku książę Barnim III założył w Grabowie klasztor kartuzów pod nazwą Gottesgnade, czyli Łaska Boża. Zakonnicy prowadzili życie w odosobnieniu, a kontakt ze światem zewnętrznym był mocno ograniczony.

- Kartuzi zamykali się. Ich kontakt z otoczeniem był ograniczony nie tylko przez odległość od Szczecina, ale również przez regułę zakonną. Większość czasu spędzali na modlitwie i lekturze - mówi historyk i archeolog dr Michał Gierke.

Klasztor przestał funkcjonować po reformacji. W 1538 roku został przejęty przez książąt. Kilkanaście lat później dawne zabudowania zaczęto przekształcać w książęcą rezydencję.

- Właśnie tę datę możemy uznać za początek zamku. Dawny kompleks został przystosowany do potrzeb książęcych, a później poddany kolejnym przebudowom - wyjaśnia Gierke.

Oderburg nie był jednak prostym przekształceniem klasztoru. W XVI wieku rezydencję rozbudowywano i nadawano jej renesansowy charakter. Pracowali przy niej artyści i rzemieślnicy sprowadzani z różnych części Europy.

Rezydencja pełna dzieł sztuki

Książe Barnim IX był człowiekiem o dużych ambicjach artystycznych. W zamku znalazły się między innymi ołtarz, ambona, epitafia, witraże i bogate wyposażenie wnętrz. Powstały również przedstawienia genealogii Gryfitów.

O skali przedsięwzięcia świadczy zachowana płyta upamiętniająca Barnima III. Ma trzy metry długości i niemal dwa metry wysokości. Jest dziś jednym z najcenniejszych śladów po dawnym Oderburgu.

- To właśnie na przykładzie takich zabytków widać, jak niewiele zostało z materialnego dziedzictwa Gryfitów. Zachowane elementy są niezwykle cenne, ale jednocześnie pokazują skalę strat - mówi nadkomisarz dr Marek Łuczak, historyk i autor prac poświęconych dziejom Szczecina.

Po śmierci Barnima IX znaczenie Oderburga zaczęło jednak słabnąć. Kolejni książęta wybierali inne rezydencje. Z czasem zamek przestał być ważnym centrum życia dworskiego.

W 1612 roku odbyła się tu jeszcze wystawna uroczystość związana z przybyciem cesarza Macieja Habsburga. Kilka lat później rezydencja była już opuszczona i wykorzystywano ją między innymi jako więzienie.

To właśnie z tym miejscem wiąże się również historia Sydonii von Borck.

Sydonia za murami zamku

Starsza kobieta została oskarżona o czary i uwięziona w Oderburgu. Jej proces zakończył się wyrokiem śmierci.

- Sydonia została przywieziona tutaj po pobycie w Marianowie. Była przesłuchiwana, a następnie poddawana torturom. Jej historia stała się później jednym z najbardziej rozpoznawalnych wątków związanych z dziejami Gryfitów - opowiada szczeciński przewodnik Tomasz Wieczorek.

Los Sydonii na trwałe wszedł do pomorskiej legendy. Przypisywano jej nawet przepowiednię dotyczącą wygaśnięcia dynastii. Ostatni Gryfita, Bogusław XIV, zmarł w 1637 roku – kilkanaście lat po egzekucji Sydonii.

Zamek znika kawałek po kawałku

Największy cios dla Oderburga przyniosła wojna trzydziestoletnia. W 1630 roku Szczecin zajęły wojska szwedzkie. Zamek został splądrowany, a jego wyposażenie zaczęło znikać.

Zrywano miedziane elementy z wież, wywożono wyposażenie, rozbierano kolejne fragmenty zabudowy. Część materiałów wykorzystywano ponownie. Dachówki trafiły między innymi na dachy innych budynków, w tym kamienicy

Loitzów. Osiemset sztuk wysłano do Wolina, a trzysta cegieł otrzymał kościół w Warszewie.

- Zamek był rozbierany stopniowo. Nie mamy tutaj jednego momentu, w którym można powiedzieć: tego dnia Oderburg przestał istnieć. To był długi proces wykorzystywania tego, co jeszcze można było stamtąd odzyskać - mówi Łuczak.

eprasa.pl 17e3e3b3be

W XVIII wieku z dawnej rezydencji pozostawały już głównie ruiny i fundamenty. Gruz wykorzystywano do utwardzania dróg. W XIX wieku podejmowano próby ochrony pozostałości, ale ostatecznie teren został zabudowany. W 1848 roku nakazano usunięcie widocznych podmurówek kościoła i innych budynków, a część cegieł wykorzystano przy budowie szkoły.

W latach 30. XX wieku nawet skromne widoczne pozostałości przestały być dostrzegalne. Po wojnie teren zmienił się jeszcze bardziej. W 1977 roku na miejscu jednego z dawnych budynków szkolnych oddano do użytku Przychodnię Portową.

Gdzie dokładnie stał Oderburg?

I tutaj zaczyna się największa zagadka.

Badacze dysponują dawnymi mapami, opisami i dokumentami, ale nie ma zachowanej fotografii czy dokładnego planu, który pozwoliłby bezspornie odtworzyć cały kompleks.

FOT. A. SZKOCKI

Podczas spotkania w świetlicy Centrum Solidarności Stocznia w Szczecinie rozmawiano o historii Oderburga

- Możemy wskazać obszar, w którym znajdował się Oderburg, ale szczegółowa lokalizacja poszczególnych elementów z założenia pozostaje dyskusyjna. Nie wszystkie zachowane plany można traktować jako dosłowny zapis rzeczywistości - podkreśla Łuczak.

Według przedstawianych podczas spotkania analiz zamek znajdował się w rejonie dzisiejszej ulicy Łyskowskiego, Dubois i dawnej zabudowy Grabowa. Zachowane źródła pozwalają wskazać również miejsce dawnej szkoły, na której terenie pozostawał fragment muru przypisywanego pozostałościom Oderburga.

Nie wszystkie hipotezy są jednak równie mocno udokumentowane.

- Siedziałem wielokrotnie nad planami i wciąż mam wątpliwości. Nie potrafię rozwiązać wszystkich tych zagadek. Jedyną sensowną drogą jest oddzielanie tego, co rzeczywiście potwierdzają źródła, od tego, co tylko nam się wydaje - zaznacza Łuczak.

Zamek powstaje od nowa

Skoro nie ma zamku, można go przynajmniej spróbować zobaczyć.

Taką próbę podjęła architektka Anna Koc, która przygotowuje cyfrową rekonstrukcję Oderburga. Model powstaje na podstawie dawnych planów, rycin, opisów oraz analogii do innych pomorskich rezydencji i założeń klasztornych.

- Żeby stworzyć ten zamek, nie mogę opierać się wyłącznie na jednym dokumencie. Muszę zestawiać ze sobą różne informacje i szukać analogii w innych obiektach - mówi Anna Koc.

Wirtualna rekonstrukcja ma pokazać nie tylko bryłę budowli, ale również jej możliwe wnętrza.

- Buduję ten model trochę jak z klocków Lego. Najpierw powstaje model 3D, a później można przejść do animacji. To daje możliwość pokazania świata, którego już nie możemy zobaczyć - tłumaczy architektka.

Jednocześnie Koc podkreśla, że cyfrowa rekonstrukcja nie jest dokumentalnym zapisem wyglądu zamku. W wielu miejscach pozostaje interpretacją.

I właśnie to może być największą wartością projektu. Nie udaje on, że wszystkie zagadki zostały rozwiązane. Przeciwnie – pokazuje, gdzie kończy się wiedza, a zaczyna hipoteza.

Co zostało z Oderburga?

Paradoksalnie – więcej, niż można by sądzić, choć zachowane elementy są rozproszone.

Najbardziej spektakularnym śladem jest renesansowa płyta Barnima III, znajdująca się dziś na szczecińskim zamku. Zachowały się również elementy wyposażenia kościelnego. Ołtarz i ambona z Oderburga trafiły ostatecznie do kościoła w Sownie, choć ich historia była znacznie bardziej skomplikowana i wiązała się z wielokrotnymi przenosinami.

Część zabytków zaginęła bezpowrotnie. Inne przestały być rozpoznawalne jako elementy dawnej rezydencji.

- Mamy dużo informacji, ale musimy je filtrować. Są rzeczy bardzo atrakcyjne, które chciałoby się uznać za pewnik, jednak źródła tego nie potwierdzają - mówi Łuczak.

Historia, która została pod ziemią

Dziś trudno wskazać w Grabowie miejsce, które przypominałoby przechodniowi o książęcej rezydencji. Kamienice, ulice i powojenne budynki przykryły dawny krajobraz.

A jednak pod współczesną zabudową wciąż może znajdować się fragment historii miejsca.

Oderburg przetrwał przede wszystkim w dokumentach, mapach, opisach i zabytkach, które rozeszły się po Pomorzu. Przetrwał także w pamięci historyków i pasjonatów, którzy próbują odtworzyć jego wygląd.

- Chcielibyśmy mieć tutaj kolejną rezydencję książąt. To byłaby świetna rzecz dla Szczecina. Ale właśnie dlatego trzeba bardzo wyraźnie mówić, gdzie mamy fakty, a gdzie zaczyna się nasza wyobraźnia - podsumowuje Łuczak.

PARTNEREM CYKLU JEST PRZEDSTAWICIELSTWO KOMISJI EUROPEJSKIEJ W POLSCE

0011568962

Z Lubelszczyzny na rynki Europy.

Tak polskie firmy korzystają ze wspólnego rynku

Pięć tysięcy złotych w kieszeni, brak kapitału obrotowego i firma, której nikt jeszcze nie znał. Tak zaczynał Zbigniew Matusiak, założyciel BHZ Agromat. Kilka lat później jego przedsiębiorstwo handlowało ekologicznym ziarnem z partnerami w wielu państwach Europy. Historia firmy z Lubelszczyzny pokazuje w praktyce, czym dla małego biznesu może być dostęp do dużego rynku i sieci zagranicznych kontrahentów.

Jednolity rynek europejski to obszar, na którym obowiązuje swobodny przepływ towarów, usług, kapitału i osób. Obejmuje państwa UE oraz Norwegię, Islandię i Liechtenstein. Dla firm oznacza dostęp do około 450 mln konsumentów i możliwość łatwiejszego rozwijania działalności za granicą.

Od kilku kontaktów do europejskiej sieci klientów

BHZ Agromat powstał w 2008 r. Matusiak wcześniej pracował w branży, ale własny biznes zaczynał niemal od zera.

– *Startowaliśmy bez kapitału obrotowego, bez żadnych zasobów materialnych, nie byliśmy rozpoznawalni w środowisku ekologicznym* – wspominał po latach.

Pomysł był prosty: wyszukiwać ekologiczne surowce i sprzedawać je odbiorcom w innych krajach Europy. Pierwszym kierunkiem były Litwa i Łotwa, gdzie Matusiak znał rolników szukających zbytu. Później firma budowała relacje z partnerami m.in. w Niemczech, Włoszech, Grecji, Czechach i na Słowacji. Pomagały w tym misje gospodarcze i spotkania organizowane przy wsparciu Enterprise Europe Network.

– *Udział w misjach gospodarczych miał dla nas nieocenioną wartość* – mówił właściciel BHZ Agromat.

W materiale PARP z 2019 r. podawano, że w pierwszym roku działalności firma osiągnęła 2 mln zł obrotu, a dekadę później było to już 18 mln zł. Agromat miał wówczas ponad 20 proc. udziału w polskim rynku surowców ekologicznych i sieć partnerów obejmującą większość państw europejskich.

Europa jako pierwszy kierunek ekspansji

Podobną drogę obrała firma Greenvit, producent ekstraktów roślinnych. Prezes Rafał Pietruszyński wskazywał, że w latach 2019–2022 przedsiębiorstwo mocniej postawiło na zagranicę.

– *Proces internacjonalizacji stał się kluczowym elementem strategii wejścia na rynki międzynarodowe* – podkreślał.

Pierwszym kierunkiem były rynki europejskie, później firma brała pod uwagę również kraje azjatyckie i Stany Zjednoczone. Greenvit korzystał z programu **Go to Brand, który współfinansował działania promocyjne polskich firm za granicą.** Jak zaznaczał Pietruszyński, wejście na nowe rynki wymaga badań, kontaktów handlowych i obecności na branżowych targach.

Granica, której znowu trzeba pilnować

To, jak duże znaczenie w handlu mają formalności, dobrze pokazuje przykład Wielkiej Brytanii po brexicie. Od 2021 r. handel towarami między nią a UE podlega procedurom celnym. Oznacza to dodatkową dokumentację, odprawy i czas. Arkadiusz Filipowski, prezes firmy logistycznej Fulfilio, wskazywał w 2026 r., że wysyłki z Wielkiej Brytanii do UE są przeciętnie o 2–4 dni wolniejsze niż przed 2021 r., a koszty obsługi mogą być o 30–50 proc. wyższe niż przy dostawach realizowanych wewnątrz Unii. Dlatego część brytyjskiego e-commerce szuka magazynów i operatorów logistycznych już na terenie wspólnego rynku, w tym w Polsce.

„Jedna Europa, jeden rynek" nadal na liście priorytetów

Historie Agromatu czy Greenvitu nie oznaczają, że ekspansja w UE jest pozbawiona przeszkód. Różnice w przepisach, koszty energii czy administracja nadal mogą utrudniać rozwój firmy w kilku państwach jednocześnie. Dlatego unijne instytucje przyjęły w kwietniu 2026 r. plan „Jedna Europa, jeden rynek", którego celem jest dalsze ograniczanie barier i uproszczenie części przepisów do końca 2027 r.

- Przyjęcie wspólnie przez wszystkie główne instytucje UE planu działania „Jedna Europa, jeden rynek" potwierdza, że Unia na nowo dostrzegła, że rynek wewnętrzny jest wartością samą w sobie i należy go wspierać, zapewniając ramy prawne sprzyjające konkurencyjności przedsiębiorstw w państwach członkowskich UE. Stąd plany uproszczeń szeregu wymogów, których proporcjonalność mogła być kwestionowana, a także szersze wykorzystanie możliwości cyfrowych. Istotnym elementem jest też integracja rynku finansowego.

- tłumaczy dr Piotr Gałązka - ekspert sieci Team Europe Direct przy Przedstawicielstwie Komisji Europejskiej w Polsce.

Przypadki polskich firm pokazują, że dostęp do dużego rynku sam w sobie nie zastąpi dobrego produktu, kontaktów i konsekwencji. Może jednak ułatwiać firmie zaczynającej lokalnie dotarcie do odbiorców tysiące kilometrów od swojej siedziby.

eprasa.pl 17e3e3b3be

HISTORIA SZTUKI

ZBOŻE. Od zbiorów do Eucharystii – opowieść o dożynkach

Dorocznym zwyczajem z początkiem jarych miesięcy niesie się już od wieków po okolicznych polach pieśń ludowa o wsi spokojnej, wsi wesołej. Z końcem lata zaś ta sama pieśń wybrzmiewa jakby refrenem wdzięczności w kolejnych sołectwach i gminach. Stąd wyrosły, krótko rzecz ujmując, wieńczące czas prac na roli dożynki.

Alicja Nowak-Zientarska, Muzeum w Koszalinie

FOT. MUZEUM W KOSZALINIE

W tym roku koszalińskie Muzeum zaprosiło na inscenizację centralnych dożynek sprzed 50 lat

Kontynuujemy cykl publikacji, które raz w miesiącu będą się pojawiać na naszych łamach. Powstają one we współpracy z Muzeum w Koszalinie, bazując na wiedzy pracowników koszalińskiej placówki i zbiorach, które znajdują się pod opieką koszalińskich muzealników. Poruszane tematy dotyczą zarówno Koszalina, jak i regionu. Oto kolejny materiał z całej serii, które będzie można przeczytać na naszych łamach w najbliższych miesiącach. Zapraszamy do lektury! (red).

* * *

Zarówno bowiem przywołana słowy mistrza Kochanowskiego sobótka, jak i kwartał po niej następujące festiwale dożynkowe, a także miarowo odległe w kalendarzu równonoc wiosenna i zimowe przesilenie wiążą swą proweniencję nierozerwalnie z naturalnym cyklem życia przyrody, której człowiek tak wiele zawdzięcza, a nad którą winien panować. Zatrzymajmy się zatem na chwilę nad zbożem, bez którego dożynki nie zaistniałyby, a którego nazwę proponuję w tym kontekście uczynić akrostychem, by kolejne jego litery odczytać, jako...

Z jak Zbiory

Polska złota jesień, dodatkowa, piąta pora roku, wspomnienie lata, a jednocześnie zapowiedź rychłej srogiej zimy to na wsi zawsze czas podsumowań. Czy zbiory były opłacalne w tym roku? Na zmieniającym się jak wizje kalejdoskopu rynku, wśród nowinek technicznych i być może rosnącej w nowym społeczeństwie nieświadomości wagi wsi, brzmią jak echo w głowie rolnika dwa pytania: czy siać? czy zbierać? A przecież już od starożytności uważano rolnictwo za najbardziej honorowe zajęcie dla obywatela. Niosło wszak ono za sobą obietnicę życia. Lepiej było kowalowi wybijać sierpy niż miecz. Rolnictwo nie tylko żywiło brzuchy, ale także umysły i dusze, choćby świadomością codzienności bez wojny, podczas której milkną muzy, a pola dziczeją. I tak od wieków ziemię uważano za świętą, a to co zrodziła i to co zebrano otaczano najwyższą czcią. Tu właśnie tkwi głęboki korzeń dożynek, których zewnętrzny wymiar różni się w zależności od epoki i regionu występowania. Wewnętrzny jednak pozostaje ten sam, a oddać go można wersami wieszcza Norwida:

Do kraju tego, gdzie kruszynę chleba
Podnoszą z ziemi przez uszanowanie
Dla darów nieba,
Tęskno mi, Panie...

B jak Błogosławieństwo

W niezwykłym obrazie Józefa Chełmońskiego pt. „Babie lato", artysta zatrzymuje moment tuż po zbiorze plonów, gdzie po tygodniach ciężkiej pracy młoda wieśniaczka leży na ziemi snując nitki babiego lata. Jest błogo... Stąd z kolei bierze się, nomen omen, błogosławieństwo. Dostępuje go człowiek uczciwy, który dobrze wykonał swą pracę. Jest to kolejny wymiar dożynek. W pracy na polu nie ma miejsca na udawanie. Już bajkopisarz Ezop wskazywał na mrówczy trud, który okazał się błogosławieństwem na zimę. Odwieczne prawdy trwają, rolnicy zaś, dziś już przy użyciu nowych technologii, pozostają jednak wierni tradycji. Stąd i dziś, błogosławieństwo pól przed sezonem, błogosławieństwo chleba przed przekrojeniem, błogosławieństwo kwiatów a następnie zbóż w sierpniu i we wrześniu. Kalendarz rolniczy, zgodny był przez wieki z kalendarzem przyrody i kalendarzem liturgicznym. Stąd również płynęło błogosławieństwo. Praca była święta, ale nie mogła zakłócać okresów z czasu pracy wyjętych, dni świątecznych. Krótko mówiąc na wsi miał się znaleźć czas i na pracę i na odpoczynek i na świętowanie. By móc złożyć swe ciało na spracowanej ziemi, uprzednio należy z tą ziemią współpracować, tak jak ta wieśniaczka z płótna Chełmońskiego.

O jak Obfitość

W kontekście tak szybko zmieniającego się świata dożynki mogą być postrzegane, jako archaizm i nikomu niepotrzebne wydarzenie. Chleba i igrzysk! – słyszy się nieraz. Ale wystarczy sięgnąć pamięcią do nie tak odległych czasów komunizmu, gdy we wschodniej Europie miliony ludzi umierało z głodu na terenach żyznych jak żadne inne na ziemi. Przyroda obdarzająca człowieka wszystkim, co jest mu niezbędne, zlekceważona i zniszczona, nie nakarmi go sama. Obfitość zatem powinna pochodzić z pracy! To kolejny wymiar dożynek. Można powiedzieć, że dydaktyczny. W epoce, gdy niektórzy młodzi mieszkańcy miast nie widzieli na własne oczy krowy, albo gdy na TikToku krążą informacje, że chleb i mleko biorą się ze sklepu, aspekt edukacyjny jest niezwykle ważny. Za nim zaś podąża aspekt budowania wspólnoty, zależności jednych od drugich, niezależnie od wykonywanych zawodów. Dożynki tę świadomość jedynie spinają w całość. Wspólnota natomiast dopełnia się podczas festiwalowych zabaw i konkursów. Obfitość więc, zarówno obfitość stołu, jak i obfitość portfela, czy obfitość w otaczających nas

eprasa.pl 17e3e3b3be

przychylnych nam ludzi bierze się z tego naturalnego porządku świata, docenienia pracy, uznania wzajemnej zależności i szacunku.

Ż jak Żniwa

Żniwa czas zacząć, ale nie wypada tego robić bez zastanowienia. Wpierw zatem wybierano ku temu dzień najodpowiedniejszy. Najczęściej był to dzień poświęcony Matce Bożej, środa lub sobota. Następnie czyniono nad polem znak krzyża, po czym odbywał się tak zwany zażynek. Było to pierwsze cięcie sierpem. Dokonywał go zaś najbardziej szanowany członek społeczności. Ów gospodarz też zabierał do swej izby pierwszy snopek. Stawiał go w rogu, a wczesną wiosną używał zeń ziaren do pierwszego siewu. Wszystkie te obrzędy miały charakter głęboko religijny, niekiedy wręcz magiczny. Podobnie było z używaniem w czas żniw odpowiednich narzędzi. Dawniej żęto jedynie sierpem, gdy zaś pojawiły się kosy, zaczęli ich używać gospodarze, kobietom zaś pozostawiono narzędzia mniejsze, jak właśnie sierpy. Widać to znakomicie na obrazie Włodzimierza Tetmajera pt. „Żniwa". Dodatkowo czerpać z jego dzieł można wiedzę na temat ubioru mieszkańców wsi w tamtej epoce. Żniwa, co ciekawe, nie kończyły się wraz z ucięciem ostatniego kłosa. Chłopi zostawiali zazwyczaj jakąś kępkę, którą gospodynie przyozdabiały kwiatami. Przy niej zaś kładziono chleb i sól. Obrzęd ten miał zwiastować ciągłość i obfitość kolejnych zbiorów.

E jak Eucharystia

By zachować ciągłość tradycji i uszanować naturalny porządek świata, rolnicy pierwsze swe czynności oddawali zawsze Bogu. Działo się tak od dawien dawna, już bowiem w antyku pierwsze plony ziemi oddawano bóstwom. Wynika to zatem z natury ludzkiej. Jest pewien porządek, któremu nie należy się przeciwstawiać. Tak i dziś dożynki mają swój duchowy i świecki charakter. Zazwyczaj rozpoczynają się one uroczystą Eucharystią,

FOT. MUZEUM W KOSZALINIE

Odwiedzając koszalińskie Muzeum obejrzeć można też dawne narzędzia

często pod przewodnictwem władz kościelnych. Podczas nabożeństwa poświęcone zostają wieńce dożynkowe. Eucharystia (z greki znaczy dziękczynienie) jest też dziękowaniem za obfite plony i udane zbiory. Następują też prośby o Boże błogosławieństwo. Obecność sfery sacrum w pracy ludzkiej jest nieodzownym elementem każdej cywilizacji, świadczy o tym wiele tekstów historycznych i etnograficznych. Po części sakralnej festiwal przenosi się na tereny gminne, gdzie poświęcone wcześniej wieńce biorą udział w konkursie na najpiękniejszy. Przy okazji odbywa się wiele innych konkursów i rywalizacji między sołectwami, do tego wspomniana obfitość stołu i wspólnoty, a wszystko okraszone muzyką...

...w końcu można by za Poetą z Czarnolasu zapytać retorycznie:

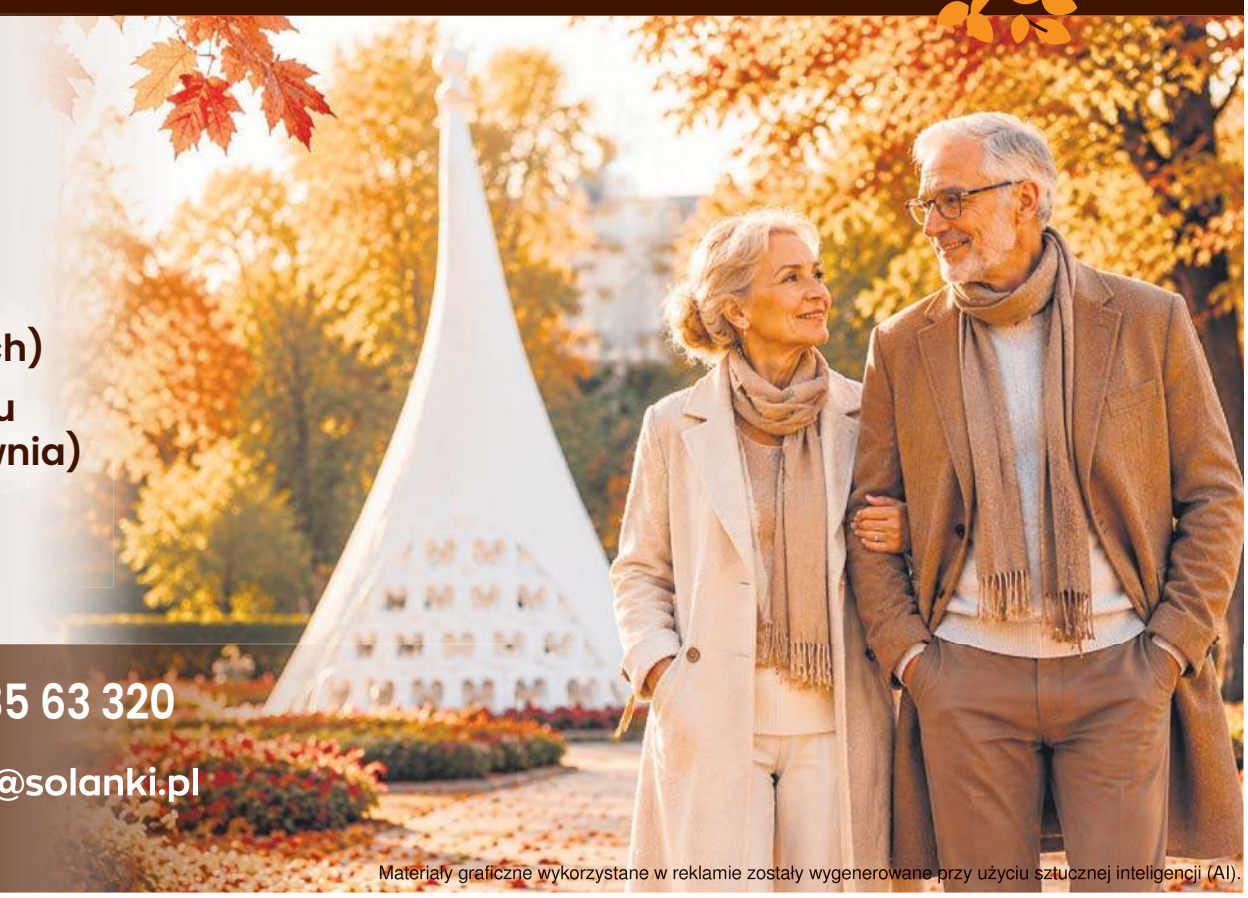
Wsi spokojna, wsi wesoła,
Który głos twej chwale zdoła?

REKLAMA 0011586922

SOLANKI 18 75
Uzdrowisko Inowrocław

Jesienią Czas na zdrowie

Zakwaterowanie
3 posiłki dziennie w formie bufetu szwedzkiego
Konsultacja lekarska
2 lub 4 zabiegi dziennie (oprócz niedziel i dni świątecznych)
90 min. dziennie w Strefie Relaksu (sauna, jacuzzi, grota solna, siłownia)
Voucher do Integracja Cafe
Minimum 7 osobodni w terminie 11.10.2026-23.12.2026

52 35 63 101, 52 35 63 100, 52 35 63 320
medicalspa@solanki.pl, recepcja@solanki.pl
www.solanki.pl

Materiały graficzne wykorzystane w reklamie zostały wygenerowane przy użyciu sztucznej inteligencji (AI).

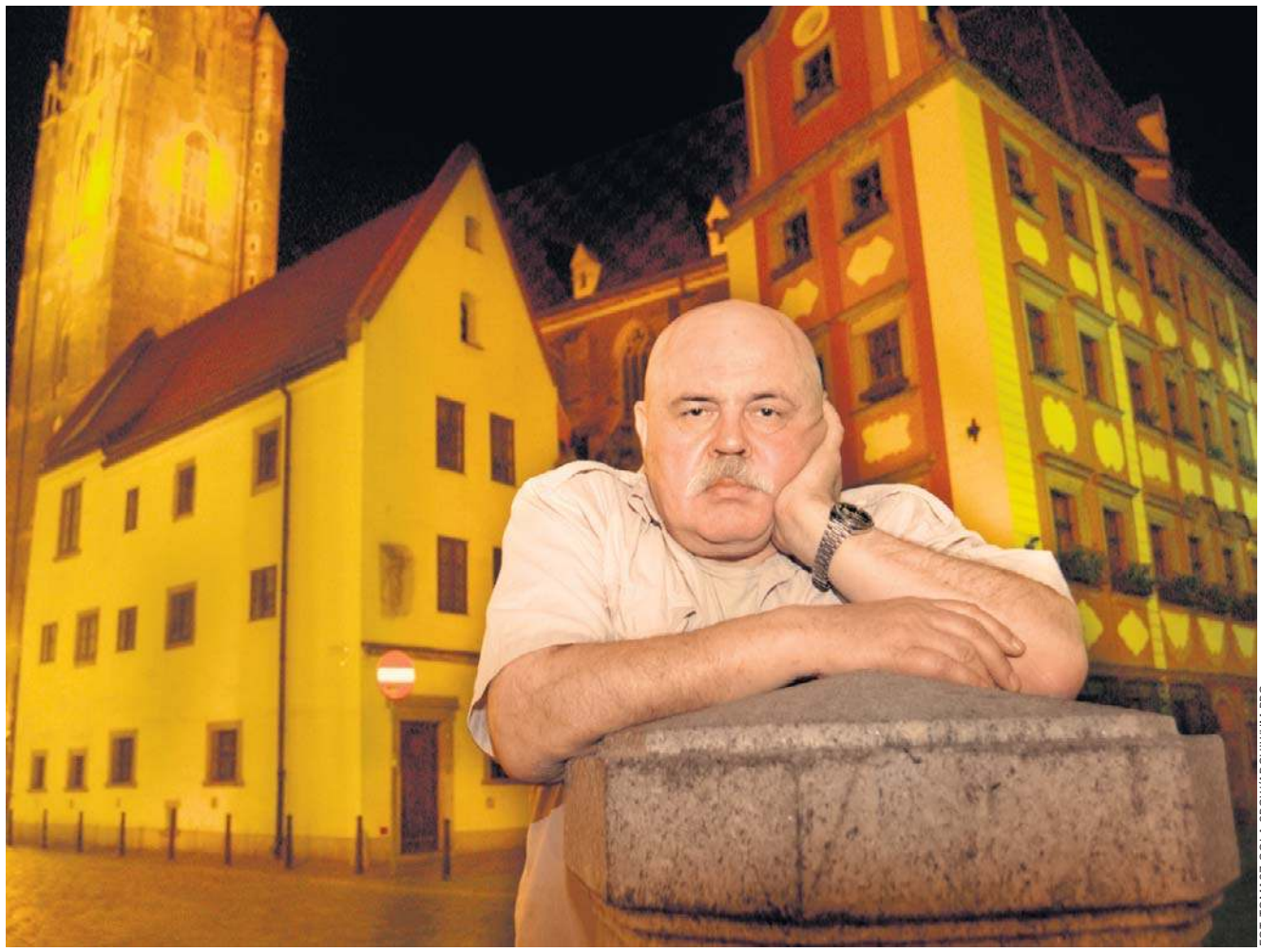
eprasa.pl 17e3e3b3be

WSPOMNIENIE

„Dzwonię, żeby ci powiedzieć, że cię kocham”. Staszku, tak bardzo będzie smutno bez Ciebie...

Kilkanaście lat temu, siedząc nad czymś bezalkoholowym (ja) i alkoholowym (Stachu), zaczęliśmy gadać o tym, że się starzejemy, że coraz więcej wspólnych znajomych odchodzi na tamten świat. Staszek mi wtedy powiedział: „Mógłbym umrzeć, ale mi się nie spieszy. Bo nikt z moich znajomych nie wrócił z tamtej strony, żeby powiedzieć, jak tam jest dobrze”. Mam nadzieję Staszku, że w niebie jest Ci dobrze. Bo to, że taki cudowny człowiek jak Ty do nieba poszedł, to jestem pewien na 100 procent. Ba! Na 202 procent!

Robert Migdał

FOT. TOMASZ GOLA SPGW/ARCHIWUM PPG

Stanisław Szelc w liceum myślał, że będzie historykiem. Potem dostał się do szkoły aktorskiej

Stanisław Szelc. Satyryk. Kabareciarz. Autor tekstów. Filar kultowego Studia 202. Gwiazda Kabaretu Elita. Sławę przyniosły mu audycje „Chłop i baba”, „Rycerze”, „Z pamiętnika młodej lekarki”. Oj, długo by wymieniać... To tak oficjalnie, encyklopedycznie, zawodowo.

Ja miałem to szczęście poznać go wiele, wiele lat temu. Prywatnie.

Ta znajomość była cudowna, bo Staszek był wulkanem ciętych ripost, strzelał żartami i arcyciekawymi opowieściami z tak wielką łatwością, jak innym przychodzi oddychanie, a po spotkaniu z nim zawsze mnie bolał brzuch ze śmiechu.

Zaskakiwał mnie wiele razy.

Na przykład telefonował i mówił: „Dzwonię, żeby ci powiedzieć, że cię kocham. Bo jak ktoś wie, że jest kochany, to ma dobry dzień. No to cześć”. I się rozłączał.

Albo dzwonił i mówił: „Żebyś miał dobry dzień, to ci opowiem taki dowcip”. Po czym raczył mnie żartem – najczęściej jakimś sprośnym – i się rozłączał.

Kiedyś zaskoczył mnie bardzo. Zadzwonił: „Co robisz w weekend? Może byśmy w góry pojechali?”.

Pomyślałem, że zwariował: ja gruby, z dużą nadwagą, a i Staszkowi kilogramów nie brakowało. Ale – zaciekawiony co dalej – się zgodziłem.

W sobotę podjechał pod mój dom i zabrał mnie na wycieczkę. W Karkonosze pojechaliśmy. Cóż to była za wycieczka po górach!

Po pierwsze – nie zrobiliśmy ani jednego kroku po górskich szlakach. Docieraliśmy tylko tam, gdzie można było podjechać/wjechać samochodem. Wysiadaliśmy z auta, oddychaliśmy pełną piersią świeżym powietrzem, podziwialiśmy widoki i jechaliśmy dalej.

Po drugie – odwiedzaliśmy ulubione górskie knajpy Staszka, w których kosztowaliśmy, polecane i wypróbowane przez niego, lokalne smakołyki.

Taką wyprawę w góry to ja rozumiem!

Radził mi wiele razy. Mądrze. Bo to mądry człowiek był.

- Powiedz Pani Migdałowej, swojej żonie: mężczyznę trzeba traktować jak psa!

- Jak psa?

- No tak: dobrze karmić, głaskać i czasami na noc wypuszczać...

Staszek, jak sam mówił, prowadził osiadły tryb życia, chociaż miał cygańską naturę.

„Mój ojciec był z górali podhalańskich, moja mama Podolanka. Jak wiadomo, przez Podole przetaczały się hordy Tatarów, Turków, Rosjan, Kozaków i cholera wie czego jeszcze i pewnie ja mam krew stepową właśnie z Podola. To powoduje, że jestem takim duchem niespokojnym” - opowiadał mi.

Urodził się w Kazachstanie 29 listopada 1942 roku, a że była wojna, która się zapowiadała na długoletnią, jego mama nie chciała, żeby kiedyś w przyszłości poszedł na front.

- Dzięki temu, że w Związku Radzieckim był bałagan, mama poszła i mnie przepisała, że jestem urodzony 2 stycznia 1943 roku. Ja to teraz wykorzystuję rodzinnie, bo dwa razy obchodzę urodziny. I pal sześć imprezę! Dwa razy są prezenty! One są co prawda skromne, ale wolę dwa skromne prezenty niż jeden duży - wspominał Staszek.

Wychowywał się w domu kobiet: mama i dwie siostry. Ojciec zginął, brat poszedł jako młody chłopak z Andersem i zniknął w świecie - dopiero po latach się odnalazł w Anglii - więc całe życie w domu kobiet, a potem z tego domu żona go przejęła.

- Mam ogromny szacunek dla kobiet, bo wiele im w życiu zawdzięczam - mówił mi.

Po powrocie ze Związku Radzieckiego najpierw przez rok mieszkał z rodziną w Miliczu. Całe życie podkreślał, że jest Miliczaninem, choć... o mały włos życia tam nie stracił. Niewiele by brakowało, by się utopił w Baryczy.

- Miałem 7 lat i idąc przez rzekę, trafiłem - bo ja jestem dość gapiowaty - na jedyne głębokie miejsce pod wodą. Tam widocznie pocisk spadł w czasie wojny. I się zacząłem topić, bo ja jako dziecko stepów kazachstańskich nie umiałem oczywiście pływać. Jakimś jednak cudem się uratowałem - opowiadał mi.

Potem był Wrocław. Ukochane przez niego miasto.

Choć całe dorosłe życie był artystą przez wielkie „A”, niezbyt miło wspominał swoje pierwsze występy w latach szkolnych: „Ku mojej wściekłości, zmuszano mnie do artystycznych popisów. To ostatnie zajęcie było mi szczególnie nienawistne i tylko szantaż w postaci groźby obniżenia i tak mizernych ocen przymuszał mnie do bezmyślnego klepania tekstów”.

W liceum myślał, że będzie historykiem. Bo miał znakomitą historyczkę. Potem dostał się do szkoły aktorskiej, ale jego mama powiedziała, że to zły pomysł.

- A ja się mamy bardzo słuchałem. Bo ojciec zmarł, jak byłem niemowlęciem i mama była dla mnie autorytetem absolutnym, więc po terminie poszedłem zdawać na uniwersytet. Zrobiłem takie kulki z papieru: na jednej było napisane rusycystyka, na drugiej poloni-

eprasa.pl 17e3e3b3be

Staszek Szelc z Leszkiem Niedzielskim i Jerzym Skoczylasem

styka, a na trzeciej historia. Sięgnąłem do tyłu i wyciągnąłem polonistykę. Studiowałem ją 10 lat.

Skończył. A oprócz tego jest eksternistycznie aktorem. U samego wielkiego Aleksandra Bardiniego zdał egzamin.

- W życiu nie przeżyłem takiej tremy, bo na dodatek w komisji siedzieli moi znajomi: Jurek Dobrowolski, Wojtek Młynarski i parę innych osób, a ja przed nimi musiałem udowodnić, że jestem jakimś tam aktorem. To było koszmarne przeżycie. Wszystko mi pozasychało, nie tylko w ustach, ale i w uszach, rękach, a na plecach miałem zimny i gorący pot. Wtedy nas siedmiu zdawało i tylko ja zdałem. Przyznam się szczerze, że to moje zdawanie fatalnie wyglądało. Myślę, że zdałem dzięki Bardiniemu, u którego wcześniej zdawałem egzamin teoretyczny i mi dobrze poszło. Jednak część praktyczna poszła mi makabrycznie. Ja się potem strasznie wstydziłem, bo oni mi chyba z łaski dali ten dyplom i tylko dlatego go do dzisiaj mam – opowiadał mi przed laty.

Na początku artystycznej kariery trafił do kultowego, wrocławskiego teatru Kalambur, jednak nie na scenę, tylko pod nią, do piwnicy. Był tam... dozorcą, który palił w piecu.

- Co rusz wylatywałem ze studiów za ewidentne lenistwo, bo nie zdawałem egzaminów, a że z czegoś trzeba było żyć, to Bogusław Litwiniec, szef Kalambura, dał mi wtedy pracę takiego stróża jak z serialu „Alternatywy 4". Byłem palaczem bardzo zainteresowanym tym, co się dzieje na górze, w teatrze. I tak powoli, powoli, wlazłem na górę, a że permanentnie nie dogrzewałem moich kolegów, bo nie byłem zawodowym palaczem, więc mnie chyba z rozpaczy wciągnęli na górę, żebym już przestał palić w tym piecu. Potem już wsiąkłem w ten teatr. Nawet w nim pomieszkiwałem - wspominał.

O swoich początkach artystycznej drogi w teatrze Kalambur pisał: „Nie byłem specjalnie rozgarnięty, ale instynktownie czułem, że mam szczęście uczestniczyć w czymś szczególnym, toteż kiedy mnie, biednemu lumpenproletariuszowi, zaproponowano jakiś nieistotny epizod sceniczny, myślałem, że ktoś z kalamburowej wierchuszki zwariował".

Był szalenie skromnym człowiekiem: na każdym kroku podkreślał, że to inni są cudowniejsi, lepsi, zdolniejsi.

- Pod pozorami zuchwałości jestem introwertyczny. Może nie tyle jestem skromny, co staram się nie pchać na pierwszy plan - mówił i dodawał: - Mnie bardzo krępuje kontakt z ludźmi i powoduje, że się troszkę gubię, a z racji wykonywanego zawodu muszę od czasu do czasu „świecić twarzą" i wtedy gram, że jestem taki odważny.

Był domatorem, a ze swojej nory (jak mówił o pokoiku w mieszkaniu na ul. Kiełbaśniczej - uroczym, pełnym książek i durnostojek i durnoleżek) wychodził spotykać się do ulubionej (już nieistniejącej) kawiarni „Literatka" w Rynku.

Mówił: - Jestem smutnym domatorem, a na scenie wesołym, a nawet przygłupim - takie role mi przypisują. Jednak się nie przejmuję, bo pocieszył mnie przed laty Andrzej Waligórski, twórca Studia 202. Powiedział mi: „Wiesz co, Stasiek, ty się nie przejmuj. Idiotów mogą grać ludzie tylko bardzo zdolni". No i gram tego idiotę. Niekiedy mówię rzeczy poważne, ale wyglądam, jak wyglądam, więc odbiór mojej osoby jest taki, jaki jest - tłumaczył.

Stanisław Szelc zmarł w tym tygodniu. Miał 83 lata.

Staszku, strasznie będzie Ciebie brak...

MATERIAŁ INFORMACYJNY PGE

0011589615

PGE uruchamia program pozyskiwania z rynku projektów OZE, magazynów energii i infrastruktury sieciowej

PGE Polska Grupa Energetyczna uruchamia „Projekt MOC", aby pozyskiwać z rynku inwestycje z obszaru odnawialnych źródeł energii, magazynów energii i infrastruktury sieciowej. Grupa zaprasza deweloperów, inwestorów, fundusze i właścicieli projektów na każdym etapie rozwoju, od wczesnej fazy po instalacje działające już na rynku, a w szczególności te, które nie są jeszcze oferowane w ramach zorganizowanych procesów sprzedażowych. Spółka jest gotowa kupić 100 proc. udziałów w spółce projektowej, objąć udziały mniejszościowe, utworzyć joint venture lub zlecić dalszy rozwój projektu na podstawie umowy deweloperskiej.

„Projekt MOC" stanowi element działań Grupy PGE ukierunkowanych na rozwój OZE, magazynowania energii oraz rozbudowę infrastruktury niezbędnej do funkcjonowania nowoczesnego systemu elektroenergetycznego. Dzięki współpracy z uczestnikami rynku PGE chce skuteczniej identyfikować, pozyskiwać i rozwijać perspektywiczne projekty wspierające transformację energetyczną oraz wzmacniające bezpieczeństwo energetyczne Polski.

PGE poszukuje projektów, które spełniają następujące minima:
- 20 MW możliwych do zainstalowania dla lądowych farm wiatrowych,
- 20 MW możliwych do zainstalowania dla instalacji fotowoltaicznych,
- 50 MW możliwych do zainstalowania dla bateryjnych magazynów energii (BESS).

Spółka jest zainteresowana projektami na każdym etapie rozwoju:
- wczesnym, np. projekty z zabezpieczonym tytułem do gruntu, w toku procedur planistycznych lub środowiskowych, w tym z warunkami przyłączenia w trakcie uzyskiwania,
- zaawansowanym, np. projekty z wydanymi warunkami przyłączenia lub umową o przyłączenie, decyzją środowiskową i pozwoleniem na budowę (ready-to-build),
- w budowie lub operacyjnymi, np. projekty na etapie realizacji oraz instalacje pracujące, w tym z zawartymi umowami PPA lub kontraktami mocowymi.

Priorytetowo będą traktowane projekty umożliwiające efektywne wykorzystanie istniejącej infrastruktury przyłączeniowej, w szczególności wykorzystujące model współdzielenia przyłącza (cable pooling). PGE będzie również analizować możliwości przejęcia praw do mocy przyłączeniowych oraz infrastruktury sieciowej umożliwiającej integrację nowych źródeł odnawialnych z krajowym systemem elektroenergetycznym.

Grupa PGE dopuszcza elastyczne modele transakcji, dostosowane do etapu rozwoju projektu, w tym:
- nabycie 100% udziałów w spółkach projektowych (SPV),
- wejście kapitałowe i wspólne przedsięwzięcia (joint venture) z dotychczasowym deweloperem,
- umowy o świadczenie usług deweloperskich (Development Services Agreement, DSA), w których partner rozwija projekt na rzecz Grupy PGE,
- struktury opcyjne i warunkowe (earn-out), powiązane z osiąganiem kolejnych kamieni milowych,
- nabycie praw do mocy przyłączeniowej i infrastruktury sieciowej.

Zgłoszenia są przyjmowane w trybie ciągłym. Podstawowe informacje o projekcie (lokalizacja, technologia, moc, status formalnoprawny, status przyłączenia, proponowana forma współpracy) należy przesłać za pośrednictwem formularza dostępnego pod adresem https://www.gkpge.pl/grupa-pge/innowacje/projekt-moc. Każde zgłoszenie jest objęte poufnością.

Przesłanie zgłoszenia nie stanowi oferty, nie inicjuje procesu inwestycyjnego, ani nie zobowiązuje Grupy PGE do podjęcia współpracy. Spółka zastrzega sobie możliwość kontaktu wyłącznie z przedstawicielami wybranych projektów, które po analizie zostaną uznane za zgodne z aktualnymi kierunkami rozwoju i zainteresowaniami inwestycyjnymi Grupy PGE.

eprasa.pl 17e3e3b3be

SPORT

Adrian Rzeźnik: Byłbym załamany, gdyby mi to mistrzostwo uciekło

Gdy okazało się, że wygrałem, że jestem pierwszy, wszyscy w zespole mieli łzy w oczach. Moje też zrobiły się wilgotne – mówi 19-letni Adrian Rzeźnik (Orlen Team), rzeszowski kierowca, najmłodszy w historii zwycięzca Rajdowych Samochodowych Mistrzostw Polski.

Tomasz Ryzner

FOT. KRZYSZTOF KAPICA

Adrian Rzeźnik jest najmłodszym kierowcą, który triumfował w Rajdowych Samochodowych Mistrzostwach Polski. – Drugie miejsce mnie kompletnie nie interesowało – zapewnia Adrian Rzeźnik, od kilku dni mistrz Polski.

Odpoczywasz?

Na razie mam obowiązki sponsorskie. Prawie codziennie coś jest.

Ciągle jesteś nastolatkiem. Może nie potrzebujesz odpoczynku?

Potrzebuję. Planuję wyjechać w jakieś ciepłe miejsce, popływać, poleżeć na słońcu. Jeżdżę tu i tam, także za granicę, ale to nie są podróże. Od czasu do czasu chciałbym się poczuć jak zwyczajny turysta.

No to do rzeczy. Przed Rajdem Wisły miałeś punkt przewagi na braćmi Szejami, tyle co nic. Oni pochodzą z Ustronia, znali teren, ty nie. Musiało ci wystarczyć tak zwane zapoznanie z trasą. Miałeś po nim dobre przeczucia?

Mieszane. Wyszło mi, że 60 procent trasy jest okej, ale pozostałe 40 procent już nie bardzo. Były tam odcinki szutrowe, inne pokryte jakimiś starymi płytami, rozwalonym asfaltem. Idealne miejsca, żeby złapać kapcia. Nie wiedziałem, czego się spodziewać.

Jak się relaksowałeś przed startem? Słuchałeś muzyki?

Przed pierwszym rajdem w sezonie założyłem słuchawki, później z tego zrezygnowałem, ale mogę powiedzieć, że zanim w Wiśle ruszyłem na trasę, grała mi w głowie piosenka „Po swoje" Belwedera.

Po pierwszym dniu rajdu byłeś już jedną nogą na najwyższym stopniu podium. Seria wygranych odcinków dała ci 34 sekundy przewagi nad drugim miejscem. Idealny dzień, jazda bez przygód?

Można tak powiedzieć. Samochód został świetnie ustawiony, mogłem cisnąć, jechać swoim tempem. Ostatni OS odbył się po zachodzie słońca. Przydały się wtedy specjalne okulary, które dostałem od taty (Maciej Rzeźnik to były rajdowy wicemistrz Polski, zwycięzca Rajdu Rzeszowskiego – red.).

?

Mają żółte szkła, trochę rozjaśniają obraz. Czułem się za kierownicą trochę tak, jakbym grał w grę komputerową z serii WRC.

W drugim dniu to bracia Szejowie wygrywali kolejne oesy, a twoja przewaga topniała. Było nerwowo?

Nie od razu, choć na pierwszy odcinek wjechałem na nierozgrzanych oponach. Tak się złożyło, że nie było na to dość czasu. Zacząłem tracić, ale po pierwszej pętli wciąż mieliśmy 25 sekund przewagi. To dużo. Byłem spokojny.

Zaliczka nadal się jednak zmniejszała.

Niechcący w tym pomogłem. Na jednym z szutrowych odcinków za późno zahamowałem, przód auta wyleciał z trasy, trzeba było cofać. Trwało to z 11-12 sekund. Na kolejnym oesie Jarosław Szeja pojechał na dużym ryzyku, więc przewaga znów się zmniejszyła.

Przed finałowym odcinkiem zmalała do 6,2 sekundy. W tym momencie spokojny już raczej nie byłeś...

Nie było szans, pojawiły się grube emocje. Trudno to opisać, miałem milion myśli. Dobre było to, że było około godziny przerwy, zanim trzeba było wyjechać na ostatni OS. Mieliśmy czas na analizę sytuacji. Co mogę dodać, podjęliśmy rękawicę, wróciliśmy do jazdy z pierwszego dnia rajdu i wygraliśmy ten Power Stage. Na koniec przewaga wyniosła 7 sekund „z groszami".

Co było potem?

Jedne rzeczy pamiętam, drugie nie bardzo. Każdy w zespole miał łzy w oczach, moje też się zrobiły wilgotne. Jeszcze gdy byłem w samochodzie, pojawiły się kamery, mikrofony. Trzeba było coś na gorąco powiedzieć. To właśnie nie bardzo pamiętam, ale mówiłem chyba do rzeczy (śmiech).

Ktoś powiedział coś, co zapadło ci w pamięć?

Filip Nivette, który jest moim nauczycielem i przyjacielem, wysłał SMS-a „witaj w gronie mistrzów". Gdy sam zdobył mistrzostwo Polski (w 2017 roku - red), dostał identyczną wiadomość od Łukasza Habaja (MP w 2015 roku – red.). Miał nadzieję, że będzie mógł kiedyś zrobić to samo. Miła rzecz.

Była impreza po rajdzie?

Było spotkanie z zespołem niedaleko od Wisły.

Sprawiłeś sobie w Wiśle wymarzony prezent na urodziny. We wtorek kończysz 20 lat. Jakieś plany na ten dzień?

Nic szczególnego na razie nie planuję. Może coś się urodzi z marszu.

Andrzej Rosiewicz śpiewał, że „czterdzieści lat minęło jak jeden dzień". Dwadzieścia mija chyba wolniej...

Na początku pewnie tak, ale od piętnastego roku życia czas bardzo przyspieszył. Sporo się dzieje i nie pamiętam, kiedy przeleciało ostatnie pięć lat.

Wyhamujesz teraz ze startami?

Generalnie tak, ale w grudniu chcemy wystartować w Rajdzie Barbórka.

Mówisz w liczbie mnogiej, co mi przypomina, że nie jechałeś po mistrzostwo sam. Powiedz kilka słów o Kamilu Kozdroniu, twoim pilocie.

Ma dużą odwagę, skoro jeździ ze mną. Poważnie mówiąc, jest pracowity, profesjonalny, a przy tym to pozytywny, otwarty człowiek. Jest taki, jak to widać na zdjęciach.

A jakbyś siebie opisał?

Jestem szczery, mówię, co myślę. Pewnie nie zawsze warto takim być, ale w sporcie jest to raczej zaleta.

To powiedz na koniec jeszcze coś od serca.

Nie byłoby tego sukcesu, gdyby nie wsparcie rodziny, mojego taty, Filipa Nivette, Grzegorza Grzyba, całego zespołu, naszych partnerów. Muszę też dodać, że kompletnie mnie nie interesowało drugie miejsce.

Lubisz powiedzenie, że „drugi to pierwszy z przegranych".

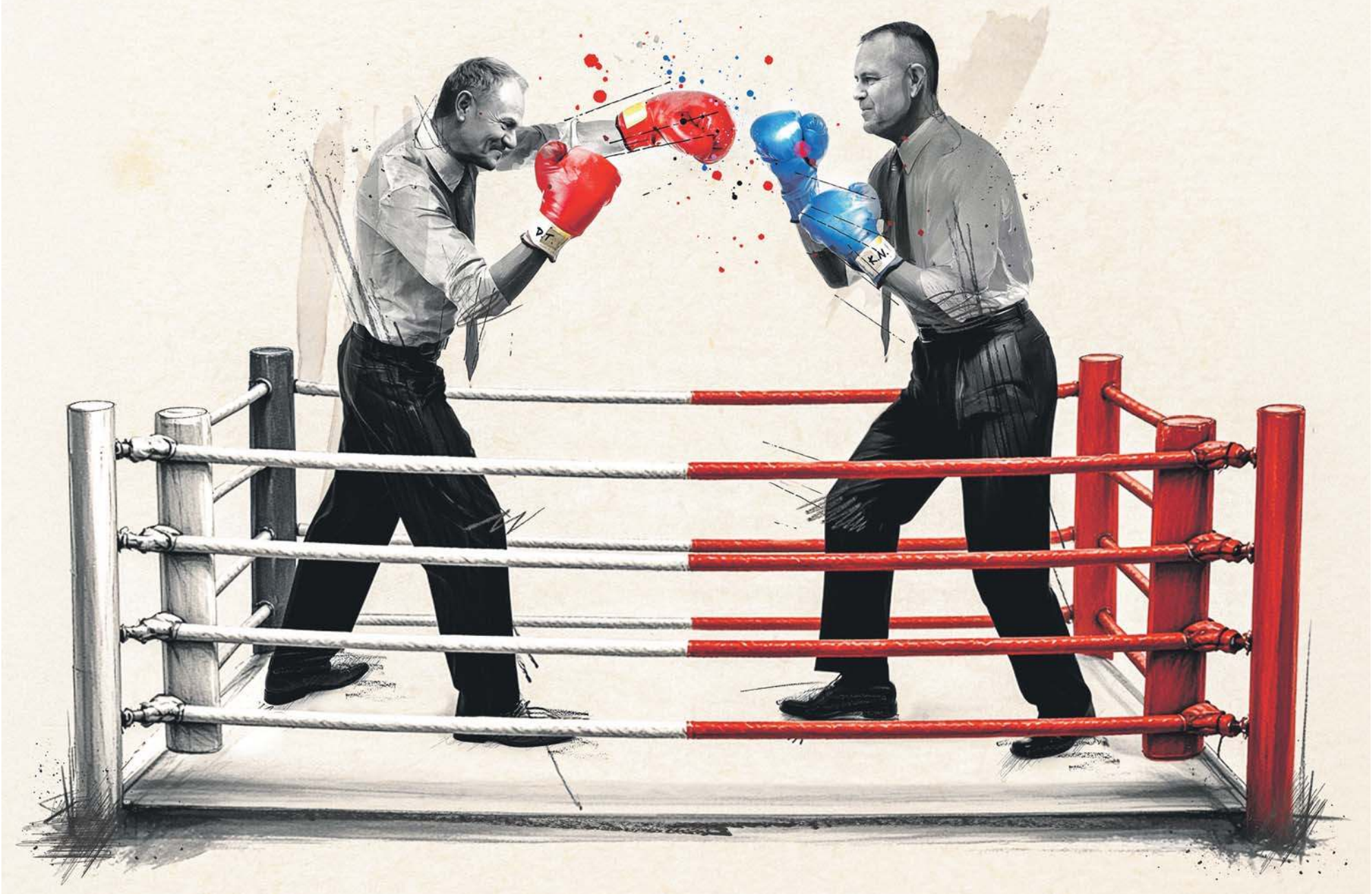
Bo tak to widzę. Byłbym zły, gdybym wypuścił to mistrzostwo z rąk. Zły to zresztą za słabe słowo. Byłbym załamany.

©℗

eprasa.pl 17e3e3b3be

Czasy siłaczek nie minęły, czyli o zarobionych kobietach– **Str. 22-23**

PULS *regionów*

PDT vs. PKN - runda 1

BT/GETTY/POLSKAPRESS

eprasa.pl 17e3e3b3be

MOIM ZDANIEM

ADAM BUŁA
szef Newsroomu Centralnego

Osobisty ratlerek przy nogawce premiera

Być może tylko mnie prześladuje big techowy algorytm, z każdej lodówki od kilku tygodni wyrzucając mi szefa prezydenckiej kancelarii Zbigniewa Boguckiego. Być może nie bez winy jest sam pan Bogucki, który dostał ostrego, medialnego wzmożenia. Fakt pozostaje faktem: facet przekracza granicę tego, co wysokiemu urzędnikowi państwowemu zwyczajnie przystoi.

Pomińmy wcześniejsze etapy kariery naszego bohatera, słynnego wydaniem 30 baniek na covidowy szpital bez jednego pacjenta. Droga do jego zaistnienia jako zachodniopomorskiego wojewody za rządów PiS też nie jest całkiem świetlista. Zacznijmy od momentu, gdy – już na prezydenckiej posadzie – pan Bogucki zaczął zdobywać szeroką popularność, dzięki prezentowaniu prezydenckiego stanowiska w Sejmie.

Styl tych przemów, sprowadzający się do: „ale Tuskowi znowu przywalił", znalazł w ludzie pisowskim duży poklask – do poziomu, w którym nazwisko ministra weszło do oficjalnego spisu kandydatów na kandydata PiS na przyszłego premiera. Działo się to w zamierzchłych już dość czasach, gdy liczono na zupełnie inny efekt wygranej Karola Nawrockiego.

Z biegiem czasu i samemu PiS, a ostatnio też i panu prezydentowi, idzie bardziej jak seksworkerce w deszcz. Dopiero jednak ewidentne umoczenie towarzystwa w kryptowaluty, wsparte przeciekami z wyjaśnień składanych przez szefa Zondacrypto, odpaliło u Boguckiego tryb panicznego bełkotu.

Bo tu dochodzimy do sedna problemu. Na poziomie konstytucyjnym prezydent Nawrocki ze swoim dworem koncentruje się na tworzeniu centrum opozycyjnych działań wobec urzędującego premiera i jego rządu, a nie na byciu głową i pierwszym obywatelem naszego państwa. Jego reprezentantem i emanacją jego powagi i godności. To już dość oczywista konstatacja.

Ale jak to brzmi w codziennej szarpaninie z Tuskiem? Prezydent ma prawo mieć opinię, że jego zdaniem Tusk jest najgorszym premierem. Jego najważniejszy urzędnik nie ma prawa wzywać Polaków do jego obalenia – a tak Bogucki pisze i mówi już wprost: „Dlatego najpóźniej w 2027 r. trzeba odsunąć ten szkodliwy rząd od władzy!" – kończy jeden z licznych wpisów na portalu X.

Kłopotem nie jest nawet ilość tych wypowiedzi, choć by produkować ich kilkanaście dziennie, codzienne, to trzeba mieć jakiś niezdiagnozowany deficyt. Narastający problem jest z ich treścią. I nie, nie chodzi mi o merytorykę: fakt, że pan Bogucki traktuje fakty jak seksworkerka cnotę, też nie jest wielkim odkryciem. Chodzi o styl, na co wskazuje już wielu innych komentatorów: długaśne, pełne udziwnionej składni, przeładowane wymyślnymi przymiotnikami wyrzygi na wciąż ten sam temat.

Zrozumcie mnie dobrze – nie mam z tego fanu. To jest najważniejszy urzędnik głowy mojego państwa. A ja czuję się z nim jak na filmie, kiedy na chwilę przestaje się patrzeć, bo bohater zaraz zrobi jakąś straszną głupotę. Zresztą, zobaczcie sami:

„Premier Tusk jest politycznym łomiarzem i ma taką grupę swoich politycznych łomiarzy, którzy włamują się do kolejnych instytucji!

(...)

To są polityczni łomiarze, którzy po prostu każdą niezależną instytucję w państwie polskim, teraz na celowniku w sposób szczególny Trybunał Konstytucyjny. Dziękuję wszystkim tym, którzy są pod Trybunałem. Chcą po prostu politycznym łomem rozbić, wyważyć, włamać się do niej".

Zbigniew Bogucki ma pod sobą 400 urzędników, co kosztuje nas ponad 350 mln. I nikt z nich nie poprawi mu chociaż ewidentnych błędów w tych jego publicznych manifestach antytuskowych, żeby nie wychodziło na to, że pisowscy emeryci spod TK chcą się z łomem do niego włamać...

W zakończeniu nie przykleję panu Boguckiemu żadnego przymiotnika. Są już zbyt złomotane.

Z CZEGO JUTRO ...?

ANDRZEJ SADOWSKI
Centrum im. Adama Smitha

O potrzebie nowego urzędu adwokata diabła w Polsce

Uważany za rosyjskiego Juliusza Verne'a pisarz Aleksander Romanowicz Bielajew w powieści „Gwiazda KEC", zadedykowanej zmarłemu pięć miesięcy wcześniej Konstantemu E. Ciołkowskiemu, stwierdził, że „spokojny może być tylko ten, do kogo należy przyszłość", a ta bez wątpienia należała do Ciołkowskiego. Zanim obwołano go w Związku Sowieckim „ojcem kosmonautyki", przedstawiał wizję przyszłości, w której rozum prowadzi ludzkość ku doskonałości i szczęściu bez cierpienia oraz do ekspansji w kosmos, będącej warunkiem jej przetrwania i rozwoju. W sytuacji coraz większego rozszczepiania się rzeczywistości na dwie, gdzie w jednej biurokratyczny aparat wznosi gmach państwowotwórczego idiotyzmu i absurdu niczym z powieści Stanisława Lema „Pamiętnik znaleziony w wannie", a w drugiej za sprawą SI, czyli niezwykle inteligentnej sztucznej inteligencji, rozwiązywane są problemy naukowe oraz tworzone kolejne generacje przełomowych technologii, powinien powstać nowy urząd od zmiany systemu.

Zmiana coraz bardziej niepozwalającego normalnie żyć i pracować systemu, a nawet wymiana jawnie już pasożytniczych warstw władzy, staje się narastającym w społeczeństwie przekonaniem, prowadzącym do sytuacji, w której „w każdej sprawie ludzkiej istnieje coś potężniejszego niż siła, odwaga, a nawet geniusz: idea, której czas nadszedł", jak pierwotnie zauważył w roku 1848 dramaturg Émile Souvestre. Ani propozycje intelektualne, ani siłowe zmiany ustroju nie zakładają rozwiązania, które sprawdzało się przez kilka stuleci w Stolicy Apostolskiej. Z utworzonej w roku 1588 przez papieża Sykstusa V Kongregacji Obrzędów, której powierzono m.in. przygotowywanie procesów kanonizacyjnych, został w roku 1708 wyodrębniony przez papieża Klemensa XI osobny urząd, sprawowany przez kościelnego urzędnika zwanego popularnie „adwokatem diabła", chociaż formalnie był to promotor wiary – „promotor fidei".

Nie był on jednak obrońcą diabła ani też przeciwnikiem kultu świętych, bowiem jego zadaniem było poddawanie surowej krytyce kandydatury do beatyfikacji lub kanonizacji, aby Kościół nie uznał kogoś za świętego na podstawie legendy, presji społecznej albo słabo udokumentowanego cudu. Zadaniem promotora wiary było m.in. badanie kompletności i wiarygodności dokumentów, wyszukiwanie sprzeczności w zeznaniach, sprawdzanie, czy świadkowie nie byli stronniczy oraz czy przypisywane kandydatowi cnoty rzeczywiście miały charakter heroiczny i nie wynikały z ambicji, interesu osobistego, polityki lub chęci zdobycia sławy. W postępowaniu, które miało charakter zbliżony do procesu kontradyktoryjnego, czyli sporu dwóch stron, występował jako „adwokat diabła" i wskazywał wszystkie możliwe argumenty przeciw beatyfikacji lub kanonizacji.

Udział „adwokata diabła", czyli promotora wiary, był w dawnym postępowaniu tak istotny, że jego obecność była wymagana dla ważności określonych czynności procesowych. Jego zadaniem było wyszukiwanie i przedstawianie możliwie poważnych zarzutów wobec argumentów przemawiających za beatyfikacją lub kanonizacją. Nie musiało to oznaczać jego osobistego przekonania o trafności takich zarzutów, ponieważ jego rolą procesową było poddawanie przedstawianej argumentacji możliwie surowej próbie. Stąd do dziś używany jest zwrot „wcielić się w adwokata diabła".

W roku 1983 konstytucja apostolska „Divinus perfectionis Magister" gruntownie zmieniła procedurę kanonizacyjną, odchodząc od klasycznego modelu ostrego sporu między postulatorem a promotorem wiary, czyli „adwokatem diabła".

Powstrzymanie zalewu biurokratycznego debilizmu, a tym samym destrukcyjnego społecznie i gospodarczo moralnego wtórnego analfabetyzmu, wymaga zastąpienia Oceny Skutków Regulacji, która jako rodzaj „testu rzeczywistości" dla projektowanego prawa nie sprawdza się w uzyskiwaniu odpowiedzi na pytania jaki problem rozwiązujemy, kogo zmiana dotknie, jakie będą jej koszty i korzyści oraz czy istnieje lepsza alternatywa niż nowe przepisy. Gdyby była rzetelna, nigdy nie doszłoby do przyjęcia przez rząd i parlament oraz podpisania przez prezydenta m.in. ustawy wprowadzającej dysfunkcjonalny system kaucyjny, obrabowujący społeczeństwo z czasu i pieniędzy oraz innych drapieżnych rozwiązań.

Zamiast OSR potrzebny jest w naszym państwie urząd „adwokata diabła".

Andrzej Sadowski założyciel i prezydent Centrum im. Adama Smitha - pierwszego w Polsce think tanku, działającego od 16 września 1989 roku

Andrzej Domański: Wiemy, że strona amerykańska wspiera polskie członkostwo w G20. Zostaliśmy zaproszeni do udziału w pracach w tym roku. Natomiast pamiętajmy, że w ramach G20 mamy chociażby Rosję

FOT. ADAM JANKOWSKI

eprasa.pl 17e3e3b3be

STOPKLATKA

FOT.

↑

W Iraku święto narodowe, gdyż ostatni amerykańscy żołnierze opuścili ten kraj. Wojska USA pojawiły się tam w 2003 r. w ramach operacji „Iracka wolność" (w latach 2003-2011 wspierali ją m.in. żołnierze z Polski). Teraz, po 23 latach, Irakijczycy zostali sami na swoim terytorium. Choć przykład Afganistanu przypomina, że to może być początek czegoś nieoczekiwanego

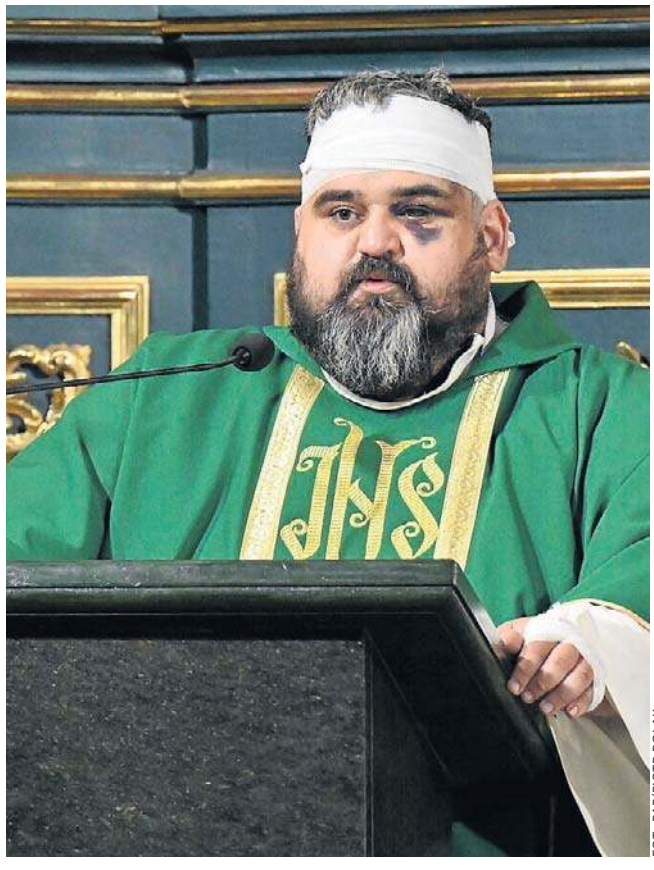
FOT. PAP/LESZEK SZYMAŃSKI

↑

Ten piękny Chevrolet Corvette C3 był jedną z gwiazd Spotkania Klasycznej Motoryzacji, które odbyło się na błoniach Stadionu Narodowego w Warszawie. Wziąć w nim mógł udział każdy pojazd, który został wyprodukowany nie później niż w latach 90. We wrześniowej edycji wzięło udział kilkaset pojazdów, jedno- i dwuśladów. Momentami było jak w amerykańskim filmie

→

W Grzęsce na Podkarpaciu odbył się pogrzeb ks. Stanisława Zbojnowicza, który zginął po ataku pochodzącego z Ukrainy nożownika w opactwie benedyktyńskim w Jarosławiu. Dwa dni wcześniej kazanie wygłosił ranny w tym ataku ks. Adrian Mantykiewicz, który wybaczył agresorowi. - Chcę was prosić, abyście nie winili narodu, z którego był oprawca - mówił ksiądz w poruszającej homilii

FOT. PAP/PIOTR POLAK

FOT. PAP/EPA/JALAL MORCHIDI

←

Historyczna chwila w Maroku. Po raz pierwszy kobieta objęła tam stanowisko premiera. Fatima Zahra Mansouri wyznacza nowe standardy w całym świecie muzułmańskim. Jest dopiero drugą kobietą w 22 krajach arabskich, która stanęła na czele rządu

eprasa.pl 17e3e3b3be

POLITYKA

Prof. Rafał Chwedoruk: Karol Nawrocki dla istotnej części wyborców ciągle jest enigmą

– Problem polityków, którzy zrobili gwałtowne kariery, jak Paweł Kukiz, jak Szymon Hołownia, jak Ryszard Petru, jak Karol Nawrocki polega na tym, że ich problemy zaczynają się wtedy, kiedy mija zgiełk kampanii wyborczej i opinia publiczna zaczyna się przyglądać, na kogo w zasadzie zagłosowała – mówi profesor Rafał Chwedoruk, politolog, komentator polityczny

Dorota Kowalska

Panie profesorze, Donald Tusk powiedział ostatnio tak: „Grzeczny już byłem, nie cofnę nogi". Co to stwierdzenie, Pana zdaniem, oznacza? Wojnę totalną z prezydentem?

Nie, raczej oznacza, że Donald Tusk jest świadomy tego, iż postawił wszystko na jedną kartę. Bynajmniej nie teraz, a wtedy, kiedy wracał do wąsko pojętej krajowej polityki. On zdaje sobie sprawę, że jedyną jego legitymizacją jako przywódcy Platformy i jako lidera całej opozycji jest to, że stanowi kontrapunkt względem Prawa i Sprawiedliwości i że posiada zdolności wygrywania wyborów z PiS-em. Rzecz jasna nie za każdym razem, bo nawet teraz bywa z tym różnie, ale na tle innych przywódców jest w tym najbardziej doświadczony. Zdaje też sobie sprawę z tego, że kiedy ten model legitymizacji zniknie, w zasadzie nie będzie nikomu do niczego potrzebny. Świetnie to obrazuje casus zapomnianej już dzisiaj Koalicji Europejskiej, która niegdyś wystartowała w wyborach do Parlamentu Europejskiego i łączyła Platformę, PSL i Lewicę. Ona osiągnęła wysoki wynik, ale bardzo wyraźnie przegrała z PiS-em.
Na skutek tej porażki wielu wyborców, którzy wcześniej głosowali na Platformę, w kolejnej elekcji zagłosowało na Lewicę i ludowców. Wtedy właśnie, kiedy ten czynnik głosowania na największego z przeciwników PiS-u zniknął. Teraz Donald Tusk po przegranych wyborach prezydenckich – a głosów wskazujących na jego współodpowiedzialność za porażkę w drugiej turze było sporo – tym bardziej na swój sposób gra politycznie o wszystko. By móc dalej być przywódcą Platformy, musi przynajmniej konsolidować wokół siebie partię oraz najwierniejszą część jej elektoratu. A wśród tej najwierniejszej części istotny procent stanowią ci, którzy uważają rozliczenie niedawnej przeszłości za jeden z priorytetów polityki. Stąd od czasu do czasu Donald Tusk musi wykonywać takie gesty, które będą pokazywały, że jest najdalej idącym, bezkompromisowym przeciwnikiem PiS-u.

Tak, tylko w tej wypowiedzi było ewidentne nawiązanie do Karola Nawrockiego – było i o baseballu, i o kibicach.

Prawica jest w tej chwili personalizowana przez Karola Nawrockiego. Prawo i Sprawiedliwość, mimo sukcesu krakowskiego, bo wynik pana Drewnickiego to polityczny sukces, jest jednak pogrążone w strukturalnym kryzysie, ma najniższe notowania niemal w całej swojej historii, może poza pierwszymi wyborami. Jarosław Kaczyński nie jest politykiem, który rozpoczynałby swoją karierę albo był w jej apogeum. Wyraźnie pełni bardziej funkcję, rzekłbym, wewnątrzpartyjnego mobilizatora, aniżeli tego, kto ma potężną władzę i pełni rolę hegemona prawicy, jak to było do niedawna. Konfederacja jest bytem dosyć efemerycznym, mającym bardzo zróżnicowanych wyborców. To prawda, ma niezłe notowania, jednak zachowuje dystans względem PiS-u, a Grzegorz Braun to już zupełnie inna bajka. Natomiast Karol Nawrocki we wskaźnikach zaufania wciąż stoi wysoko. Poza tym osoba pana prezydenta jest osobą, w którą nie jest tak trudno uderzać. Nie wszystkie te polityczne uderzenia okazywały się być efektywne. Natomiast bagaż różnych życiowych doświadczeń, na tle Andrzeja Dudy na przykład, bardzo taką taktykę, jaką obrał Donald Tusk, ułatwia.

Na pewno część wyborców koalicji rządzącej chce rozliczeń. To jest dla nich sprawa ważna, dla niektórych być może nawet kluczowa. Czy to oznacza, że te rozliczenia przyspieszą na rok przed wyborami?

Słowo „przyspieszenie" robi w polskiej polityce zawrotną karierę od 1990 roku, kiedy użył go Lech Wałęsa, poparty przez olbrzymią część sfrustrowanych obywateli. Choć paradoksalnie to przyspieszenie miało oznaczać szybsze tempo wprowadzania ultraliberalnych reform. Tak na marginesie, żyjemy w cywilizacji, w której należy się spieszyć. Może dopiero generacja Zet to zmieni. A wracając do sedna problemu: żeby rozliczać w polityce, trzeba mieć polityczną siłę. Szczyt politycznej siły Donalda Tuska oraz koalicji rządzącej przypadał na pierwsze miesiące po efektownie wygranych wyborach. Rozliczenia miały miejsce w niektórych sferach, a w każdym razie na pewno daleko idące zmiany, w innych nie. Źródłem tego nie były zaniechania, brak woli, ale brak politycznej siły wynikający z różnych czynników.

Jakich?

Po pierwsze – ze skali poparcia dla głównych bloków politycznych. Po drugie dlatego, że zwycięstwo Karola Nawrockiego zmieniło nieco polską politykę. Po trzecie dlatego, że PSL nie kwapiło się – z różnych powodów, choćby po to, żeby nie zostać sam na sam z Donaldem Tuskiem, nie zatracić kontaktów na prawicy – do daleko idących rozliczeń. I wreszcie ważny był i jest także czynnik międzynarodowy, choćby w postaci Donalda Trumpa. On także ogranicza horyzont możliwej rozprawy z rządami Zjednoczonej Prawicy.

Ale jednak rozliczenia mamy: w zeszłym tygodniu zarzuty w śledztwie dotyczącym nieprawidłowości wokół finansowania kampanii społecznej „Sprawiedliwe Sądy" przez Polską Fundację Narodową usłyszała Anna P., obecnie pracownica Kancelarii Prezydenta, i Piotr M., obecnie dziennikarz Republiki. Są rozliczenia związane z Funduszem Sprawiedliwości, z Rządową Agencją Rezerw Strategicznych. Trochę tego jednak jest!

Nie mówię, że nie. Tyle tylko, że pamiętajmy, iż dla większości opinii publicznej polityka w dzisiejszym świecie, w dzisiejszej kulturze jest silnie spersonalizowana. I sytuacja, w której jakiś anonimowy polityk trzeciego rzędu jest w cieniu rozliczeń, nic nie znaczy.

Politycy z pierwszych rzędów też są rozliczeni, patrz: Zbigniew Ziobro.

Jego można od biedy uznać za polityka pierwszego planu, ale póki co, nic mu chyba nie jest. Żaden wyrok nie zapadł, żaden proces w zasadzie się nie toczy. Mateusz Morawiecki, Jarosław Kaczyński i wielu innych polityków jest wciąż czynnych zawodowo, żaden z nich nie poniósł odpowiedzialności za coś, co zarzucała im ówczesna opozycja, a dzisiaj koalicja rządząca. Te rozliczenia też są oczywiście pewnego rodzaju mitem. To jest, powiedziałbym, takie absurdalne przejęcie schematu myślowego prawicy z lat 90., domagającej się rozliczenia czasów Polski Ludowej, niepomnej kompletnie tego, jaki charakter miała w Polsce transformacja, jakie siły wewnętrzne i zewnętrzne były w nią zaangażowane. I później, kiedy SLD przestał odgrywać wiodącą rolę w polskiej polityce, a dwa odłamy prawicy – jeden bardziej liberalny, drugi bardziej konserwatywny – zostały sam na sam jako główne podmioty polskiej polityki, zaczęły ten schemat, dotyczący dużo poważniejszych kwestii i wydarzeń, nanosić na siebie nawzajem. To jest troszeczkę oderwane od rzeczywistości, pogłębia społeczne emocje. A przez osiem lat rządów Zjednoczonej Prawicy wśród afer były rzeczywiście poważne afery, jak i były takie, które są bardziej pochodną wyobraźni.

To znaczy?

Chociażby afera nazwana aferą Dwóch Wież. Chyba nawet najwytrwalsi przeciwnicy Jarosława Kaczyńskiego mieliby problem z uwierzeniem w to, że ów polityk epatujący dystansem wobec nowoczesności i prywatnego biznesu mógłby zostać kandydatem na czołowego dewelopera w centrum Warszawy. Spośród tych afer nie jest chyba przypadkiem, że to Fundusz Sprawiedliwości zaszedł najdalej w rozliczeniach, bo był najprostszy do tego, a ci, którzy znaleźli się w kręgu dyskusji, a niektórzy w kręgu podejrzeń, delikatnie rzecz ujmując cechowali się niebywałą wręcz beztroską w czasie sprawowania władzy. Ale, jak sądzę, jest to na mapie różnych afer bądź budzących wątpliwości opinii publicznej wydarzeń, zjawisk, procesów po roku 1989 taka afera rzędu średniego rzędu. Owszem, mowa w niej o dużych pieniądzach, ale to nie jest afera, która miała strategiczny wymiar. Spuentowałbym tak: Donald Tusk może kwestią rozliczeń utrwalić swoje przywództwo w partii, ma szansę utrzymać przywództwo w koalicji, natomiast to absolutnie nie wystarczy do ponownego zwycięstwa w wyborach.

Ewidentnie widać, że Donald Tusk chce też zrobić porządek w niektórych instytucjach państwa, że wspomnę o Trybunale Konstytucyjnym. Mówi się, że minister Żurek ma się wziąć za Prokuraturę Generalną. To się uda do wyborów, Pana zdaniem?

To nie ma tak naprawdę najmniejszego znaczenia. Każdy w Polsce, kto próbuje opierać strategię polityczną na kwestii wymiaru sprawiedliwości, bardzo na tym traci. Gdy Prawo i Sprawiedliwość doszło do władzy w 2015 roku, druga strona pod naciskiem środowisk pozaparlamentarnych obrała taką strategię i za chwilę nastąpiły złote lata PiS-u pod względem poparcia. I odwrotnie: PiS, kiedy utracił władzę w roku 2023, próbował przekonać opinię publiczną, że to on jest wytrwałym obrońcą wymiaru sprawiedliwości, praworządności i za chwilę rozpoczął się największy kryzys w dziejach tej partii. Myślę, że większość obywateli nie zauważy tak naprawdę, co się dzieje z Trybunałem Konstytucyjnym, który tak czy inaczej będzie sparaliżowany. Jedyna sprawa, która mogłaby mieć jakieś znaczenie wyborcze, gdyby plany ministra Żurka się ziściły, to sprawa praw kobiet, jeśli chodzi o aborcję. To kwestia, która wywołała poważne zainteresowanie i przyczyniła się niegdyś do utraty władzy przez PiS. Gdyby tu chciano wmontować Trybunał Konstytucyjny tylko w drugą stronę, tym razem liberalizując ustawodawstwo, to być może tak – to byłby dla wyborców jakiś argument. Oddelegowanie do TK ministra Berka sprawiało wrażenie pokazania żółtej kartki ministrowi Żurkowi i innym środowiskom zaangażowanym w kwestie wymiaru sprawiedliwości, jakby Donald Tusk chciał im powiedzieć, że niezbyt sobie z tym wszystkim radzą. Panuje chaos i powszechne przeświadczenie o niemocy. I być może nie jest dziełem przypadku, że dynamika wydarzeń stała się dużo większa po zapowiedziach Donalda Tuska dotyczących nominacji ministra Berka.

eprasa.pl 17e3e3b3be

FOT. SYLWIA DĄBROWA

Prezydent Karol Nawrocki

FOT. ADAM JANKOWSKI

Premier Donald Tusk

Afera Zondacrypto, bo cały czas widzimy jej kolejne odsłony, wpłynie na nastroje społeczne, na to, jak ludzie będą głosować?

Myślę, że w minimalnym stopniu, chyba że wyjdą na jaw takie rzeczy, które jeszcze do tej pory na jaw nie wyszły. Olbrzymia część z nas niezbyt rozumie mechanizmy takiej niegdysiejszej bazarowej gry w trzy karty, tyle tylko, że przeniesionej na poziom internetu i rynku finansowego. Nie zdaje sobie sprawy zresztą, jak dużym zagrożeniem jest „ta gra" dla wielu obywateli. Wszak to forma hazardu. Więc dla większości z nas nie jest to coś, czego doświadczalibyśmy na co dzień. Znaczenie dla systemu partyjnego to wszystko może mieć wtedy, jeśli okazałoby się, że w cieniu Zondacrypto widnieją nie tylko politycy PiS-u, bo PiS co miał stracić, to już stracił, ale gdyby pojawili się na przykład czołowi politycy Konfederacji. Gdyby część opinii publicznej, ta głosując na Konfederację, dostrzegła, że istnieje jakaś szara strefa między PiS-em a Konfederacją, że te partie nie są od siebie tak odległe, jak Konfederacja na co dzień manifestuje, to mogłoby rzeczywiście mieć pewne znaczenie. Jeśli nie, ta afera wpisze się w zjawiska, które powodują, że PiS będzie żył nadal, zapewne będzie drugą siłą w parlamencie, natomiast jego możliwości przyciągania nowych wyborców będą bardzo ograniczone na tle tego, co ta partia prezentowała niegdyś.

Ceny paliw jednak mogą mieć znaczenie. Tutaj prezydent pozostaje nieugięty. Natomiast mam wrażenie, że na tym otwartym konflikcie z rządem Karol Nawrocki jednak traci. W rankingach zaufania dogania go Radosław Sikorski, zaufanie do prezydenta spadło od czerwca o siedem punktów procentowych. Więc to nie jest tak, że prezydent z tej wojny z rządem nie wychodzi trochę poobijany.

Do rankingów zaufania nie przykładałbym większej wagi. Bo tak to być może prezydentem byłby od dawna Ryszard Kalisz, który niegdyś brylował w tych rankingach, a Jarosław Kaczyński w szczycie swojej władzy bywał w nich nisko notowany. Nie sądzę, żeby konflikt z rządem sam w sobie wpływał na pozycję obecnego prezydenta. Przynajmniej na razie.

Dlaczego?

Dlatego że trwa swoisty miesiąc miodowy z udziałem prezydenta i istotnej części opinii publicznej. Takie miesiące w polityce oczywiście nie są wieczne. Wcześniej czy później to będzie musiało się zmienić. Zwłaszcza jeśli rządzący - kwestia paliw z tym się wiąże – będą stawiali głowę państwa przed koniecznością podejmowania decyzji, które nie wszystkim będą się podobały, które będą przeciwstawiały mu duże grupy wyborców, także jego wyborców. I kwesta ceny paliw jest jedną z takich sytuacji. Oczywiście wcześniej być może ustawa łańcuchowa, chociaż to dużo bardziej niszowy temat, była tematem, w którym każda decyzja podjęta przez Karola Nawrockiego była nacechowana ryzykiem. Więc konflikt z rządem sam w sobie niekoniecznie, ponieważ notowania rządu są bardzo niskie, natomiast długofalowe skutki niektórych sporów tak – mogą prezydentowi zaszkodzić. Pamiętajmy, że Karol Nawrocki dla istotnej części wyborców jest enigmą. Jest kimś, na kogo zagłosowali, bo nie chcieli, żeby druga strona wygrała wybory. Natomiast problem polityków, którzy zrobili gwałtowne kariery, jak Paweł Kukiz, jak Szymon Hołownia, jak Ryszard Petru, jak Karol Nawrocki polega na tym, że ich problemy zaczynają się wtedy, kiedy mija zgiełk kampanii wyborczej i opinia publiczna zaczyna się przyglądać, na kogo w zasadzie zagłosowała. Wtedy bardzo często odkrywane są dystanse między poglądami dużych grup wyborców a danym politykiem, czy też zdumienie stylem uprawiania przez niego polityki. Więc z całą pewnością notowania Karola Nawrockiego nie będą szły w górę. Wcześniej czy później rozpocznie się mniejszy czy większy ich spadek. Natomiast to, co utrzymuje tego polityka w różnym stopniu na czele rankingów, to jedno wydarzenie, to znaczy kwestia odebrania orderu Zełenskiemu. Tu minister Sikorski i reszta przespali moment eskalacji konfliktu i doprowadzili do tego, że Karol Nawrocki znalazł się na chwilę po tej samej stronie, po której była większość wyborców, także wyborców obozu rządzącego. To mu dało dodatkowy kapitał i opóźnia nieuchronne spadki popularności obecnej głowy państwa.

Myśli Pan, że Karol Nawrocki będzie teraz tracił w sondażach badających popularność i zaufanie do polityków?

Myślę, że to będzie wszystko ewoluowało. Samo zaufanie nie ma kompletnie żadnego znaczenia. Bronisław Komorowski niemal do momentu porażki w wyborach miał wysokie notowania zaufania. Istotne będzie co innego, mianowicie poziomy poparcia dla prawicowych partii, perspektywa ich zwycięstwa w wyborach i możliwość docierania nie tylko do wyborców PiS-u, bo ci w dużo mniej licznej liczbie niż niegdyś tak czy tak w ostatecznej instancji poprą Nawrockiego, natomiast bardzo różni wyborcy Konfederacji już niekoniecznie.

Ta wojna między rządem a prezydentem w ciągu tego najbliższego roku do wyborów będzie się nasilać?

W oczywisty sposób. Mówiąc krótko: prawica będzie się chowała za plecami prezydenta. Szczególnie PiS, zdając sobie sprawę z własnych ograniczeń. Z kolei rządzący wiedzą, że żaden inny polityk prawicy nie jest jej symbolem, jak Karol Nawrocki. Nawrocki inaczej niż wspomniany Duda, inaczej niż Morawiecki w roli premiera jest politykiem wyrazistym, politykiem o zupełnie innym stylu uprawiania polityki. No i co tu dużo mówić, politykiem bardziej kontrowersyjnym. I stąd trudno byłoby zmarnować ze strony koalicji rządzącej taką okazję i w niego nie uderzać.

Jak Pan myśli, co w ostatecznym rachunku zadecyduje o decyzjach wyborców niezdecydowanych? Bo to oni przesądzą o wyniku wyborów.

Ceny paliw przekładają się na ceny bardzo wielu produktów i towarów. W niektórych przypadkach w sposób szybki, bezpośredni, w innych pośrednio i w dłuższym horyzoncie czasowym. To świetnie widać w Stanach Zjednoczonych. Polska sama nie jest producentem, wydobywcą ropy, żeby nas mogła przed tym wszystkim, co dzieje się na światowych rynkach, uchronić. Rządzących czekają trudne decyzje z tym związane. Jeśli chcą mieć szansę na zwycięstwo w wyborach, muszą dbać o to, aby koszty życia codziennego ze względu na paliwa, ale także na inne aspekty, nie były coraz wyższe. Jak spojrzymy sobie nawet na ten Kraków, należy pamiętać, że nie można go przekładać prosto na ogólnokrajową politykę, bo tam jest zmienna w postaci Łukasza Gibały, która nie wystąpi w ogólnokrajowej polityce, poza tym Kraków nigdy nie był reprezentatywny dla wyników ogólnopolskich. Ale jedna rzecz zwraca uwagę. Otóż cała sprawa zaczęła się od strefy czystego transportu, która dla części mieszkańców, szczególnie obrzeżnych dzielnic, oznaczała ograniczenie komfortu poruszania się po mieście, a co za tym idzie podniesienie kosztów. To jest, powiedziałbym, małe wydarzenie, ale ono może urosnąć do rangi symbolu. Rząd stara się robić wiele, by zabezpieczać poziom życia kluczowych dla niego grup elektoralnych – świadczy o tym choćby reforma podatkowa korzystna dla obywateli i obywatelek o średnich dochodach. To pokazuje, że dostrzeżono taką konieczność. Ale tu chodzi przede wszystkim o to, by ograniczyć możliwość mobilizacji przeciwko rządzącym. A taka możliwość pojawia się wtedy, kiedy niezadowolenie ma dość szeroki charakter, kiedy powstają inne niż symboliczne poziomy niezadowolenia z rządzących, a zaburzenia poziomu życia codziennego w wymiarze materialnym czymś takim byłyby z całą pewnością.

Czyli najważniejsza dla wyborców jest jakość codziennego życia, tak?

To nie ulega najmniejszej wątpliwości. Oczywiście zdarzają się elekcje, w których pojawia się temat nagle bądź nie nagle, zakłócający ten prosty obraz, ale bez ogólnej frustracji z tym związanych bardzo trudno byłoby wyzwolić opozycji tak masowe zainteresowanie wyborców. Świetnie pokazała to kwestia wieku emerytalnego niegdyś, gdzie bez tego czynnika Platforma z całą pewnością nie oddałaby wówczas władzy. Straciła nawet na rzecz PiS-u mnóstwo wyborców. Obrosła negatywnymi stereotypami. I z kolei PiS, jak tracił władzę w ostatniej dekadzie – mało kto dzisiaj pamięta, jak toczyła się przez długi czas dyskusja o inflacji, która miała swoje bardzo różnorodne źródła, i zewnętrzne i wewnętrzne. Wysoka inflacja z całą pewnością nie pomogła PiS-owi. Więc tak – stabilność życia codziennego odgrywa bardzo ważną, nawet kluczową, rolę dla wyborców.

FOT. MATERIAŁY PRASOWE

Prof. Rafał Chwedoruk

Politolog Uniwersytetu Warszawskiego. Specjalizuje się w polityce historycznej, ruchach społecznych, ekstremizmach politycznych. Autor wielu książek, m.in. „Polityka historyczna", „Socjaliści z Solidarności w latach 1989-1993".

eprasa.pl 17e3e3b3be

TEMAT TYGODNIA

FOT. 123RF

Badanie CBOS pokazuje, że mężczyźni coraz częściej angażują się w obowiązki domowe – ale większość z nich to ciągle domena kobiet

Czasy siłaczek nie minęły, czyli zarobiony jak współczesna kobieta

Niby jest lepiej, niby mężczyźni coraz chętniej biorą na siebie część obowiązków domowych, przede wszystkim tych związanych z wychowaniem dzieci, ale wciąż to głównie kobiety gotują, sprzątają, robią zakupy, a przede wszystkim organizują życie rodzinne

Dorota Kowalska

Anna, 56 lat, wciąż czynna zawodowo. Do pracy wyjeżdża bladym świtem. Tak umówiła się z szefem: zaczyna o godz. 6.00, żeby skończyć wcześniej i uniknąć popołudniowych korków. Wraca do domu około godz. 16.00, porządkuje poranny bałagan, gotuje obiad, chyba że został z poprzedniego dnia, jeśli trzeba, zajmuje się wnukami. Tak naprawdę dopiero wieczorem ma czas, żeby poczytać książkę czy obejrzeć w telewizji jakiś film.

– Tak było właściwie od zawsze: to ja gotuję, włączam pralkę, sprzątam, robię zakupy, dbam o ogródek przed domem. Adam, znaczy mąż, naprawia przeróżne sprzęty, zajmuje się takimi męskimi sprawami – opowiada.

Całe mieszkanie sprząta raz w tygodniu, najczęściej w soboty. W tygodniu dba, żeby skarpetki nie leżały pod krzesłem, łóżko było zaścielone, naczynia włożone do zmywarki, pranie robi co trzeci, czwarty dzień. Czasami, jeśli jest taka potrzeba, odbiera wnuczkę z przedszkola albo wnuka ze szkoły i zajmuje się nimi do powrotu rodziców.

– Mieszkamy w domku jednorodzinnym: córka z zięciem zajmują piętro, my parter. Więc tak naprawdę wnuki są u nas bardzo często – wybucha śmiechem.

Zauważyła, że u znajomych jest podobnie: to panie dbają o dom, panowie naprawiają domowe sprzęty, czasami pomagają w zakupach. Tyle.

– Ale u córki jest już zupełnie inaczej. Zięć gotuje, pomaga w sprzątaniu, zajmuje się dziećmi: jeździ z nimi na wszystkie zajęcie dodatkowe, chodzi na basen. Więc myślę, że to młodsze pokolenie inaczej niż nasze podchodzi do podziału obowiązków domowych – mówi Anna.

I dodaje, że młode kobiety nie dają się już tak łatwo zagonić do garów i pieluch. Coraz częściej wciągają swoich partnerów do domowych obowiązków.

– Kiedyś było tak, że kobieta siedziała w domu i zajmowała się dziećmi, a to mężczyzna utrzymywał rodzinę. Dzisiaj kobiety pracują zawodowo na równi z mężczyznami, zdarza się, że zarabiają więcej niż oni, więc siłą rzeczy podział obowiązków musiał się zmienić – zauważa. Chociaż, umówmy się, ona i jej koleżanki pracowały, a i tak to głównie one zajmowały się domem. Tyle że ich córki są już inne.

Panowie częściej pomagają

Pewnie coś w tym jest. Z najnowszego raportu CBOS wynika, że w ciągu ostatnich ośmiu lat zaszły bardzo wyraźne zmiany w podziale obowiązków domowych, a przynajmniej w deklaracjach osób biorących udział w badaniu. Obecnie częściej obowiązki te są współdzielone, a rzadziej niż wcześniej spoczywają wyłącznie na barkach kobiet.

Mimo tego, w zdecydowanej większości polskich domów, wyłącznie kobiety prasują (74 proc.), robią pranie (70 proc.), a w nieco ponad połowie – jedynie na barkach kobiet spoczywa przygotowywanie posiłków (53 proc.) oraz wykonywanie gruntownych, większych porządków (51 proc.). Zwykłe, codzienne porządki najczęściej są wykonywane wspólnie lub różnie (50 proc.), podobnie jak zmywanie naczyń (w tym obsługiwanie zmywarki) (49 proc.) oraz codzienne zakupy (57 proc.), choć trudno tu mówić o egalitarnym podziale tych obowiązków, gdyż

eprasa.pl 17e3e3b3be

w znacznej części gospodarstw wykonują je wyłącznie kobiety, a w relatywnie niewielu – wyłącznie mężczyźni.

Z kolei wyraźną domeną mężczyzn jest wykonywanie drobnych napraw (81 proc.) oraz zlecanie usług do wykonania (63 proc.).

„Obowiązki opiekuńczo-wychowawcze najczęściej przypadają w udziale przedstawicielom obu płci – wspólnie lub na zmianę. Dotyczy to opieki nad dziećmi (40 proc.), odrabiania lekcji z dziećmi (22 proc.) czy też opieki nad zwierzętami domowymi (48 proc.). Jeśli jednak nie są one sprawowane wspólnie, to częściej wykonywane są wyłącznie przez kobiety niż wyłącznie przez mężczyzn. Opieka nad osobami z niepełnosprawnościami równie często sprawowana jest wspólnie (10 proc.), co wyłącznie przez kobiety (10 proc.). Wyłączne zaangażowanie mężczyzn w tym względzie jest bardzo niewielkie (2 proc.)" – czytamy w raporcie CBOS.

Decyzje podejmujemy najczęściej razem, chociaż w kwestiach kulinarnych to kobiety rządzą (51 proc.). W większości polskich domów decyzje dotyczące zwykłych, bieżących spraw (61 proc.), a także większych wydatków (78 proc.), sposobów spędzania czasu (83 proc.), spotkań rodzinnych czy towarzyskich (84 proc.) oraz wyjazdów wypoczynkowych (84 proc.) są podejmowane wspólnie lub zamiennie. Ustalenia odnoszące się do sposobów wychowania dzieci również z reguły wypracowywane są wspólnie (49 proc.). W gospodarstwach domowych, w których decyzje nie są podejmowane wspólnie, rozstrzygający głos częściej należy do kobiet niż do mężczyzn.

Problem stary jak świat

Podział domowych obowiązków, to temat rozmów i kłótni. O tym, że budzi sporo emocji, świadczą chociażby fora internetowe. Oto jedno z nich.

Internauta1: „Dziewczyny, powiedzcie mi, jak wygląda u Was podział obowiązków domowych w małżeństwie. Ja jestem strasznie rozżalona i zła na swojego męża, ponieważ czuję się wykorzystywana. Obecnie jestem w domu z dzieckiem, które ma pół roku i wszystkie obowiązki domowe spoczywają na mnie. Mąż praktycznie nic nie robi. Przed ślubem zapewniał mnie, że będziemy partnerami, przed urodzeniem dziecka goniłam go do roboty i zawsze musiał coś w domu zrobić. Teraz chyba uważa, że skoro jestem w domu to mogę robić wszystko i tylko mi powtarza, że nie da się zrobić w gary. Rano to ja ogarniam dom, biorę dziecko na spacer, gotuje obiad, sprzątam. Wszystko robię na bieżąco i staram się nie mieć żadnych zaległości. Tak więc zawsze jest czysto i obiad na dwa dania. Wkurza mnie to, że mąż nigdy nie ogarnie po sobie, zawsze muszę pokazać placem, na kibelku potrafi przesiedzieć z 40 min, zwykle przed i po pracy, bo tam ma spokój.(...) Co mam mu powiedzieć, albo zrobić, bo nie chcę być i nigdy nie godziłam się na bycie czyjąś służącą".

Internauta2: „Mój pracuje fizycznie i nie miałabym serca po 10 godzinach ciężkiej pracy w upale gonić go do garów. Ja obiad robię na dwa dni, w tygodniu ogarniam mieszkanie A większe sprzątanie robimy w sobotę. Mamy dwójkę małych dzieci i nawet mam czas wypić ciepłą kawę".

Internauta 3: „ U nas było podobnie, ja zajmowałam się z rana domem, mąż po pracy coś pomógł. Nigdy nie miałam ciśnienia, żeby były dwa dania, dom wylizany, wszystko perfekt zrobione. Co chciałam to zrobiłam, nie zgrywałam wonder woman".

Internauta4: „Mój też pracuje fizycznie, jest policjantem. Ale czy to znaczy, że ja wszystko mam robić w domu? Kiedy on ma czas na spokojne zjedzenie obiadu, grę na telefonie. A jego opieka nad dzieckiem sprowadza się do położenia małej na macie i drzemania sobie".

Internauta5: „Same jesteście sobie winne, jeszcze może do tego dwudniowego obiadu deser zaproponuj, zimne piwko i kapcie, żeby pan i władca mógł się zrelaksować po pracy. Raz, drugi, trzeci nie dostałby obiadu albo nie miał czystych gaci, to wiedziałby, jak posprzątać swój dom i zająć się swoim dzieckiem, ale głaszczcie dalej i płaczcie, że on się nie domyślił".

Internauta 6: „U nas też na początku były jazdy o sprzątanie. Mąż wracał z pracy i przed tv odpoczywał. Parę razy się wydarłam i już po problemie. W sobotę on sprząta. Co drugi dzień on robi obiad. Wynosi śmieci on – przy sortowaniu to musi wynosić codziennie. Powiedziałam, że służąca nie będę i zakumał".

Internauta7: „Ja akurat jestem w domu z dziećmi, a mąż pracuje w różnych godzinach i w różnych dniach. Do jego obowiązków należy: wyrzucanie śmieci, odkurzanie i mycie podłogi, sprawdzanie skrzynki pocztowej, kupowanie rano pieczywa, robienie opłat, obcinanie dzieciom paznokci i kąpanie dzieci, w nocy wstaje do najmłodszego, jeśli zachodzi taka potrzeba. Do wspólnych obowiązków należy: mycie naczyń i ewentualnie ubieranie dzieci, gdy wychodzimy razem na spacer. Od czasu do czasu mąż zrobi jajecznicę albo kanapki i może kilka razy w roku zdarzy mu się wstawić pranie (głównie jego robocze). Reszta rzeczy należy do mnie (sprzątanie, ścielenie łóżek, pranie, gotowanie, podlewanie kwiatków itp.). A i u mnie się nie prasuje ubrań:)".

Cóż, z raportu „Polacy o rolach płciowych i różnicach między kobietami i mężczyznami" wynika, że według 85 proc. badanych, w polskim społeczeństwie to od kobiet oczekuje się, w większym stopniu niż od mężczyzn, że zajmą się domem i dziećmi. Jednocześnie 62 proc. jest zdania, że to kobieta jest na ogół w stanie zająć się dzieckiem lepiej niż mężczyzna, „co stanowiłoby pewne uzasadnienie dla powyższej normy".

Jest też spore zróżnicowanie opinii w przypadku poglądu, że kobiety mają obecnie zbyt duże wymagania wobec mężczyzn. Ponadprzeciętnie często zgadzali się z nim mężczyźni (54 proc. wobec 44 proc. kobiet), badani w wieku 25–34 lata (58 proc.), mieszkający w mniejszych miejscowościach, gorzej wykształceni i wyznający poglądy prawicowe.

Kobiety są zmęczone i wypalone

Wygląda na to, że problem podziału obowiązków nie jest tylko polską domeną. Naukowcy z Uniwersytetu w Bath i Uniwersytetu w Melbourne postanowili sprawdzić, jak w amerykańskich rodzinach radzą sobie z tą kwestią. W badaniu wzięło w nich udział 3000 osób reprezentujących różnorodne modele rodzinne, w tym rodziny LGBTQ+, osoby samotnie wychowujące dzieci. I okazało się, że to kobiety najczęściej dbają o codzienny rytm życia domowego. To na nich spoczywa 71 proc. domowych prac związanych z wysiłkiem poznawczym, podczas gdy mężczyźni angażują się tylko w 45 proc. z nich. Panowie, owszem, czasami coś naprawią, ale to panie wykonują aż 79 proc. codziennych obowiązków, takich jak sprzątanie czy opieka nad dziećmi. Mężczyźni podejmują się tylko 37 proc. z tych prac. Jeśli chodzi o samotnych rodziców, tu, z oczywistych względów, ten podział jest równy: w domu samotni ojcowie pracują tak samo ciężko jak samotne matki.

Z badania amerykańskich naukowców, wynika też, że ciężar prac związanych z obciążeniem psychicznym, który spoczywa głównie na kobietach, odbija się nie tylko na ich samopoczuciu, ale również na ich aktywności zawodowej. Matki dwukrotnie częściej niż ojcowie rezygnują z pracy lub rozważają zmniejszenie liczby godzin pracy zawodowej.

A obowiązki domowe to nie tylko wysiłek fizyczny, ale i umysłowy, związany z przewidywaniem potrzeb, planowaniem, organizacją i delegowaniem zadań. Psychologowie z University of Southern California w Los Angeles (USA) i eksperci z Fair Play Institute w Los Angeles stwierdzili nawet, że ten poznawczy wymiar prac domowych, zwany „obciążeniem psychicznym spowodowanym nadmiarem obowiązków" – jest rozłożony wśród domowników jeszcze bardziej nierówno niż obowiązki fizyczne. Z informacji przekazanych przez objęte badaniem osoby wynika, że matki są przeciętnie odpowiedzialne za około 73 proc. wszystkich uwzględnionych w badaniu domowych prac umysłowych (w porównaniu z ich partnerami, odpowiedzialnymi za 27 proc. tych prac) i za 64 proc. związanych z domem zajęć fizycznych (ich partnerzy odpowiadają za 36 proc.). W przypadku każdego badanego zajęcia różnica pomiędzy płciami była większa w przypadku zajęć o wymiarze umysłowym, niż zajęć o wymiarze fizycznym.

Istnieje jedno zadanie, w przypadku którego ojcowie częściej „planują" i zajmują się realizacją: wynoszenie śmieci.

Według autorów tych badań matki, które wypełniają nieproporcjonalnie dużą część domowych prac obciążających „psychicznie" (czy też „poznawczo"), częściej też doświadczają większego poziomu depresji, stresu, niezadowolenia ze związku i wypalenia. Wnioski z analiz zjawiska opublikowano w piśmie „Archives of Women s Mental Health".

Organizatorki życia rodzinnego

Julia, 29 lat, pracuje. Z Michałem mieszkają razem od ponad roku. On też biega codziennie rano na warszawski Mordor, bo tak w stolicy żartobliwie nazywa się skupisko wielkich biurowców na Służewcu.

– Nie wyobrażam sobie, żebym miała sama wszystko robić. Wracam z pracy koło godz. 18.00, Michał podobnie. Albo coś razem gotujemy, albo wychodzimy zjeść na miasto. Sprzątamy wspólnie w soboty, na przemian wieszamy pranie, podobnie jest z opróżnianiem zmywarki – wylicza. Wśród jej znajomych podział obowiązków jest podobny, wyjątek stanowi Martyna.

– Sama sprząta, bo uważa, że robi to najlepiej, podobnie jest z gotowaniem. Wojtek, jej mąż, mówi o niej „Zosia Samosia", ale chyba mu z tym wygodnie – Julia wybucha śmiechem.

W jej rodzinnym domu, owszem, to mama sprząta, ale tata gotuje, jest świetnym kucharzem. Na przemian wynoszą śmieci.

– Ale to chyba mama jest taką organizatorką, kierowniczką, to ona ogarnia domową rzeczywistość. U mnie jest chyba podobnie, razem z Michałem podejmujemy decyzje, ale to ja wszystkiego pilnuję – mówi.

Ale też, jak wynika z badania „Relacje rodzinne Polaków" serwisu Prezent marzeń przeprowadzonego w 2025 roku w obecnym modelu rodzinnym to kobieta najczęściej pełni funkcję organizatorki życia rodzinnego, tak przynajmniej wskazało 45 proc. respondentów. 27 proc. ankietowanych mówiło o roli opiekunki i osoby wspierającej emocjonalnie pozostałych domowników, 13 proc. wskazało na kobiety jako te, które budują w rodzinie więzi, 15 proc. jako osoby wychowujące i uczące.

Julia zauważa, że w domu jej dziadków to babcia gotowała. Dziadek potrafił zrobić kanapki, jajecznicę i to chyba wszystko. Ale pomagał przy sprzątaniu, myciu okien, wynosił śmieci.

– To babcia rządziła w domu – mówi. – Więc to chyba tak właśnie jest, że kobiety, niezależnie od pokolenia, kierowały życiem rodzinnym – konstatuje.

Na ratunek demografii

Co ciekawe, raport Polskiego Instytutu Ekonomicznego wykazał, że satysfakcja z podziału domowych obowiązków jest silnie powiązana z chęcią powiększenia rodziny, a więc może wpływać na demografie, z którą w Polsce mamy spory problem.

Raport opiera się na badaniu 3000 rodziców małych dzieci (do 9 lat), przeprowadzonym przez PIE w 2022 roku, a także na danych Głównego Urzędu Statystycznego i międzynarodowych badaniach ISSP. Wyniki nie zaskakują – w większości polskich rodzin to kobiety wykonują większą część obowiązków domowych i opiekuńczych.

Do myślenia daje jednak fakt, że większość matek (69 proc.) oraz ponad połowa ojców (56 proc.) uważa, że podział obowiązków powinien być bardziej równy. Tyle tylko, że ojcowie częściej niż matki deklarują, że preferowaliby mieć mniej obowiązków domowych, niż mają obecnie (38 proc. mężczyzn wobec 12 proc. kobiet).

Według danych GUS z 2023 roku, kobiety w Polsce wykonywały obowiązki domowe i opiekuńcze średnio przez 4,2 godz. dziennie, podczas gdy mężczyźni – 2,4 godz.

Najważniejszym wnioskiem raportu jest jednak stwierdzenie, że subiektywne zadowolenie z podziału obowiązków domowych i opiekuńczych ma silny wpływ na decyzje o posiadaniu kolejnego dziecka. Osoby zadowolone z aktualnego podziału są nawet o około 16 punktów procentowych bardziej skłonne do powiększenia rodziny niż osoby niezadowolone.

Julia nie planuje jeszcze dzieci, na razie w planach jest ślub. Ale nie wyobraża sobie, żeby dziecko uwięziło ją w domu.

– Oboje z Michałem chcemy pracować zawodowo, chcemy się rozwijać. Rozmawialiśmy już o tym, jeśli zdecydujemy się na dziecko, to będziemy się nim zajmować oboje. Ja wezmę urlop macierzyński, potem urlop tacierzyński weźmie Michał. Będziemy się dzielić obowiązkami i wspierać – mówi.

Wcześniej muszą kupić mieszkanie, bo dwa pokoje, to – ich zdaniem – za mało dla trzech osób. Więc plany są, teraz trzeba je powoli realizować. Ona wie jedno: „Siłaczkę" czytała, ale nie zamierza nią być. Ważna jest także ona sama: jej zdrowie, jej praca, jej dobre samopoczucie, po prostu – jej życie.

eprasa.pl 17e3e3b3be

GWIAZDA TYGODNIA

Igor Herbut: Mam miłość, szczęście i spokój. Jestem w dobrym miejscu

„Żeremie" to tytuł nowej solowej płyty frontmana zespołu LemON. Znalazła się niej bardzo emocjonalna muzyka z poetyckimi tekstami. Przy okazji tej premiery Igor Herbut opowiada nam o wyjątkowej relacji ze swoim synem Kaiem

Paweł Gzyl

Sześć lat temu wydałeś swój pierwszy autorski album „Chrust". Mimo że stało się to na początku pandemii, odniósł on spory sukces. Zachęciło cię to kontynuowania solowej działalności?

Oczywiście. Ale nie tylko to. Ważne było też to, że zapoczątkowałem tym samym odrębną odnogę swych muzycznych poszukiwań – bardzo moją i w pełni autorską. To był pierwszy bardzo ważny krok na tej drodze. Trudny, bo wydarzył się w czasie pandemii. Nie spodziewając się tego, wydałem bardzo dużo marketingowego budżetu na outdoor. Było to najgorsza decyzja, jaką mogłem podjąć, bo plakaty te widział chyba tylko ten patrol, który jeździł po ulicach miasta. (śmiech) Sytuacja była jednak równoważnie piękna, ponieważ okazało się, że ta płyta jest ludziom potrzebna. W ciągu kolejnych sześciu lat wydarzyło się w moim życiu wiele kolejnych solowych historii, choćby ostatnio „Męskie Granie". Miały one trochę inny kolor, ale doprowadziły mnie teraz do wydania drugiej płyty – „Żeremie". Wracam więc z utworami, które są bardzo moje. Ponownie zamieniłem się w Zosię Samosię i jestem bardzo dumny z tego, że album ten nie jest gorszy od „Chrustu".

Kiedy zacząłeś pracować nad piosenkami na „Żeremie"?

Tak naprawdę utwory te powstawały przez ostatnie sześć lat. Jeden z nich nawet wcześniej – dwa lata przed „Chrustem". Wydawał mi się jednak nie w kolorze tamtej płyty, więc schowałem go szuflady. Teraz opowiadana w nim historia nabrała nowego sensu, postanowiłem więc go wykorzystać.

Sam skomponowałeś, napisałeś i zagrałeś cały materiał na „Żeremie". Co sprawiło, że zdecydowałeś się na taką pełną samodzielność?

To nie do końca była pełna samodzielność. W powstaniu płyty wzięli udział wspaniali muzycy, którzy bardzo mi ufają i dają dużo od siebie. Dwie piosenki napisaliśmy wspólnie z braćmi Tomkiem Świerkiem i Przemkiem Świerkiem z LemONa. Chciałem bowiem, aby ten „Chrust" nie był zbierany samodzielnie i żeby zbudować te „Żeremie" z kimś mi bliskim. Lekko otworzyłem się więc na innych, na pewno bardziej niż na pierwszej płycie. Wszystko jednak ostatecznie przepuściłem przez siebie i wymyśliłem sam. Na „Chruście" chciałem sobie coś udowodnić, a na „Żeremiach" już nie musiałem, bo znam już teraz swoją wartość. Tutaj przede wszystkim chciałem utrzymać poziom, żeby nie był gorszy niż na debiucie – muzyki i tekstów, brzmienia i szczerości. W efekcie powstał materiał, który nie waham się nazwać jednym z najlepiej brzmiących w tym kraju. Mogę tak powiedzieć obiektywnie bez fałszywej skromności.

Większa część płyty ma intymny ton. Momentami wręcz szepczesz do ucha słuchacza. Co cię pociąga w formule takiego lirycznego zwierzenia?

To prawda: taka intymność bardzo mnie pociąga. Uwielbiam pokazywać szczerość w ten sposób. To tak naprawdę jestem ja. To osobisty, intymny i nawet lekko wsobny materiał. Ale jak się okazuje, ten mój pokój, w którym piszę i śpiewam te teksty, robi się coraz szerszy i mogę zaprosić doń coraz więcej pięknych serc i świadomych ludzi, którzy chcą doświadczać tego, co ja, poczuć to i zrozumieć. Bo okazuje się, że są to też ich historie, oczywiście zinterpretowane po mojemu, ale pokazujące, że nie tylko ja tak mam. Na szczęście coraz lepiej umiem o tym pisać i opowiadać w muzyce i w tekstach. A to dzięki temu, że coraz łatwiej przychodzi mi mówienie o emocjach, co jest oczywiście znacznie trudniejsze niż napisanie piosenki. Te momenty dają mi poczucie, że nie jest sam w tym, co przeżywam i doświadczam. Dlatego czasami potrzebuję się zwierzyć i poczuć wspólnotę. I to jest ekstra.

Gdzie stawiasz sobie granice tej szczerości wobec słuchaczy?

Na pewno gdzieś je sobie stawiam. Nie myślę jednak o tym tak technicznie. To trudne i łatwe zarazem. To są moje historie, ale kiedy ktoś pyta, czy dany tekst opowiada o mnie, mogę zawsze powiedzieć, że to licentia poetica. (śmiech) To taki zawór bezpieczeństwa. W końcu to muzyka pop i piosenki, w których stosuje się narrację w pierwszej osobie. Na pewno staram się wpuszczać ludzi tylko tam, gdzie nie będę się potem wkurzał, że ten dywanik jest brudny.

Nad częścią tych piosenek unosi się duch Marka Grechuty – choćby w walczyku „Ogród". To zasługa twojego projektu Grechuta Herbuta?

Bardzo ciekawe spostrzeżenie. Być może masz rację. To był wspaniały projekt i cudowna inspiracja. Podczas koncertu w Krakowie na widowni była z nami pani Danuta Grechuta – i to było bardzo wzruszające i ważne spotkanie dla mnie. Dostałem bowiem od niej oficjalne „błogosławieństwo" dla moich wersji piosenek jej męża. Cieszę się, że to się wydarzyło i jest to bardzo budujące. W przypadku „Żeremi" te nawiązania do Marka Grechuty nie są intencjonalne, ale niewykluczone, że pojawiały się w niektórych utworach. Ja uwielbiam pisać i śpiewać poezję i staram się to robić dobrze. Dla jednych to może być grafomania, a dla drugich – właśnie poezja. Prawda leży pewnie gdzieś pośrodku. (śmiech)

Jest na płycie również miejsce na bardziej rockowe brzmienia – choćby w „Ocknij się" i „Tak ma być". Z czego to wynika?

To po prostu jestem ja. Raz jestem liryczny, a raz są tu „trzy akordy, darcie mordy", no, może trochę więcej niż trzy akordy. (śmiech) I to jest super. Refren w „Tak ma być" jest chyba najtrudniejszy technicznie z wszystkich, jakie napisałem w życiu. Tam jest tak naprawdę wszystko: falset, trochę gardła, trochę przepony, do tego przechodzi to płynnie w siebie i jak zawsze bardzo ważna jest intonacja. Bardzo się cieszę, że tak udało się to połączyć. Bo lubię ten pazur, jest to mocno emocjonalne i układa się w dobrą opowieść. Jestem więc bardzo dumny z tego utworu i z całej tej płyty.

Nie ma tu oczywistych nawiązań do folku, jak u LemONa, ale w twym głosie jest ciągle ta łemkowska rzewność. To twój znak rozpoznawczy?

Jestem Łemkiem, ale ostatnio mało piszę w języku łemkowskim. To jest trochę do zmiany. Wydaje mi się, że w „Helsinkach" jest trochę taka harmonia wokalna, bliska łemkowskim śpiewom. Ale ten wielogłos jest stworzony wyłącznie z mojego głosu. Dla słuchaczy, którzy tęsknią za takimi nawiązaniami w mojej twórczości, jest to więc lekkie puszczenie oczka.

Jak wspomniałeś, twoje teksty mają bardzo poetycki charakter. Jak nadajesz im taki kunsztowny sznyt?

W przypadku „Żeremi" wyglądało to tak jak u poety: siadałem sam pod drzewem z notatnikiem i pisałem kolejne wiersze. Czasem było to tylko zdań połączonych ze sobą w jedną całość. Chciałem w ten sposób sprawdzić, czy potrafię posługiwać się taką formą wyrazu. Do tego potem dochodziła muzyka, którą zazwyczaj pisałem wcześniej. Szukałem sytuacji, w której melodia zgadza się z wierszem. Trochę potem to redagowałem i rejestrowałem na dyktafonie – dla samego siebie, żeby wyczuć, czy to ma sens. Teraz postanowiłem, że zamieszczę te pierwsze wersje na specjalnej płycie „Darń", która zostanie dołączona do części nakładu „Żeremi". W ten sposób słuchacz będzie mógł wejść w ten moment, w którym powstaje dana piosenka. Trudno sobie wyobrazić coś bardziej intymnego. Tam są różne moje komentarze, obsuwy, niestudyjne sytuacje. Sam boję się tego odsłuchać i prawdę powiedziawszy nie wiem, co tam dokładnie jest nagrane. (śmiech)

Jak powszechnie wiadomo, bobry budują „Żeremie" z „Chrustu". Co sprawiło, że postanowiłeś nawiązać w ten sposób do swej pierwszej solowej płyty?

To jest pewna kontynuacja. „Chrust" był potrzebny do zbudowania „Żeremia". Gwoli wyjaśnienia: bobry budują swój dom, składając go z chrustu, gałęzi, mułu, czyli pozornie błahych i lichych materiałów. W ten sposób powstaje konstrukcja na wodzie, która jest w środku sucha. Bobry nie do końca mają wpływ na jej poziom, więc muszą o to żeremie codziennie dbać. W finale płyty pojawia się światło – i nie wiadomo, czy ten dom jest naprawdę bezpiecznym lub ostatecznym miejscem. Znalazłem tę metaforę żeremia przypadkowo, ale jakoś tak idealnie trafiła w moją sytuację życiową. „To jest o mnie, o tym, o czym piszę, to niewiarygodnie siedzi we mnie" – pomyślałem. Dlatego postanowiłem ją wykorzystać.

W symboliczny sposób piosenki te opowiadają o budowaniu bezpiecznej przystani. To założenie rodziny zainspirowało cię do takiej opowieści?

Wydaje mi się, że w jakiś sposób tak. Cały czas uczę się tego i zobaczymy, co będzie dalej. Bo nie wiadomo do końca, co stanie się z tym żeremiem – czy będzie spokojnie funkcjonować, czy ulegnie zniszczeniu i trzeba je będzie zbudować na nowo, tym razem może jakoś inaczej. To wszystko jest zawarte na tej płycie.

Z twoich piosenek wynika, że podstawowym budulcem tych żeremi jest miłość.

Miłość albo jej brak. Bo kiedy jej brakuje, szukamy jej w sobie, zadajemy sobie pytanie, gdzie ona jest. Czy jest do odnalezienia? Czy jest może przykryta czymś i dlatego jej nie widzimy? Miłość jest na pewno azymutem. Jej obecność lub jej brak stwarza to, kim jesteśmy i jakie zadajemy sobie pytania. A kiedy zadajemy pytania, to pojawiają się odpowiedzi. Tylko trzeba je szczerze najpierw sobie zadać.

W popkulturze miłość jest rozumiana bardzo powierz-

eprasa.pl 17e3e3b3be

chownie – raczej jako chwilowe zauroczenie. Jak ty ją rozumiesz?

To bardzo filozoficzne pytanie. (śmiech) Ja przede wszystkim staram się doświadczać miłości. Znam więc sytuacje, kiedy ona jest, i znam sytuacje, kiedy jej brak. Znam też jej różne rodzaje. Trudno mi o tym mówić, dlatego o tym piszę. I ta płyta o tym opowiada: że miłość była, jest i będzie. Teraz doświadczam jej jednak inaczej i ciekawiej. Jestem bardzo otwarty na miłość i spokojny, że nadejdzie.

Swojemu synowi dałeś na imię Kai, co tłumaczysz jako „Ocean Miłości". To on jest twoją największą miłością?

Absolutnie! To moja największa miłość, która mnie inspiruje każdego dnia. Kai ma już siedem lat, staram się więc być bardzo obecny w jego życiu, wspierający i słuchający. Myślę, że jestem wyrozumiałym tatą. Staram się bardzo nic nie zepsuć w naszej relacji. Dziecko jest „czystą kartką", dlatego bardzo uważam, co na niej zapisuję. Kai jest czystą miłością, od której można się tylko uczyć, więc najlepiej w tym nie przeszkadzać, a tylko pomagać.

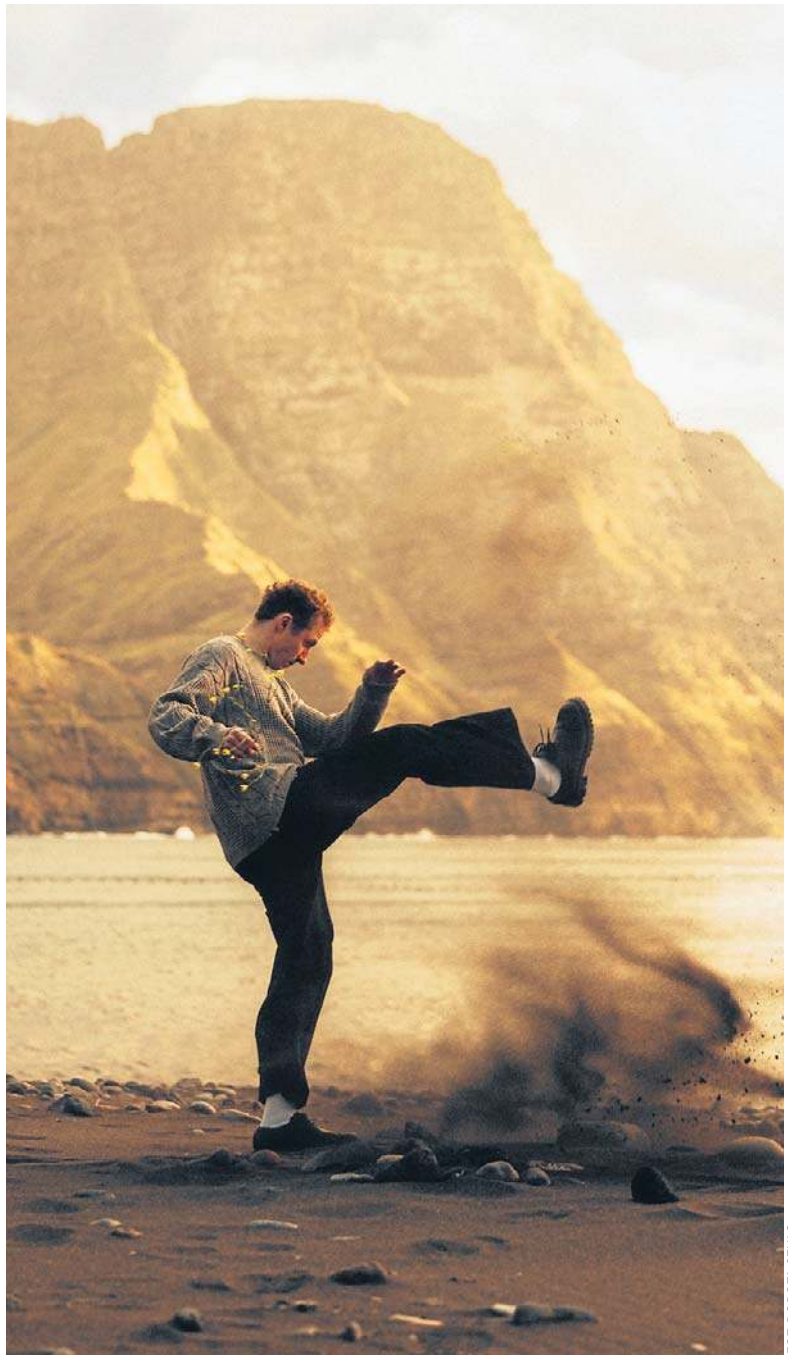
W „Żółwiu" podkreślasz, że do zbudowania tej bezpiecznej przystani potrzebna jest też wytrwałość i cierpliwość. Masz takie cechy charakteru?

Coraz więcej. Uczę się nie gonić za falą, ale pozwolić się jej ponieść. Wychodzę spod kamienia, pod którym siedziałem, i otwieram się bardziej na okazywanie emocji. Dzięki temu jestem spokojniejszy, bez lęku, otoczony miłością i szczęściem. Wszystko dzieje się powoli, w swoim tempie.

To budowanie tych symbolicznych „Żeremi" nie jest proste ani łatwe. Jakie napotkałeś na tej drodze trudności?

Całe mnóstwo. (śmiech) Można by mówić i mówić. Na pewno nie chciałbym jednak niczego zmieniać z tego, co się wydarzyło. Wszystko to było potrzebne, abym znalazł się w tym miejscu, w którym obecnie jestem. Mam tu na myśli dobre i złe rzeczy. Każdy błąd, problem, trudność – wszystko przyniosło mnie tu, gdzie teraz jestem. Gdyby to się nie wydarzyło, to bałbym się, że stracę to, co mam. A mam naprawdę miłość, szczęście i spokój. Jestem w dobrym miejscu.

Gwiazdy popu często są w trasie, w telewizji czy w studiu. To nie utrudnia zbudowania domu?

FOT. DOROTA SZULC

Igor Herbut: Każdy błąd, problem, trudność – wszystko przyniosło mnie tu, gdzie teraz jestem. Gdyby to się nie wydarzyło, to bałbym się, że stracę to, co mam

Faktycznie często wyjeżdżam, ale ma to całkiem pozytywny wpływ na mojego syna. Nie chodzi mi to o to, że mnie nie ma w domu, tylko o to, że on widzi, że tata pracuje. Ostatnio napisaliśmy na „Męskie Granie" utwór „Nareszcie" i stał się on jedynką w polskim airplayu. Kai był na wakacjach i nagle usłyszał w radiu tę piosenkę, że to jego tata śpiewa. Bardzo go to ucieszyło. Jego koleżanka czy kolega znają ten utwór i on może im powiedzieć: „To śpiewa mój tata". Kiedy się o tym dowiedziałem, pomyślałem sobie, że czasem jego radość jest warta tych moich wyjazdów.

Zabierasz czasem syna na koncerty?

Ostatnio był na finale „Męskiego Grania". Widział więc te tłumy, słyszał, jak śpiewamy. Ale największe wrażenie zrobiły na nim wizualizacje nad sceną i latające drony. (śmiech)

Gwiazdy popu mają często rozbuchane ego. To nie ułatwia budowania stabilnej i bezpiecznej rodziny. Jak ty sobie z tym poradziłeś?

Czy ja mam rozbuchane ego? Nie wiem. Jakby miało mi odwalić, to chyba już by mi odwaliło. (śmiech) Każdy ma swoje plusy i minusy, każdy ma swoje jasne i ciemne strony, nie tylko gwiazdy popu. Ja staram się dzisiaj przede wszystkim być bardzo szczery i walczyć z pewnymi sprawami. Jestem po raz pierwszy na tym świecie. Tak samo mój syn. Po raz pierwszy jestem ojcem, a on synem. Uczymy się obaj na własnych błędach. Nie można się więc katować, że coś mi się nie udaje czy w czymś nawalam. Po prostu trzeba robić wszystko najlepiej, jak się potrafi. I będzie dobrze.

Tworząc własną rodzinę i budując swój dom, w naturalny sposób odwołujemy się do tego domu, z którego wyszliśmy. Śpiewasz o nim w „Wagonikach".

Wspominam w tym utworze moją mamę, która, kiedy byłem mały, robiła mi kanapki pokrojone w kwadraciki, a ja nazywałem je „wagonikami".

Moja mam też mi takie robiła. Tylko ja mówiłem, że są to „kąski".

(śmiech) A to fajne i wcale nie takie oczywiste, bo pytam ludzi wokół o to i nie słyszałem jeszcze, żeby u kogoś też tak było. A te „wagoniki" smakowały jak nic innego. Byłem niedawno w moim rodzinnym Przemkowie i chcę tam nakręcić klip do tej piosenki.

Twój rodzinny dom jest dla ciebie wzorem do budowania twojego własnego domu?

Jeśli weźmiemy wszystkie dobre i niedobre rzeczy, które się w nim działy – to absolutnie tak. Na pewno stanowi pewien azymut, który wyznacza mi, czego chcę i czego nie chcę, budując własny dom. Tak to już jest. Ja dosyć szybko opuściłem rodzinny dom: wyjechałem do internatu i tak naprawdę już nigdy tam nie wróciłem do końca. Tak się wydarzyło, bo chciałem się szybko usamodzielnić i poszukać siebie. Lubiłem być sam ze sobą i do dzisiaj mi to zostało.

Być może ta twoja silna potrzeba zakorzenienia i bezpieczeństwa wynika z historii twej rodziny i całej łemkowskiej społeczności?

Bardzo lubię tę łemkowską tradycję. To bardzo inspirujące i piękne. Czasem tęsknię za chodzeniem z namiotem na plecach po górach. Może jeszcze kiedyś to się wydarzy? Teraz już jednak tego nie mam. Mam nadzieję, że pojedziemy z LemONem do Przemkowa i będziemy tam szukać inspiracji do nowej płyty.

Często odwiedzasz rodzinny dom?

Bardzo rzadko. I myślę, że trzeba to zmienić.

Twój syn wychowuje się w Warszawie. Starasz mu się w jakiś sposób przekazać łemkowskie tradycje?

Czasami mu coś śpiewam po łemkowsku, robię to więc w ten sposób.

Płyta z utworu na utwór zmierza w stronę światła. Kiedyś powiedziałeś po urodzeniu syna: „Idę w stronę wyjścia z tunelu – tego dobrego światła, które grzeje moją buźkę". Czym jest dla ciebie to światło?

Odkryciem miłości i szczerości. Pójściem w życie bez lęku. W tym moim żeremiu pojawia się światło i jestem ciekaw, czy jest to droga, którą powinienem pójść. Czy raczej oznacza, że mam już jasno i nie muszę inwestować w żyrandol. (śmiech)

A w sensie metafizycznym? Wychowałeś się na styku prawosławia i katolicyzmu. W jakiej duchowości dzisiaj się odnajdujesz?

W bardzo osobistej i w oddechu. Wiem, że to dziwnie brzmi, ale staram się zrozumieć siebie, swojego ducha, swój oddech i swoje myśli. Wsłuchuję się więc w swoje ciało i umysł. To dla mnie coś nowego i ciekawego. Zacząłem bowiem praktykować jogę.

Traktujesz ją jako ćwiczenia fizyczne czy coś więcej?

To właśnie nie jest tylko ćwiczenie fizyczne. Joga wiele rzeczy układa i mówi o intencji. To coś bardzo osobistego i nowego dla mnie, ciekaw więc jestem, co przyniesie. Staram się rozpoznawać swoje uczucia i mówić o nich głośno. Teraz tych emocji, z którymi wcześniej człowiek nie miał do czynienia, jest coraz więcej. Może na starość się tak dzieje? Nie wiem. Tak czy siak staram się zbudować coś szczerego i dobrego.

Na koniec zejdźmy na ziemię: w październiku wyruszasz z zespołem w trasę promującą „Żeremie". Wykonasz wszystkie utwory z płyty?

Na pewno. Zagramy całą płytę. Jesteśmy jeszcze przed próbami, więc nie wiem, jak to zabrzmi, ale jestem pewien, że to będą bardzo piękne spotkania.

Zagracie też coś z twojej pierwszej płyty?

Może? Zobaczymy.

Będą to koncerty w wielkich i eleganckich salach, jak ICE Kraków. Uda ci się zachować intymny ton tych piosenek w takich dużych przestrzeniach?

Bez problemu. Przecież grałem w ICE Kraków solo – tylko ja i fortepian, umiem więc stworzyć intymny klimat w takich salach, tym bardziej że teraz będę z zespołem. O to się więc akurat nie martwię.

Fani by mi nie wybaczyli, gdybym nie spytał na koniec: co z LemONem?

LemON ma się dobrze. Cały czas poszukuje i robi nowe piosenki. Za rok piętnastolecie zespołu, więc będziemy szykować coś specjalnego.

eprasa.pl 17e3e3b3be

ROZMOWA

FOT. PAWEŁ RELIKOWSKI

Lech Janerka w swoim domu na peryferiach Wrocławia. To tutaj powstała – w większości – jego ostatnia płyta, obsypana nagrodami muzycznymi „Fryderyk".

Z salonu jest wyjście na klimatyczny ogród

– Staram się być w wolnych chwilach solidnym, rzetelnym emerytem

Lech Janerka zaprosił nas do swojego domu na peryferiach Wrocławia. Żeby na spokojnie porozmawiać, bez pośpiechu, na luzie. Sielanka. Dom przy ślepej uliczce. Cisza. W środku klimatyczne wnętrze. Siedzimy na starych, wygodnych fotelach tuż przy wyjściu na pełen zieleni ogród. Lech Janerka coś nuci pod nosem, przygrywa sobie na gitarze. I opowiada...

Robert Migdał

Ładny ma Pan dom: klimatyczny, z ogrodem.

Po trzydziestu paru latach wyprowadziłem się z ulicy Legnickiej. Mieszkałem vis a vis zajezdni tramwajowej, na trzecim piętrze, pięćdziesiąt metrów kwadratowych. Podobało mi się.
Od telewizora do lodówki były dwa kroki.

Wygodnie.

Małe mieszkanko, jeden pokoik, w którym byłem w stanie tworzyć. Tam nagrywałem na przykład głosy do płyty „Fiu Fiu". Mieszkaliśmy w tym mieszkaniu z Bożeną, z dwójką dzieci nieletnich i dwoma psami. Dużym wilczurem, a właściwie wilczurzycą i takim małym kundelkiem, którego ktoś przywiązał na zamarznięcie pod domem handlowym „Astra", w styczniu. No i wzięliśmy go obsikanego i półżywego.

Ma Pan dobre serce. A czy oprócz „Fiu Fiu" w tym mieszkaniu powstał materiał na inne płyty?

Pierwszą płytą, którą tam robiliśmy, było „Ur". Co tam jeszcze powstawało? „Bruhaha". „Dobranoc"... No i w końcu myślałem, że dokonam żywota na tej Legnickiej, bo tak się do tego miejsca przyzwyczaiłem.

Gościłem w tym mieszkaniu u Państwa. Ładne było, wszędzie blisko.

Tak, mieszkanko było nieduże, ale zwarte. Ale przyszedł taki moment, że zaczęło nam doskwierać bieganie na trzecie piętro, wnoszenie sprzętu i tak dalej. No i Bożena, moja żona, powiedziała: „Słuchaj, trzeba coś z tym zrobić, bo nie da się tu żyć". Na dodatek nie było gdzie auta postawić – zdarzało się, że pod domem nie mogłem zaparkować i musiałem parkować na stacji benzynowej, która była po drugiej stronie ulicy.

No i przy Legnickiej było głośno.

Tam był monstrualny hałas. To był betonowy blok i ten beton wpadał w rezonans. Straciłem tam słuch.

Ooo...

W ogóle połowy pasma nie słyszałem, bo to mieszkanie cały czas wibrowało, a mózg produkuje pewien filtr: broni się w ten sposób, że wycina część pasma. A po przeprowadzce do nowego domu – po pół roku – słuch mi wrócił.

Kupno domu, wyprowadzka na peryferie Wrocławia... Długo się Pan zastanawiał nad tą rewolucją w życiu?

Nie, to był przypadek. Kiedyś byliśmy na przyjęciu i mama naszego gitarzysty, która lubi pomieszkać w nowym domu najwyżej trzy lata, potem go sprzedaje i kupuje nowy, zapytała mnie, czy dalej mieszkamy na Legnickiej.

– „No tak" – odpowiedziałem.

– „Na tym trzecim piętrze?" – dopytywała.

Powiedziałem: „Daj spokój, nie chcę rozmawiać o tym. Porozmawiaj z Bożeną". No i porozmawiały. Potem pojechałem do Warszawy na sesję zdjęciową i wtedy zadzwoniła Bożena: „Słuchaj, kupiłam dom, trzeba zapłacić". No i mamy dom.

Ma Pan pełne zaufanie do żony.

Nie miałem duszy na ramieniu, bo wiem, że Bożena jest rozsądna. I rzeczywiście dom jest fajny. Przy ślepej uliczce. Problemy z parkowaniem zniknęły. Dom był gotowy do zamieszkania, było w nim wszystko, całe wyposażenie. Po miesiącu mieszkania odkryłem... zmywarkę do naczyń w kuchni. Nie było tylko łóżek. Wstawiliśmy je i wprowadziliśmy się.

Piękny salon. Stare meble, kredens z klimatem, wygodne fotele...

A na górze mam studio. Tu praktycznie nagrałem ostatnią płytę.

„Gipsowy odlew falsyfikatu".

Nagrywaliśmy ją siłami wrocławskimi, bo Bartosz Straburzyński tę płytę produkował. On nagrywał coś w domu, przysyłał mi via internet, ja kompilowałem z tym, co ponagrywałem tutaj. No i tak dobrnęliśmy

eprasa.pl 17e3e3b3be

do końca po wielu, wielu latach. Długo to trwało, ale rozpocząłem pracę nad tą płytą jeszcze na Legnickiej, no a potem przenieśliśmy się tutaj i tutaj ją kończyłem.

Czekaliśmy na nią 18 lat!

Nie przesadzaj, jakie osiemnaście?! (Lech Janerka liczy: „2005... 15 lat i trzy...”). No rzeczywiście. Osiemnaście.

Bardzo długo...

Jest coś takiego: kiedy się zaczyna grać i zaczyna się pracować na scenie, z muzyką, to praktycznie powinno się nagrywać płytę co roku. Jeżeli dzieje się tak naturalnie, to super. Ale jeżeli się nie dzieje, to drugie super, bo na siłę robienie czegokolwiek nie ma sensu. Ja tak nie potrafię.

To kiedy będzie kolejna płyta?

Na razie myślę o tym, żeby dotrwać do końca tego roku. Gramy jesienią koncerty. Na początku przyszłego roku zobaczę, co tam po szufladach leży. A sporo rzeczy leży. Czeka.

Dobra wiadomość.

Zobaczymy, czy to spełnia moje kryteria na 2027 rok. Jeżeli będzie spełniało, to nagram i wydam. Zrobię jakąś płytę. Ale też mam nadzieję, że jeszcze coś nowego powstanie, coś nowego skomponuję: że od przyszłego roku coś tam zacznie mi po głowie chodzić i szczypać mnie za ucho, przypominając, że warto by było coś nowego napisać. To jest wyzwanie, przygoda fajna. Zawsze mnie to budowało.

Zacisze domowe sprzyja komponowaniu, pisaniu, tworzeniu?

Napisałem tu parę piosenek na „Gipsowy odlew falsyfikatu”, ale od tamtego momentu nie napisałem niczego. Raczej ten dom to jest azyl – powrót do domu jest pretekstem do tego, żeby nic nie robić.

Lubi Pan „nicnierobienie”?

Kocham. Zawsze lubiłem intensywnie pracować i potem wpadać w błogostany różne, dziwne.

Mieszka Pan na peryferiach już szósty rok. Jest Pan takim typowym domatorem, który uprawia ogródek, kwiaty, jakieś warzywka?

Warzyw nie uprawiam. Postanowiliśmy mieć trochę zieleni przed nosem, więc własnymi siłami posadziliśmy parę krzaczków – trochę na rympał, a trochę pod lekkim nadzorem – i sobie rosną. Nie chciałem bawić się w trawniki.

Kojąco to wygląda. Aż chce się położyć na leżaku, odpocząć.

Tak nie miało być od początku. Kiedy przyjechaliśmy pierwszy raz, cały ogród był obłożony czarną folią. Bardzo mi się to podobało i wymyśliłem sobie, że... położymy asfalt, postawimy budkę telefoniczną, semafor i kierunkowskaz z napisem „Tesco”. (śmiech)

Pełne szaleństwo.

Czerń, czerwień, prostota, umiar, elegancja. No, ale Bożena...

Głos rozsądku.

...powiedziała: „nie”. Musi być zielono. Posadziliśmy więc parę rzeczy i one sobie tam jakoś dają radę. A zamiast trawnika sypnąłem korą. No i o dziwo, spod tej kory zaczęły wyłazić kwiaty. Nagle zakwitły nam sasanki. To coś w ogóle niewiarygodnego. I jakieś grzyby. Wywaliłem je, wytrzebiłem dokładnie, a dopiero później kierowca, który nas wozi na koncerty i który jest grzybiarzem, mówi: „Słuchaj, coś ty zrobił! Te grzyby są strasznie drogie”.

FOT. PAWEŁ RELIKOWSKI

Przytulny dom jest pełen muzyki i instrumentów

Ma Pan rękę do roślin, grzybów. Prowadzi Pan spokojne życie emeryta?

Staram się w wolnych chwilach być solidnym, rzetelnym emerytem. Do końca roku gramy koncerty, a potem przestaję robić zamieszanie. À propos emerytury. Gramy z Bożeną czterdzieści parę lat, ale nie wiedzieliśmy, czy otrzymamy emeryturę. Po siedemdziesiątce sprawdziliśmy: mamy, choć groszową. Ale przysługują nam świadczenia lekarskie. Przydało mi się to, bo w zeszłym roku – po dwóch bardzo intensywnych sezonach – się rozjechałem i znalazłem się w szpitalu. I nie musiałem za niego płacić, bo jestem ubezpieczony.

Wspomina Pan o koncertowaniu. Wiele osób zelektryzowało to, że jest to trasa pożegnalna. W Narodowym Forum Muzyki we Wrocławiu, na początku października, ostatni koncert.

Żegnam się z Wrocławiem, żegnam się z wieloma miejscami w Polsce, które jakoś wspominam. Są to miejsca, które jakoś wiążą się z pozytywnymi wspomnieniami, gdzie ludzie byli mili. Czasami to są miejsca spektakularne, takie jak NFM we Wrocławiu, a czasami klubiki na sto osób.

Definitywnie Pan postanowił, że przestanie koncertować?

Tak. Ludzie płacą ciężkie pieniądze za bilet i trzeba im dawać usługę solidnej jakości. A z tą jakością to już bywa różnie. Nigdy nie byłem jakimś pieśniarzem najwyższych lotów, a w tej chwili jeszcze wiek powoduje to, że gardło już nie chce pracować tak jak powinno, jakbym sobie tego życzył. No więc nie ma sensu dalej się wydurniać.

Jakość.

Jakość przede wszystkim.

Po koncertach – oprócz komponowania – może Pan książkę napisze? Autobiografię na przykład.

Poważne wydawnictwa przysyłały mi już nawet wzór umowy do podpisania. Ale postanowiłem, że nie napiszę autobiografii.

Dlaczego?

Jest szereg powodów. Słaby temat.

Eeee tam, ma Pan ciekawe życie.

Nie jestem swoim fanem. Nie chciałbym się puszyć, opowiadać o sobie. Tym bardziej że ludzie mają wystarczającą ilość swoich zgryzot, aby jeszcze czytać o czyichś jakichś takich przypadkach nie za ciekawych.

Starsze pokolenie, ale i to młodsze kochają Janerkę. Hip hopowy zespół „PRO8L3M”, wielce popularny wśród młodzieży – wiem, bo moje dzieci

Nie jestem swoim fanem. Nie chciałbym się puszyć, opowiadać o sobie. Tym bardziej że ludzie mają wystarczającą ilość swoich zgryzot, aby jeszcze czytać o czyichś jakichś takich przypadkach nie za ciekawych

LECH JANERKA,

artysta muzyk, wokalista

ggo słuchają – skorzystał z Pana twórczości.

Robili płytę, która nawiązywała do lat osiemdziesiątych i tam jakiś fragmencik czegoś mojego wzięli. Mnie jest wtedy bardzo miło, nie mam nic przeciwko temu. A nawet jakiś zespół discopolowy wziął moją piosenkę.

Disco polo?

No tak. Zadzwonili, zapytali się, czy mogą. Ja mówię: „Pewnie, a czemu nie!”.

A duety? Z młodszym pokoleniem?

W mojej karierze były propozycje, ale ja jestem słabym śpiewakiem, więc nie palę się do takich kooperatyw. Ostatnio zadzwonił chłopak – „Kieras” - i pyta, czy może wziąć fragmenty moich wywiadów, bo mówię grubym głosem i fajnie to będzie brzmiało z jego muzyką. Zgodziłem się. Podesłał piosenkę, coś tam swojego dokleiłem. A potem okazało się, że ten nasz utwór wylądował na pierwszym miejscu radiowej Trójki – utwór „Skleroza”.

Artyści pracują niekiedy zdalnie, przesyłają sobie kawałki kompozycji, aranżacje nawet z drugiej strony globu. Nowoczesność, technika, elektronika, komputery – to dla wielu codzienność. A co Pan sądzi o korzystaniu przez muzyków, twórców, kompozytorów ze sztucznej inteligencji?

Kreatywni nie powinni się jej bać. Boją się ci, którzy nie są twórczy lub tylko symulują kreatywność. Dla mniej jest to narzędzie, z którego warto korzystać. No proszę sobie wyobrazić, że siedzi pan nad nowym utworem i potrzebuje, żeby było coś zagrane nietypowo, np. przez oktet smyczkowy.

I żeby sprawdzić, jak to zabrzmi, to by trzeba było zawołać oktet, zapłacić muzykom, przemęczyć ich, popisać aranżację, skorygować i tak dalej. Mało kogo na to stać. A tak wrzuca się zapytanie do AI i po chwili można posłuchać, jak ta kompozycja brzmi wykonywana przez oktet smyczkowy. A na dodatek można korygować: „Niech bardziej chropawo zagrają” „A teraz z vibratem”, „A dodajmy do tego blachy, czyli trąby”. I w sekundę mam efekt... Oczywiście nigdy, podkreślam: nigdy, nie zgodziłbym się, żeby sztuczna inteligencja coś za mnie napisała, skomponowała czy zaaranżowała. To ma być tylko posłuszne narzędzie.

Rok 2046. Sztuczna inteligencja wyprodukowała hologram Lecha Janerki, który jest wyświetlany na scenie...

A publicznością są laptopy... (śmiech) Proszę bardzo, czemu nie? Chociaż nie sądzę, żeby laptopom czy tam innym sztuczniakom będzie się chciało tracić czas na pierdoły. Raczej będą kombinowali, jak zdobyć władzę nad solidną bazą energetyczną.

Wróćmy do roku 2026. Lech Janerka ma 73 lata na karku.

Solidne 73!

Robi Pan jakieś podsumowania: to mi wyszło, to nie, a to mogłem zrobić lepiej?

Tego typu podsumowania robiłem w czasie realnym, więc teraz nie robię.

PESEL trochę dokucza?

Czasami jestem zdziwiony, że czegoś nie mogę: organizm jakby nie nadąża za pomysłem. I takich momentów jest coraz więcej... ©℗

eprasa.pl 17e3e3b3be

DROBNE

Nieruchomości

LOKALE UŻYTKOWE - KUPIĘ

KUPIĘ Twój problem z udziałem w nieruchomości, spadku ! Nie wiesz co robić, nie dogadujesz się z rodziną, współwłaścicielem? Sprzedaj mi swój udział ! 602738759

Handlowe

JUBILERSTWO

SKUP złota i srebra, wszystkie próby, ul. Młyńska 63, K-lin 509-345-577.

Praca

ZATRUDNIĘ

LEKTOR j.angielskiego umowa-zlecenie 602436415 w tym studenci

W gospodarstwie mlecznym, z doświad.- zamieszkanie, 517-433-784

Turystyka

KRAJ - GÓRY

Beskidy, turnus 7dniowy od 1250zł. Ful opcja, cisza, spokój, natura, miodowyraj.pl 501642492.

Matrymonialne

PAN 50+, niepijący pozna Panią 40+ bez zobowiązań. 793293377

POZNAM Panią Koszalin i okolice, około 70 lat, 537-232-076.

Różne

KASA za stare książki 609-643-399

Rolnicze

MASZYNY ROLNICZE

SPRZEDAM maszyny rolnicze, tel. 794-609-004.

AUTOREKLAMA

TELEMAGAZYN

Twój wybór programów

telemagazyn.pl

AUTOREKLAMA

ibo TWOJE DOMOWE BIURO OGŁOSZEŃ

Ogłoszenia drobne w Twojej gazecie przez Internetowe Biuro Ogłoszeń. **Bez wychodzenia z domu.**

ibo.polskapress.pl

REKLAMA 0111562220

FIRMA SPRZEDA budynek przemysłowy w Poznaniu przy ul. Malwowej 158.

Powierzchnia użytkowa budynku – 3202,80 m², powierzchnia gruntu – 0,8701 ha.

Tel. kontaktowy 603 920 399

NIEZBĘDNIK CZYTELNICZY

HISTORIA/ BIOGRAFIA

Zygmunt zażywa kąpieli w miedzianej wannie

Z biografii Zygmunta I Starego pióra prof. Marka Ferenca wynika, że Jagiellon był nader chorowitym hipochondrykiem. Lektura rozdziału VII, zatytułowanego „Higiena, zdrowie i śmierć" jest zwyczajnie przygnębiająca.

W otoczeniu tłumu cyrulików

Cóż z tego, że regularnie grał kąpiel, mył ręce przed posiłkami, czyścił zęby złotą wykałaczką i z cierpliwością dawał sobie puszczać krew. Przez całe życie cierpiał na niekończącą się litanię najróżniejszych chorób, od gorączek po rwę kulszową. Z czasem reumatyzm spowodował całkowite fizyczne zniedołężnienie Zygmunta. Noszono go „w krześle", a w zamku wybito w murze nowe drzwi na krużganek, aby skrócić drogę z komnaty mieszkalnej do łazienki.

Wokół monarchy krążyła więc plejada najprzedniejszych medyków i cyrulików owych czasów, Polaków i Włochów Był też jeden Żyd – Jakub Izaczko.

Wiosną 1548 r. Zygmunt czuł się już bardzo słaby. W Wielki Piątek, 30 marca, wezwał do siebie Wita Albanusa, dominikanina i po spowiedzi przyjął wiatyk. Umierał spokojnie, w otoczeniu żony i córek, hierarchów i dostojników państwowych.

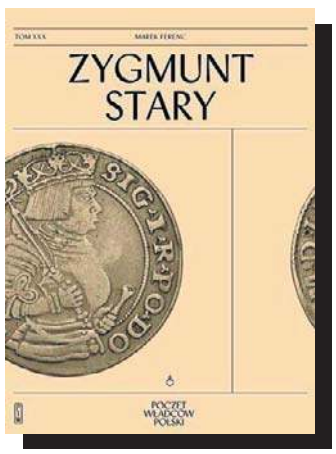
Mężny, cierpliwy, sprawiedliwy

Ostatnie tchnienie Zygmunt wydał 1 kwietnia 1548 r. o godz. 8.15. Miał 81, co przy jego przypadłościach zdrowotnych można uznać za fenomen. Nazajutrz Bona napisała list do córki Izabeli, królowej-regentki Węgier, kończąc go słowami: „We łkaniach i płaczu, na nic nam wszelkie pociechy. Jęczemy nad sieroctwem naszem i dzieci naszych".

Na trwający pod koniec lipca wielodniowy pogrzeb, oprócz rzeszy poddanych, przybyło wielu posłów zagranicznych. Kronikarze wymieniają chociażby wysłanników z dworów cesarza Karola V, króla rzymskiego Ferdynanda I, czy książąt włoskich. Pochówek odbył się zgodnie z renesansowym theatrum funebre w katedrze wawelskiej. Były msze, procesje oraz mowy.

Najbarwniejszą wygłosił Marcin Kromer (1512-1589), poeta, kanonik krakowski i sekretarz królewski. Król według niego był: mężny, cierpliwy, sprawiedliwy, łaskawy, skromny, a przy tym hojny zwłaszcza dla zasłużonych obywateli i duchowieństwa. O bolączkach zdrowotnych monarchy, co jak najbardziej zrozumiałe, nie wspomniał ani słowem.

Bożydar Brakoniecki

Marek Ferenc, „Zygmunt Stary", seria „Poczet władców Polski", wyd. PIW, Warszawa 2026, cena 89 zł

HISTORIA/ OBYCZAJE

Amerykańska kolonia w Stolicy Świateł

Co sprawiało, że po Wielkiej Wojnie Amerykanie, niczym do Mekki, tak chętnie pielgrzymowali do Paryża? Ernest Hemingway, Francis Scott Fitzgerald, Sherwood Anderson, Henry Miller, Man Ray, James Joyce, Anaïs Nin, Gertruda Stein, nie wspominając już o Josephine Baker czy tak egzotycznych niewiastach jak Alice Toklas czy Djuna Barnes? Jeśli wierzyć Marcie Orzeszynie, autorce tomu „Paryż. Lata 20., lata 30. Taniec na wulkanie", Paryż był nie tylko tańszy niż Nowy Jork, ale stanowił centrum liberalnych mód.

W knajpach Montmartre'u

„W tym burzliwym czasie kobiety pozbywają się gorsetów, ścinają włosy, pracują i walczą o swoje prawa, a niespotykana dotychczas swoboda obyczajów zmienia reguły społeczne. Miasto świateł zaskakuje też innowacjami technologicznymi i medycznymi i olśniewa rozmachem wystaw światowych. Geniusze architektury zmieniają nie do poznania miejski krajobraz" – pisze Orzeszyna.

Można to uznać za wersję oficjalną. Poza tym Paryż był wyzwolony „z okowów moralności", co dla Amerykanów, wychowanych w postkalwińskiej kulturze, bywało nader kuszące. Można oczywiście wierzyć, że Hemingway czy Miller balowali w Paryżu, bo zachwyciły ich idee surrealizmu i dadaizmu. Ale bardziej prawdopodobne jest to, że przyciągały ich zastępy bezpruderyjnych kobiet i oferowane przez nie uciechy.

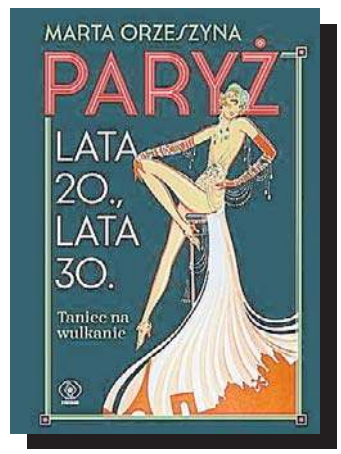
Koniec obyczajowej rewolucji

Przyjrzyjmy się bliżej Millerowi, bo stanowi idealny wzorzec Amerykanina w Paryżu. Postrzegał Francję i Francuzów jako absolutną antytezę protestanckiej, zmechanizowanej Ameryki, którą – czego nie ukrywał – po prostu gardził. Francja dała mu to, co lubił najbardziej: kobiety, alkohol, prochy i brak odpowiedzialności.

Złoty sen kolonii amerykańskiej nad Sekwaną nie trwał więcej niż kilkanaście lat. Zaczął się kryzys gospodarczy, wybuchły ostre konflikty społeczne i ekstremizmy. Większość Amerykanów skruszona wróciła za ocean, do domu, który nie był być może tak wyzwolony jak Paryż, ale dawał w zamian inne możliwości.

Niektórzy wrócili, ale jak np. Man Ray, czyli pochodzący z Filadelfii fotograf Emmanuel Rudnitzky, powrócili do Paryża także po wojnie. Ale to był już Paryż zupełnie inny.

Lucjan Strzyga

Marta Orzeszyna, „Paryż. Lata 20., lata 30. Taniec na wulkanie", wyd. Rebis, Poznań 2026, cena 99 zł

eprasa.pl 17e3e3b3be

AUTOREKLAMA

0011584866

Wybierz **najlepszy produkt** z Pomorza Zachodniego!

Wyslij SMS pod nr 7303 (3,69 zł = 3 zł + VAT) i o tresci NDPZ.X (gdzie X to numer kandydata podany poniżej).
Wyniki głosowania znajdziecie na **www.gs24.pl/nasze-dobre-2026**

PRODUKT	prefiks
Pensjonat Alma Duo	NDPZ.1
CARO DEVELOPMENT	NDPZ.2
MRE MACTEL	NDPZ.3
Bokaro	NDPZ.4
Saranti Men's Style	NDPZ.5
Play Park	NDPZ.6
Informatyk Kasy Fiskalne	NDPZ.7
IQ CONSULTING SP Z O.O.	NDPZ.9
Żuraw Adwokaci	NDPZ.10
Innvigo	NDPZ.11
Acta Nova	NDPZ.12
SIM „KZN-Zachodniopomorskie"	NDPZ.14
DM Clinic Centrum Medyczne	NDPZ.15
Canal +	NDPZ.16
CE-dent	NDPZ.17
LUX HAIR HEAD & SPA Agnieszka Stoltmann	NDPZ.18
Pensjonat Amber	NDPZ.19
HALL No1 Agencja artystyczna	NDPZ.20
Matys Investment	NDPZ.21
Fizjoterapia Julia Acman	NDPZ.22
O.S.W. „SŁOWIANIN"	NDPZ.23
SmileTaxi	NDPZ.24
DROBIMEX	NDPZ.25
RECA Group Sp. z o.o.	NDPZ.26
Stomatologia Chrobrego Stargard	NDPZ.27
Hotel Skal	NDPZ.28
Prisma Consulting Dorota Spychała	NDPZ.29
AKADEMIA NAUK STOSOWANYCH W WAŁCZU	NDPZ.30
Dom Seniora JaSo	NDPZ.31
Fundacja urlop bez granic	NDPZ.32
Hotel Lambert Medical SPA	NDPZ.33
Luxury Floor	NDPZ.34
Gmina Będzino	NDPZ.35
PARK TECHNOLOGICZNY SPÓŁKA AKCYJNA	NDPZ.36
AFFIDEA SP. Z O.O.	NDPZ.37
SOCATOTS POLSKA SP. Z O. O.	NDPZ.38
CENTRUM KULTURY W MIELNIE	NDPZ.39
Wojomir – Kapitalna Księgowość	NDPZ.40
Honorata Szajner-Finansowe Szycie	NDPZ.41
VIA Szczecin	NDPZ.42
Piekarnia na żywym zakwasie Stargard	NDPZ.43
Władca Kostki Remigiusz Nocoń	NDPZ.44
MASTER TECH PROJEKT SP. Z O.O.	NDPZ.45
W.Z.EUROCOPERT SP. Z O.O.	NDPZ.46
WildWeb	NDPZ.47
Sidweld Contractors	NDPZ.48
DYGOWSKI SAMORZĄDOWY PARK INWESTYCYJNY INVEST-PARK Sp. z o.o.	NDPZ.50
ArtHome Nieruchomości	NDPZ.51
Zeromur	NDPZ.52
Salon Fryzjerski KAMELEON	NDPZ.53
Zachodniopomorski Uniwersytet Ludowy	NDPZ.54
KADO Hurtownia Kostki Brukowej i Kamienia	NDPZ.55
C.Hartwig Szczecin Spedytorzy Międzynarodowi	NDPZ.56
Centrum Turystyki i Rekreacji Wodnej w Dźwirzynie	NDPZ.58
Hotel Glar	NDPZ.59
GTA Glass	NDPZ.60
Sellhorn Polska	NDPZ.61
Olimedica Centrum Medyczne	NDPZ.62
Sango – Agencja Marketingowa	NDPZ.63
Gama Nieruchomości	NDPZ.64
TRZASKOMA DEVELOPMENT – Osiedle Nowe Gumieńce	NDPZ.65
Gmina Dębno – Maraton Dębno	NDPZ.66
MAK DOM HOLDING S.A.	NDPZ.67
AS Interior Design	NDPZ.68
Kigar – Transport Spedycja	NDPZ.69
PiroHiT-Sklep z fajerwerkami online	NDPZ.70
PRACOWNIA INŻYNIERSKA „PI" mgr inż. Piotr Iwat	NDPZ.71
Gmina Świeszyno	NDPZ.72
BOŃKOWSCY SPÓŁKA AKCYJNA	NDPZ.73
Centrum Kultury 105 W Koszalinie	NDPZ.74
Fundacja Razem dla rozwoju obszarów wiejskich – Centrum Wsparcia Pyrzyce	NDPZ.75
Centrum Badań Kryminalistycznych MODUS SPECTRUM	NDPZ.76
Żabka Polska – Zachodniopomorskie	NDPZ.77
METRO Global Solution Center	NDPZ.78
Perspectives	NDPZ.79
Przetwórnia Owocowo-Warzywna IRENA	NDPZ.80
ANS Nieruchomości	NDPZ.81
KANCELARIA BROKERSKA INTEGRA SP. Z O. O.	NDPZ.82
PSB MRÓWKA SŁAWNO	NDPZ.83
Aqua Resort	NDPZ.84
OdNowa	NDPZ.85
A.J. Pisiecki	NDPZ.86
Prywatna praktyka podologiczna Martyna Mazur	NDPZ.87
LSJ HR Group	NDPZ.88
MANUFAKTORIA Wędliny Jak Dawniej	NDPZ.89
Park Rozrywki Hossoland	NDPZ.90
Dezet-Plast	NDPZ.91
Gmina Stara Dabrowa	NDPZ.92
Bistro Ale Ziółko!	NDPZ.94
ROKA Sp. z o. o.	NDPZ.95
Szkółka Pływacka DEPKA Karol Torcz	NDPZ.96
Kwiaciarnia Maria	NDPZ.97
Hemp System	NDPZ.98
O.D.O. Ośrodek Diagnostyki Obrazowej / SOBOL HEALTH CENTER	NDPZ.99
Biuro Pielgrzymkowe Santiago	NDPZ.100
Mentor-MyWally	NDPZ.101
GSD Sp. z o.o.	NDPZ.102
Gabinet Figur Woskowych Międzyzdroje	NDPZ.104
Gmina Barlinek	NDPZ.105
Medu Świat	NDPZ.106
Mennica Mazovia	NDPZ.107
Home Outlet TRAK	NDPZ.108
United Drive	NDPZ.109
Sternal international	NDPZ.110
Centrum Handlowe Fala	NDPZ.111
AX MED Normobaria	NDPZ.112
Centrum Kultury Gminy Stargard	NDPZ.113
Szlingiert	NDPZ.114
Pielęgnacja Boisk „KACPEROS" Kacper Prościak	NDPZ.115
Kino Ina Apartamenty	NDPZ.116
Rogowo Pearl	NDPZ.117
Avanti Air	NDPZ.118
Nickel Resort & Wellnest Grzybowo	NDPZ.119
EVERGREEN SOLUTIONS SP. Z O.O.	NDPZ.120
GOAUDIT	NDPZ.121

ORGANIZATOR

PARTNERZY GŁÓWNI

PARTNERZY KATEGORII

PATRONAT HONOROWY

PARTNER LOKALIZACYJNY

PATRONAT MEDIALNY

eprasa.pl 17e3e3b3be

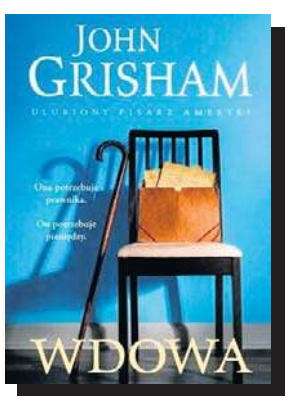
CZYTELNIA

Czy pan chce ukraść moje pieniądze?

Jest taki rodzaj powieści kryminalnych, który ma swoich fanatycznych wielbicieli. To kryminał sądowy, dziejący się – zgodnie z wymogami podgatunku – wśród prawników, na sali sądowej i w atmosferze prawnych batalii. Mistrzem kryminału sądowego jest John Grisham – jego świeżutka jeszcze powieść „Wdowa" ukazała się właśnie nakładem Albatrosa.

Grisham zabiera nas tym razem do małej mieściny w Wirginii, gdzie prowincjonalny prawnik Simon Latch, którego kariera wisi na włosku, a małżeństwo powoli się rozpada, desperacko szuka szansy na odbudowanie dawnego dobrostanu. Kiedy w jego zapyziałej kancelarii pojawia się Eleanor Barnett, starsza, na pozór niewinna wdowa, która pragnie sporządzić nowy testament, Simon dostrzega w tym nadzieję na rozwiązanie wszystkich zawodowo-finansowo-małżeńskich kłopotów.

Dopiero po przebrnięciu 461 stron zorientujemy się, czy mu się to udało.
A po drodze zaliczymy morderstwo, wszelkie możliwe oszustwa, ludzką wiarołomność, skomplikowane śledztwo, no oczywiście widowiskową wojenkę na sali sądowej – słowem wszystko to, co kryminał sądowy ma najlepsze do zaoferowania.

John Grisham, „Wdowa", wydawnictwo Albatros, Warszawa 2026, cena 54,90 zł

WIEŚCI NIE Z TEJ ZIEMI

Mandaryna

Wyrywa sobie czas

Pierwsze sygnały świadczące o ponownym zbliżeniu celebrytki i Michała Wiśniewskiego pojawiły się na początku tego roku. Byli małżonkowie wystąpili razem podczas sylwestrowej imprezy, a ich zachowanie szybko uruchomiło lawinę spekulacji. Przez kolejne miesiące oboje unikali jednoznacznych deklaracji. W końcu Wiśniewski potwierdził, że od czerwca ponownie tworzą parę. Na razie zakochani nie zdecydowali się na wspólne zamieszkanie, niemałą przeszkodą są bowiem ich obowiązki zawodowe. Mandaryna spędza obecnie wiele godzin na treningach do „Tańca z zwiazdami", a Michał cały czas koncertuje z Ich Troje. Jak przyznała tancerka w jednym z wywiadów, w tej sytuacji muszą wręcz „wyrywać sobie czas", by móc pobyć razem.

Ewa Chodakowska

Nie jest biedna

Na początku września celebrytka poinformowała fanów o definitywnym końcu jej 17-letniego związku z Lefterisem Kavoukisem. W internecie natychmiast pojawiły się więc pełne współczucia komentarze od fanów. Chodakowska odpowiedziała im teraz: „Do tych, którzy piszą »biedna Ewa« – dziękuję za troskę, naprawdę. Ale nie jestem biedna. Mam cudny czas z rodziną w Kanadzie – przez 16 dni przemierzamy ten kraj, chłonąc wspólny czas. Jestem dokładnie tu, gdzie chcę teraz być". Potem dodała: „Nie będzie wojny, publicznego prania brudów. Nie ma żadnych trupów w szafie. Wspieram Lefterisa i to się nie zmieni. A kiedy zdecyduje się stworzyć z kimś nowy związek, będę mu z całego serca kibicować".

Magdalena Narożna

Pokazała opalone nogi

Gwiazda disco-polo w minioną sobotę oficjalnie zmieniła stan cywilny. Jej wybrankiem został Krzysztof Romaniuk, który jest biznesmenem z Podlasia. Zakochani powiedzieli sobie „tak" w plenerze, otoczeni najbliższą rodziną i przyjaciółmi. Narożna postawiła na krótką sukienkę ślubną, która wyeksponowała jej opalone nogi. Ramiona panny młodej okrywało jasne futerko. Wesele odbyło się w sali przypominającej stodołę. Narożna praktycznie nie schodziła z parkietu, raz za razem wyciągając męża do tańca. Piosenkarka nie mogła oczywiście powstrzymać się od wskoczenia na scenę – w trakcie zabawy chwyciła za mikrofon i dała spontaniczny występ dla gości.

FOT. SYLWIA DĄBROWA

Maja Hyży właśnie wyznała, że żałuje ataków na swojego byłego męża tuż po tym, jak się rozwiedli

Helena Englert

Leczy się po hejcie

Młoda aktorka jest jedną z celebrytek, które walczą o Kryształową Kulę w obecnej edycji „Tańca z gwiazdami". W niedzielnym odcinku przed jej występem wyemitowano nagranie, w którym wypowiedziała się na temat komentarzy, które pojawiają się na jej temat w sieci. Kiedy w zeszłym roku wystąpiła w „Hamlecie", reżyserowanym przez jej słynnego ojca, a w tym roku zaśpiewała na Open'erze, wylała się na nią fala hejtu. Bardzo to w nią uderzyło. – Przez tydzień nie wychodziłam z łóżka. Pierwszy telefon był do lekarza, że potrzebuję pomocy. Jestem na lekach od 1,5 roku. Nie radzę sobie z tym. Odbija się to na mojej rodzinie, moim związku i moim wszystkim – przyznała.

Maja Hyży

Narobiła trochę smrodu

Kiedy były mąż wokalistki rzucił ją dla Agnieszki Hyży, przez lata nie szczędziła mu w mediach uszczypliwości. Show-biznes momentami aż huczał od wzajemnych oświadczeń i sporów o alimenty oraz opiekę nad dziećmi. Teraz w rozmowie z serwisem Plejada piosenkarka niespodziewanie uderzyła się w piersi. – Na pewno żałuję tego, co powiedziałam kilkanaście lat po programie „X Factor". Kiedy rozstałam się z moim byłym mężem, nasze emocje były różne. Były mocno nieprzepracowane. Nawet bym powiedziała, że było dużo nienawiści. Powiedziałam dużo rzeczy, których nie powinnam była mówić. Żałuję tego strasznie, bo to zrobiło mi niepotrzebny zamęt. Mam wrażenie, że nawet do dnia dzisiejszego ciągnie się za tym trochę smrodu. Ale się wylało, już tego nie cofniemy – stwierdziła.

Filip Chajzer

Miał ciary

W kilka dni po ślubie celebryty internauci wyśledzili, że jego ukochana wystąpiła w zeszłym roku w jednym z odcinków serialu „Ukryta prawda". Podczas wizyty w programie „Mówię wam" Bianka wytłumaczyła, iż była to sporadyczna przygoda i nie ma aktorskich ambicji. Na razie zajęła się produkcją podcastów, a w przyszłości chciałaby być influencerką. Swoje dorzucił oczywiście jej mąż. – Ja sobie tak myślę, że cechą młodości jest szukanie. Ja sam szedłem na egzamin do szkoły teatralnej. Ja miałem być aktorem, ja się przygotowywałem do szkoły teatralnej, w związku z czym absolutnie to rozumiem. Zresztą, naprawdę Bianeczka gra tam tak, że ja miałem ciary – podsumował.

Skolim

Zaprasza na festyn

Samozwańczy król latino będzie obchodził 9 października trzydzieste urodziny. Z tej okazji dzień wcześniej organizuje festyn w amfiteatrze w Siemiatyczach. Wejściówki trafiły już do sprzedaży: standardowy bilet wyceniono na 50 zł, z kolei pamiątkowa wersja kolekcjonerska to wydatek rzędu 70 zł. Najmłodsi fani muzyka mają specjalny przywilej: dzieci do 120 cm wzrostu wejdą na teren amfiteatru za darmo. Festyn wystartuje o godz. 15, kiedy to swe podwoje otworzy specjalne miasteczko urodzinowe. Na przybyłych gości czekać będzie strefa z grillem, gdzie odbędzie się degustacja autorskich produktów firmowanych pseudonimem piosenkarza.
Na scenie w Siemiatyczach pojawią się: Zenek Martyniuk, Cleo, Crack House, Prymaki, Zorka, Raider, Dance 2 Disco oraz oczywiście sam solenizant.

HOROSKOP

Wodnik (20.01 - 18.02)
Odważnie ruszysz do celu. Horoskop dzienny mówi, że spokojna rozmowa otworzy długo zamknięte drzwi.

Ryby (19.02 - 20.03)
Cierpliwość przyniesie oczekiwane efekty. Horoskop na dziś radzi zadbać o finanse, lecz zostawić miejsce na przyjemności.

Baran (21.03 - 19.04)
Nowa wiadomość poprawi Ci humor. Horoskop dzienny na piątek sugeruje postawić na współpracę.

Byk (20.04 - 20.05)
Intuicja podpowie Ci właściwy kierunek. Horoskop dzienny sugeruje, by nie bać się szczerej rozmowy.

Bliźnięta (21.05 - 21.06)
Twoja energia przyciągnie uwagę ludzi. Horoskop na dziś radzi wykorzystać to jak najlepiej.

Rak (22.06 - 22.07)
Mały sukces doda Ci wiary w siebie. Horoskop dzienny na piątek podpowiada, by uporządkować priorytety i nie zwlekać z decyzją.

Lew (23.07 - 22.08)
Dziś łatwo znajdziesz równowagę między pracą a odpoczynkiem. Horoskop dzienny mówi, że serce podpowie Ci lepszy wybór!

Panna (23.08 - 22.09)
Poczujesz przypływ determinacji. Horoskop na dziś wróży, że koniec starej sprawy uwolni energię i wskaże nowy, ważny cel.

Waga (23.09 - 22.10)
Czeka Cię ciekawe spotkanie. Horoskop na dziś stanowczo podpowiada, by zgłosić swój spontaniczny pomysł.

Skorpion (23.10 - 21.11)
Konsekwencja przyniesie dziś dobre efekty. Horoskop dzienny to wyraźna wskazówka, by z niczym się nie spieszyć.

Strzelec (22.11 - 21.12)
Świeży pomysł może szybko nabrać kształtu. Horoskop na dziś radzi zaufać swojej kreatywności.

Koziorożec (22.12 - 19.01)
Dzień sprzyja spokojnym rozmowom i bliskości. Horoskop dzienny na piątek radzi zadbać o siebie, zanim znów pomożesz innym.

eprasa.pl 17e3e3b3be

ozdoba na łańcuszku / piłka do kometki
korsak / zagroda dla owiec
ruchoma część wagi
hiszpański taniec dworski
Abrahama lub przyrody
szkoda, szwank
narybek troci
piewik
wielki ssak morski
23
technika graficzna
kawa zbożowa
zamieszanie, rozgardiasz
dyscyplina sportowa
6
plamka, kropka
irlandzka prowincja
procentowa lub życiowa
piłkarze z Mielca
awantura
modniś, galant
1
... Skywalker
główna w filmie
jezioro w Rosji
14
znak, wróżba
koleżanka Bolka i Lolka
papieska korona
osesek zysa
letni but
np. kawa
25
dawny fundator kościelny
17
krótka scenka kabaretowa
machina oblężnicza
brat Remulusa
silny argument
gruby kij
szef, przełożony
12
szlam na dnie jeziora
... Sumac, śpiewaczka operowa z Peru
kielisek wina
imię Ostrowskiej, aktorki
kobiecy rower
bęben wojskowy / huragan
szarża w armii
Indianin z Meksyku
karetka reanimacyjna
3
normy postępowania
rzadki metal
karny w piłce nożnej
klasztor pustelników
sztuczny zbiornik wodny
wyspa z Valettą
odmiana dwutlenku tytanu
przeszedł na stronę wroga
wesoła zabawa
laotańska waluta
nagroda filmowa
kłopot dla tłumacza
13
2
zbaczanie statku z kursu
wenecki dostojnik
11
polny w trawie / pozycja na drążku
przynosi szczęście?
pionowa podpora, filar
15
styl pływacki
cenny kamień ozdobny
barwi lakmus na niebiesko
16
uczestnik corridy
imię Winslet, aktorki
8
okrycie dla siwka
impreza turystyczna
zamieszkany obszar
młot do wbijania pali
pisak, flamaster
tonik lub fanta
wyspa na Bałtyku
tlenowy w ercе / ... Sandomierski, miasto z zamkiem
w ekwipunku alpinisty
9
pole działania
w ręku Temidy
ukochany Heloizy
Floriańska w Krakowie
nieuk, ignorant
bankiet w ambasadzie
18
dawny materiał pisarski
słowo honoru Kmicica
pióro przy kapeluszu
sejmik na Łysej Górze
bałkański trunek
26
trójkadłubowe łodzie
matka Zeusa
„niemy” aktor
rzeka w Europie jak ssak
enzym z klasy hydrolaz
Piotr, skoczek narciarski
film Andrzeja Wajdy
napój gazowany
kolczasty w zasiekach / trunek podawany przed obiadem
nieduży kilim / papuga szara
21
greckie forum
spiekota, upał
następca w rodzie
marny poeta
instrument muzyczny
roślina na olej
dawny referat
kawalerzysta z lancą
5
indyjski złoty
22
dramat muzyczny
typ sklepu
grecka bogini zemsty
zespół barw / obraz w cerkwi
10
doskonałość w dawnej Grecji
szczmiel biały
górna część tułowia
„.... na leszcza”, film Bogusława Lindy
konserwuje części maszyn
syn Adama i Ewy
Kia ..., auto z Korei
boisko przedzielone siatką
ojczulek, tata
dawny czołg
24
drapieżny kot z naszych lasów
ambaras, kram
kwestia sporna
4
przeciwczołgowa
afrykański kraj z Lome
niejedna w atlasie
senna zjawa / płynny lek
era archaiczna
jałowcówka w barku
20
miasto nad Ilanką
19
7
grecki portyk kolumnowy
szczęście, powodzenie
chroni głowę kolarza

AUTOPROMOCJA 0110990366

Przy sobocie...
rozwiązuję krzyżówki
i rozwijam umysł

Nowe wydanie sobotnie „Głosu Dziennika Pomorza” już jutro. Zapraszamy do lektury

SŁOWNIK: ARETA, EKUMENA, NUKLEAZA, OPERAT, STOA.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26

Litery z pól ponumerowanych od 1 do 26 utworzą rozwiązanie: aforyzm Andrzeja Majewskiego.

ROZWIĄZANIE: SZKOŁA UCZY, ŻYCIE DAJE NAUCZKI.

eprasa.pl 17e3e3b3be

PIŁKA NOŻNA

Golański: Hagi nie tak wyobrażał sobie powrót

Dziś mecz Polska – Rumunia w Lidze Narodów. Paweł Golański, były piłkarz Steauy Bukareszt i AS Targu Mures, którego obecny selekcjoner Gheorghe Hagi ściągał do tamtejszej ligi, z wielkim zainteresowaniem czeka na tę konfrontację

Jaromir Kruk

Legendarny Gheorghe Hagi nie tak wyobrażał sobie powrót na stanowisko selekcjonera reprezentacji Rumunii. Po dwóch porażkach – i przed trudną konfrontacją w Warszawie – ich sytuacja w Dywizji B Ligi Narodów jest kiepska. Szczegółowo analizuje ją dla nas Paweł Golański, obecnie dyrektor sportowy Korony Kielce.

FOT. SYLWIA DĄBROWA/POLSKA PRESS

Golański: Aktualnie Rumunom brakuje przede wszystkim liderów, takich jak Lewandowski czy Zieliński

Co Hagi może zmienić w reprezentacji Rumunii?

Mecze ze Szwecją i Bośnią nie ułożyły się po jego myśli. O ile Szwecja ma teraz mocny zespół i porażkę na wyjeździe brano pod uwagę, o tyle 2:4 z Bośniakami bardzo zabolało rumuński światek piłkarski. Hagi zdaje sobie sprawę z trudnego położenia, a mecz z Polską określa się jako ten z gatunku być albo nie być. Nie można wykluczać, że to spotkanie będzie zamknięte, a na pewno Rumunia odda piłkę Polsce i cofnie się, licząc na kontry.

Rumunom brakuje gwiazd?

Trudno jest porównywać obecną generację do wspaniałego pokolenia z lat 90., bo wtedy grali Hagi i plejada wybitnych piłkarzy. Moim zdaniem tej drużynie brakuje przede wszystkim liderów, takich jak my mamy: Roberta Lewandowskiego i Piotra Zielińskiego. W ostatnich latach mieli poukładany zespół, pokazali się z niezłej strony na Euro 2024 i bardzo liczyli na dobre wyniki w Lidze Narodów. Chcieli się odegrać na Bośniakach za eliminacje mundialu, tymczasem u siebie przegrali 2:4. Najgorsze dla nich, że goście byli lepsi pod każdym względem. Obiektywnie Bośnia ma teraz piłkarzy w mocniejszych klubach niż Rumunia. Na papierze Polacy też zdecydowanie górują nad ekipą Hagiego, pamiętajmy jednak o podrażnionej dumie Rumunów, a to są chlernie ambitni ludzie.

Hagi może szybko odejść?

Znam go dobrze, to on ściągał mnie do Steauy. To honorowy człowiek i jeśli poczuje, że nie jest w stanie pomóc kadrze, po prostu odejdzie. Hagi nie zostanie na siłę, ale Liga Narodów trwa i cała Rumunia liczy, że sytuacja obróci się na korzyść. Dziś dojdzie do kluczowego meczu, oba zespoły znajdują się pod wielką presją. U nas jest ogromna krytyka kadry, u nich chyba jeszcze większa.

Rumunów bolą te porażki?

Hagi nie tak sobie wyobrażał powrót. To legenda, bohater mundiali, Euro, wybitny piłkarz, nietuzinkowa osoba. Wrócił i odżyły nadzieje na sukcesy, ale falstart w Lidze Narodów popsuł atmosferę wokół futbolu. Rumunom nie jest łatwo przełknąć 2:4 z Bośnią i Hercegowiną. Przegrali dwa mecze, ale może zapomnieli, że to ich rywale występowali w tegorocznym mundialu, nie oni. Rumunia chce regularnie być na największych imprezach, ale w piłce jest niesamowita konkurencja. My byliśmy nie tak dawno w Dywizji A Ligi Narodów, a teraz musimy oglądać się za plecy w B. Mecz z Rumunią jest szalenie ważny, trzeba poprawić atmosferę wokół naszej reprezentacji. Tego potrzebujemy, ale trzeba uważać na zespół Hagiego, który jest nieobliczalny.

Udźwigniemy rola faworyta?

Papier to papier, dywagacje znikają, gdy się wychodzi na boisko. Nie wygraliśmy meczu od marca, od potyczki z Albanią, i najwyższa pora się przełamać. Presja? W kadrze zawsze będzie większa, bo reprezentujesz kraj i nasi kibice też mają oczekiwania.

Kibicujesz Rumunii?

Sentyment pozostał. Spędziłem tam piękny czas, zagrałem w Lidze Mistrzów, Lidze Europy, poznałem wspaniałych ludzi, cały czas mam kontakt z wieloma znajomymi. Zatem kibicuję reprezentacji Rumunii. Oczywiście z wyjątkiem meczów z Polską. ©℗

PIŁKA NOŻNA

Stawka meczu z Rumunią jest wysoka. Jan Urban walczy o posadę

Adam Godlewski

O 20.45 na Stadion Narodowy w Warszawie wybiegną drużyny, które zanotowały falstart w UEFA Nations League. Zarówno Jan Urban, jak i Gheorghe Hagi w przypadku niepowodzenia mogą pożegnać się z zajmowanym w swojej federacji stanowiskiem.

Biało-Czerwoni w dwóch początkowych kolejkach Ligi Narodów zdobyli zaledwie punkt, goście nie wywalczyli dotąd żadnego. Zważywszy, że celem dla obu drużyn był awans do Dywizji A, kiepskie nastroje polskich i rumuńskich kibiców nie mogą nikogo dziwić. O ile na początku rozgrywek w obu krajach oczekiwano na nowe otwarcie w reprezentacjach, o tyle teraz wszyscy po obu stronach barykady mówią już tylko o punkcie zwrotnym.

Obecna kadencja Hagiego w kadrze (pierwszą miał ćwierć wieku temu) jest 3-krotnie krótsza niż Urbana. I pewnie także z tego powodu były legendarny piłkarz nie jest jeszcze tak bardzo na cenzurowanym, jak szkoleniowiec Biało-Czerwonych. Przede wszystkim, „Maradona Karpat" nie musi oglądać się na to, co w kwalifikacjach młodzieżowego Euro osiągnie trener kadry U-21. Rumuni nie mają już bowiem szans, aby wyjść z grupy w tych rozgrywkach.

Tymczasem polska młodzieżówka, która pod wodzą Jerzego Brzęczka w środę odniosła 9. kolejne kwalifikacyjne (!) zwycięstwo (tym razem Orlęta pokonały w Katowicach Szwedów 3:0, po 2 golach pominiętego przez Urbana w powołaniach Bartosza Mazurka z RB Salzburg i trafieniu Daniela Bąka z Korony Kielce) i jest bardzo bliska bezpośredniego awansu do finałów mistrzostw Europy w swej kategorii wiekowej. Gra przy tym widowisko, w każdym meczu potwierdzając, że Brzęczek wyciągnął właściwe wnioski z kadencji selekcjonera pierwszej reprezentacji.

FOT. ADAM JANKOWSKI/POLSKA PRESS

– Nie czuję, że gram o posadę, choć wiem, że porażka przybliżyłaby PZPN do decyzji, aby mnie zmienić – stwierdził selekcjoner Jan Urban

Zatem to całkiem zrozumiałe, że od kilku tygodni media spekulują, iż Brzęczek – w krytycznej sytuacji już w listopadzie – wróci do drużyny narodowej i zastąpi Urbana. – Nie czuję, że gram o posadę, choć wiem, że porażka przybliżyłaby PZPN do decyzji, aby mnie zmienić – stwierdził Urban na czwartkowej konferencji prasowej. – Nie myślę jednak o tym, koncentrowałem się, aby jak najlepiej przygotować drużynę do piątkowego meczu. Bo wiem, że zwycięstwo pozwoli nam wrócić do gry o najwyższe miejsca w grupie Ligi Narodów – dodał.

Transmisja dzisiejszego spotkania w TVP 1, TVP Sport oraz na sport.tvp.pl. Początek przedmeczowego studia o godz. 19.45.

eprasa.pl 17e3e3b3be